

HISTORIE

VAN DE WEERDIGE MOEDER

SINT ANNA

Beschryvende haer leven ende doot,
met eenige groote weldaden, aen
haere Dienaers bewesen.

Overgeset uyt het Latyn in onse Nederlantsche
Taele, door WALTERUS BORN, Carthuyser
tot Moninckhuysen.

ANTWERPEN;

By de Weduwe van ANDREAS PAULUS COL-
PYN, op de groote Merckt in de Pauw.

TOT DEN LESER.

D En H. Apostel Paulus seght in sijnen eersten Brief tot de Corinthianen aen 14. Capittel: **Wesst mi-
nen nabolger / gelyck ick Christus nabolger den.**
Dese woorden magh den eenen deughdelijken mensch
tot den anderen spreken, en besonderlyck maghse de
H. Moeder ANNA tot een igelijck wel spreken. En
dat woordt des H. Apostels is seer troostelyck, want
als wy de leeringe Christi in't H. Evangelie, ende sijn
alderheylighste Leven aensien worden wy verschrickt,
en besonderlyck om dat Christus seght by Mattheus
aen't 7. Capittel: **Den wegh die tot den leven leyt is
nauw / en wipnigh menschen zjnder die hem bin-
den.** Nochtans op veelderleye manieren noodt hy
ons daer toe, belovende ons te verlichten, te ver-
troosten, te laven, ende in alle manieren by te staen.
En wanneer wy sien dat de H. Moeder Anna, en den
H. Apostel Paulus, en andere Heyligen, met Godts
hulpe desen engen wegh gewandelt hebben, mogen
wy met recht wel eenen moet grypen, ende met een
vast betrouwen op Godt, desen engen wegh begin-
nen te wandelen, die ons in't voort-gaen licht sal
worden. Daerom sijn de Historien en de Legendes
der Heyligen beschreven, en daerom worden haere
Beelden gemaect, en haer Historien ende Martelien
geschildert in de Kercken, op dat wy die voor oogen
hebben souden ende gedencken.

Het hebben menschen geweest gelyck wy, zy heb-
ben JESUM naer gevolght met een vast betrouwen,
in Broederlijcke liefde, in lydtsaemheyt, in armoede,
in kastydinge haers lichaems, in alle deughden. Godt
sal ons oock gratie geven, als wy hem aenroepen om
hulp en bystant, met een vast betrouwen, ende niet
twyfelen.

HISTORIE
VAN DE

H. MOEDER ANNA.

HET EERSTE CAPITTEL.

EMERENTIANA de Moeder van Sint ANNA.
leest seer deughdelyck.

In boozleben tÿden is geweest in den Lande van
Judien / in een kleyn stedcken geseten Zenboz /
gelegen twee mylen van Nazareth / een Jonck-
vrouwe geheeten Emerentiana geboren van Conincs
Dabids geslachte / die tot Godt seer innigh ende
seer devoot was. Dese Jonckvrouwe sette haer herte
te om in de byzese Godts te leven met reynigheyt
haers lichaems ende herte / met grooter vlytigheyt
al haer leven lanck / soo verre als dat Godt be-
haeghlyck waere. Sy hadde voer gewoontz dick-
wils te besoecken de Wysepelen der heylige Pro-
pheten Elisende Elizei / die woonachtigh waeren
na den berghe Carmelus / ende met hem te spreken
van dit geestelgk leben / ende van't gene dat de
zielen saligheyt aengaet ende dient / wonderlycke
dingen / die Godt Almachtigh in boozlede tÿden
gedaen ende bewisen heeft inde twaelf geslachten
van Israel / desgelgk van menighcken Prophe-
tens spreken / die Godt belooft heeft. En nament-

De Historie

4
Ick doe den Sone Godts / om het menschelick
geslaecht te verlossen / van een Jonckvrouwe ge-
boren soude worden / ende waerom dat hy 't soo
langen tijdt vertogen heeft te volbringen. Als die
discipelen Eli ende Elizei van Emerentiana
menighmael met groote verwonderinge vertelde /
spreek zy op eenen tijdt / een van de oudste vooz-
genoemde Discipelen / die hondert ende 23. jaeren
oudt was ghesten Archof / seggende : O eerweer-
digen Vader ick begeer dat gy my arme dienst-
maget gunnen wilt u te vragen sommige punten , daer
ick in twyffele ende mijn hert mede bekommert is.

Op seide : Emerentiana mijne lieve Dochter ,
vraet stoutelijck , ende en wilt u niet schamen my
jet te verhalen , want u soete aansprake verblydt mijn
herte ende myn ziele. **Osen vragghende :** Eerweer-
digen Vader , ick en kan dit nauwelijckx begrypen
in myn herte , oft nimmermeer in dese vergancke-
lijcke werelt enige Vrouwe , in den Houwelijcken
staet gevonden sal mogen worden , van welke de
heylige gebenedyde Dochter geboren sal worden , die
weerdigh sal sijn te baeren den Sone Godts , die
hemel en aerde niet begrypen en kunnen , ende hoe
sy dien sal mogen besluyten in haer kleyn teer Lic-
baem. O hoe magh dit eenigh herte begrypen ? My
donckt naer mijn kleyn verstant , alwaer't mogelijk
dat alle menschen heyligheyt die van't begin der we-
relt geweest sijn , ende noch komen sullen tot den
joncksten dagh toe , in eenen persoon vergadert wa-
ren , dat die nochtans niet te gelijken en waere by
die vrouwe , van welke de toekomende Moeder
Godts geboren sal worden. O mynen lieven Vader ,
als ick dit al te samen overlegge in mijn herte met
verwonderinge , soo en kan ick nochtans niet bevin-
den de saecke waerom onsen toekomenden gesont-
maker meer dan vyf duysent jaeren vertogen heeft

te komen. **Dooft als haer de tranen ter oogen npt liepen / spzack zy booztaen / en septe : O** lacen ick forge dat noch veel jaren ende by avontieren veel meer daer toe verlopen sullen eer soo heyligen houwelyck sal komen op der aerden. **Den Vader Merchor / als hy dit boozde / ende aenmerchte de diepe gedachten der Jonckvrouwe verwonderde hy hem grootelijck / en sagh haer aen met groote verwonderinge / en septe al weenende : O** Edel Jonckvrouw jonck van jaeren maer scherp van verstant , gy dunckt my te wesen den wortel des voorseyde heyligh ende onbevleekt bedde des Houwelijckx , daer gy af geseyt ende na gevraecht hebt , van welke dese alderheyligste jonckvrouw toekomende Moeder sal sijn daer Godt af geboren sal worden , eer wy noch sullen scheyden uyt dese werelt. **Want** ick segge u in der waerheyt , dat onder de Dochters van Jerusalem uws gelijk noyt is gesien. Daerom wilt u met recht verblyden Edel Jonckvrouw , want den H. Geest rust in u , ende door u sullen gebenedydt worden alle geslachten der aerden.

Emerentiana dese woorden boozende wiert seer verschijckt / en viel al weenende op haer knien / en septe : O Godt van Israël , hoe langen tydt sult gy noch u aensicht afkeeren van ons , eode onse Vaders die in't Voor-geborgh der hellen sitten in duyternisse , sonder ophouden roepende tot u , ende met groote begeerte en verlangen verbeydense , om dien te sien , die gy ons voortyds beloost hebt door de Propheten. **Wy** sijn gevallen , wie sal ons oprechten , anders dan gy onsen Heere Godt Almachigh ? **Wanneer** sullen wy de Poorten der duyternissen met vryheyt voor by gaen ? **O** Almachigh Godt , wanneer sal komen dat onbevleekt Lammeken , dat onse eerste Ouders misdaet ende schult sal quytien , ende te niet doen ? **Wanneer** sal desen alderstercksten Leeuw scheuren die Metaelc Poorte ,

Poorte, ende breken die Ysere Poorte der helle? En wanneer sullen wy jubilerende singen. Siet onsen Saligmaker is gekomen, ende alle donckerheyt der duyternisse is verlicht. Ick arme Maget ben seker dat ick moet neder gaen tot onse Vaders, in't voorgeborcht der hellen, die nochtans in haer leven volmaeckter sijn geweest, dan ick ben. Doch een ding verblydt mijn droeffenis, want ick hope dat d'ander die van mynen geslachte geboren sullen worden, die niet genaken en sullen de stede der duyternisse der hellen voorgeborchts, want naer my korts sonder verreck, sal opgaen een onvergancelijck licht dat verlichten sal de verloren duyternisse.

Als den Erwerdigen ouden Vader Archos gesien ende neerstelijck aenmerckt hadde de woorden ende zeden der Jonckvrouwe Emerentiana / soo verblifde hy hem met haer in den Heere / en zo offerde hem Lof-sangen met groote blydschap haers herten. Dese heylige Jonckvrouwe Emerentiana was supber en schoon van lichaem / zo was oock seer rijck in ijdelijcke goederen / Edel van geboorte / maer veel edelder dan zeden ende deughden. Want met veel penitentie kashide zo haer lichaem zo sette daer selven soodanigen regel / datse op seker uren niet een woordt wilde spreken / als van den Desper thit af tot ben noen toe des nabolgenden dagh. Oock soo was zo d'z dagen lanck in elcke weke / datse geen ander spys noch drinck en nam / dan harde ende bitter wortelen van Krupden / die in de Woestijne / oft op den Welde wassende waeren.

Alle geselschap van Mans ende Vrouwen sehoude die werrijck waeren. Zo en socht niet van weestelijcke persoonen / sos Mannen als Vrouwen die geselschick ende goet waeren placht zo te besoecken / ende name alijck de Discipelen de heylige Propheeten Elis en Elizeri / bis op den Berich Carmelus

malus woonden en daer leefden in groote penitentie. Oock placht zy diewils met een geflote Camer Godt te aanbiddien en te dienen. Nopt en was zy ledigh van in den dienft Godts. Zy was den armen gedachtigh / en van den tijdt af datse verstant kreeg / tot datse booz den raet haerder vrienden ende Magen troude / en plocht zy geen Man aen te sien in 't aensicht. Waerom het gerucht van haer hepligheyt welcke verhepbt over het geheel Landt van Judeen.

HET II. CAPITTEL.

EMERENTIANA wordt ten houwelyck gegeven
aen STOLANUS.

Als de heplige Jonck-vrouw Emerentiana in haer 18. jaeren was / vergaderden haer Moeder / vrienden ende Magen / en zy beraden hun met malkanderen / en sephen Emerentiana booz om te houwelycken met eenen Godtbychtigen Man / welken raedt zy niet en versmade / maar zy begeerde eerst booz 't gebedt der boozsepe Godts dien aerznen wille daer af te weten / want zy had te bozen gepept / in repnigheyt te leven al haer leven lanck. En om dat zy niet en wist welken staet Godt beparghliker was / in haeren persoon / daerom reysde zy haestelijck naer den Bergh Carmelus / begeerende van de heplige Vaders / die Godt daer dienden in strenge penitencien / dat zy haer inuigh gebedt booz haer uptkoyten wilden aen Godt / op dat hy hem genuerdigen wilde / znen wil ende goet behagen hier op te kennen te geben / ende te openbaeren. Het welck de W. Vaders alsoo hadden met groote neerficheyt.

Ende als zy volgherdigh bleven in haer gebeden
open.

De Historie

openbaerde hem op den berden dagh booz hun al-
 len een bzuucht aen eenen Boom de welke eenen
 grooten ranck hadde / maer soo daest als de bzuucht
 daer af gebaen wiert / soo verdooghde den ranck.
 En terstont wiert een bzuucht daer aen gesien / die
 seer schoon was daer den boozen ranck aen-gebruikt
 wiert / omvangen met groote klaerheyt / welke
 bzuucht soo klaer scheen te zyn / dat het mensche-
 lyck gesichte het selve niet aenschouwen konde. Van
 welck visioen de **W. Vaders** seer ontstelt ende be-
 woecht wierden in hun selven / want sy upt dat
 mirakelous tecken niet verstaen en konde den wille
 Gods / in de sake daer sy om gebieden hadden.
 Daarom sy op een nieuw weder met groote neer-
 sigheyt onsen Heere baden dat hy haer te kennen
 geben wilde / wat dat boozsepe tecken bediede.
 Soo is't geschiet op den berden dagh doen sy al-
 dus baden dat daer een stemme wiert gehoozt upt
 den He nel / die dat booz genoemde mirakel bedie-
 de seggende: De groene rancke bediedt het Houwe-
 lyck, dat in Emerentiana vervult sal worden. De
 vrucht daer af bediedt het kindt dat in korte dagen
 van haer ghebornen sal worden. De dorrigheyt des
 ranckx bediedt haer onvruchtbaerheyt. De klaerheyt,
 door welke de vrucht aen den dorren ranck worde
 gedruckt, bediedt de mogentheyt Gods, door de
 welke dat Emerentiana, in haer oude onvruchtbaer
 jaeren, boven der natuere loop, sal mogen ontfan-
 gen ende baeren een vrucht de welke sal saligheyt
 brengen aen de gansche werelt, welcken naem den
 hoosen geest verdryven sal, ende de **H. Engelen**
 sullen hem in grooter eeren en te weerdigheyt hebben,
 dat geopenbaert ende verkondight sal worden over al
 de werelt.

Als de heplige **Vaders** dese mirakelouse stemme
 gehoozt hadden / lofsaen en gedruedden sy Godt

endy
 empe
 sp son
 oude
 an /
 groot
 Als
 potm
 digen
 lycke
 rig m
 de/d
 lyck
 ment
 eeren
 hand
 den
 goet
 lyck
 gen
 rent
 daer
 kren
 En
 Eli
 zab
 opp
 qua
 een
 W.
 na
 sika
 krp
 mi
 die

endzaachteljk / hun groote blifschap met tranen
 temperende / gaben Emerentiana te kennen / dat
 zy sonder upstel na den wille Godts houweljkken
 soude / ter eeren Godts. En zy gaben haer te ken-
 nen / hoe Godt door haer houweljkken staet zyne
 groote barmhertigheyt aan de werelt thoonen wilde.
 Als Emerentiana dit hoorde loofdenfe Godt / hem
 ootmoedeljk biddende; dat hy hem wilde gewer-
 digen / om haer te laeten vereenigen in den houwe-
 ljcken staet / met sulck esnen Man / die Godtzucht-
 ig ware / en die niet anders van haer en begeer-
 de / dan dat tot den wetteljkken houweljk behoor-
 ljck waere / en ter eeren Godts behoorde / om het
 menscheljk geslacht te vermeerderen tot zyn-
 eeren / en alsoo gafse haer ganscheljk over in de
 handen Godts en haerder Moeders ende Dziën-
 den / om eenen Man te nemen.

In dien tjdt was daer een rjk Jongelinc van
 goeder famen / geheeten Stolans / van Conink-
 ljcken geslachte / Edel geboren van zyn jonge ta-
 gen opgevoert in de borse Godts de welke Eme-
 rentiana gegeven is in Wettigen houweljk / hy
 haerder Dzienden raet van welken zy een vucht
 kreeg een dochter / die zy Wi/mariam liet noemen.
 En als die vijftien jaeren oudt was / trouwde met
 Eliud / van welke zy een Dochter kreeg die Eli-
 zabeth hiet / en die houweljkte aan Zacharias den
 oppersten Pjester / waer af Joannes Baptista
 quam : Ten anderen ontfinc Wismaria en haerde
 een Dochter die Amin hiet / de Moeder van den
 H. Bisschop Serbaes. Ten lesten / als Emerentia-
 na in haer een-en-veertigh jaeren was / die sy booz-
 siker / datse booztade geen kinderen meer en konde
 kypgen / na den gemeenen loop der nature niet te
 min zy verwachtte met bieriger begeerten / de belofte
 die haer te hooren toe-geseyt was van den heyligen

Dader Archos / als dat de kracht Godts haer beschonou ende vruchtbaer maecten soude.

Zoo is't gebeurt op eenen tijdt als zy in haer slasp-kamer was in haer gebidt / ende haer oogen opslough / soo sagh zy haer mit groote klaerheyt onabangen / ende hoorde een stemme tot haer spreken : Emerentiana ick verkondige u heden groote blyschap , die geschiede sal de gansche werelt , want Godt Almachtigh wilt sijn bermhertigheyt wonderlijck thoonen in de kinderen der menschen. En den tydt is naer by, die hy door sijn Prophteren beloofft heeft. Want den wortel van Jesse sal soo bloeyende woorden. Abrahams laet sal gebenedyt worden : Davids Throon sal beseten worden : Daerom lieve Dochters hoort toe , want in my spreekt den Geest des levenden Godts.

HET III. CAPITTEL.

S. ANNA wordt geboren.

Als Emerentiana van de boozsepede stemme ende klarschept seer verbaert was / hoorde se noch een achter stemme tot haer spreken / aldus: Emerentiana en vrees niet , maer eert uwen Schepper uyt alle uw macht , want door sijn gratie sult gy boven der naweren loop , van Stolano uwen Man een Dochter baeren , van welke Dochter geboren sal worden , die den voorsien is van Godt, eer de werelt geschapen was van hem uytverkoren boven alle creatueren , want Godt glorieuselijck in haer wercken wilt onbegrypelijske dingen boven alle't verstant der Engelen ende der menschen , en boven der natueren loop.

Coen sprack Emerentiana : Ick ben Adams Dochter , oudt van jaeren , ende alle natuerlijckheyt is in my vergaen , daerom en kan ick natuerelijck geen vruchte

vrucht
dat b
n do
groot
ders

Doc
uwe
kon
rept
De
hp
Op
u ,
vro
Do
sche

2

ba

71.

na

ste

Go

tee

kon

Be

Le

©

lic

ent

lob

du

al

fa

he

26

vruchte ontfangen. Doch soo weet ick ende belyde, dat by Godt geen dingen onmogelyck is, en ick bidde u doet met my niet na mijn verdiensten, maer naer u groote barmhertigheyt, want ick niet myn Voor-ouders medighvuldelyck tegen u gesondight hebbe.

Toem quam p'er noch een stemme / en diz riep z Dochter blyf in vrede, want ick moet oock Stolanu uwē Man, de mogentheyt en den wille Godis verkondigen. **Op dien t'ydt was Stolanus bukten g**rept om z'n Bresten te besien die in't Bedt gingen **Wepden.** En als hy daer sat in z'n gebedt wierdt hy ombangen met groote klaerheyt des lichts / en hy hoorde een stemme roepen: Stolane vrede zy ons u, staet op en gaet naer huys, en slaept by u huysvrouwe Emerentiana, die van u sal ontfangen een Dochter, wiens naem openbaer sal worden de gansche werelt.

Als Stolanus dese stemme hoorde wiert hy berbaert ende verwondert want hy wist dat hy in z'n 71. jaer was en datse beyde onbzuchtbaer waeren / na der natueren loop. **Toen riep'er wederom een stemme:** O Stolane en wilt niet twyffelen, want by Godt en is geen dingen onmogelyck. En dit sal u een teecken der waerheyt wesen, als gy in u slaep kamer komt soo keert uwe oogen ten hoost eynde van uwen Bedde, en daer sult gy vinden geschreven vier gulde Letteren sonder menschen handen.

En als dit geseyt was verdween de klaerheyt des lichts vut sijn oogen. **Als Stolanus dit gehoozt** ende gesien hadde stont hy op van de aerbe / **Godt** lobende / en ginck naer hups by Emerentiana z'n hupszouwe / en toen vertelde z' malkanderen / al dat z' gehoozt en gesien hadden / en se gingen te samen in harr slaep-kamer en bonden dat teecken van vier gulde Letteren aen't hoost-eynde van de **Bedstede/Anna,** de welke te samen gehoeght z'n-
de

de / maken den Naem Anna, die Emerentiana hojts ontfangen ende baeren sonde / maer van sp alle bepde Godt loofden ende danckte blydelijck verwach- tende de belofte die hun van Godt beloofst was.

hojts daer na ontfingh Emerentiana van Sto- lanns haeren Man / een byucht upt sonderlinge gra- tie Godts : ende verbyde met groote begeerte den tijdt der geboorte. En als des tijdt nakende was / repensense tot de H. Discipelen op den bergd Car- melus en hadt hun eot wondelijck / datse haer gebo- den tot Godt sonden hojten booz haer / dat de byucht disse byoegh / wilde beschermen booz alle listen des vbandts / en dat sp die salighelijck magh baeren. In dien tijt was daer eenen Discipel geheeten Joz- nos. Als hy Emerentiana sagh / soo viel hy op sijn knien / en riep met lapder stemme: Wie is dese weer- dige Matroone, de welcke my alsoo omvanght! Eme- rentiana byaeghde : Eerweerdigen Vader kent gy my niet? Ick ben de oude Emerentiana, u alder ootmoe- dighste Dienstvaecht. Hy seyde : O Emerentiana, ick sien in uw groote verholenthey, boven der natueren loop. Siet ick segge u in der waerheyt, dat gelyck als een brandende licht in eenen Lanteirne in de duyster- nisse licht, ende klaerheyt geeft, soo sien ick een schoon Dochterken blinckende in klaerheyt der heyl- ige Engelen, 't welck ick my niet geboegh ver won- deren en kan, want het is boven der menschen ver- stant. Emerentiana seyde : O Eerweerdigen Vader onbegrypelyck sijn de wercken Godts, ende onuyt- sprekelyck is opse onfermhertigheyt, de welcke hy nu thoonen wilt de kinderen der menschen. Wilt hem toch hertelijck voor u biddeu, dat ick dese vrucht met saligheyt magh baeren, tot profijt der gan- scher werelt, door welke hem openbaeren wilt de goederrienthey Godts ons Saligmakers, die nu langer dan vyf duysent jaeren ons verholen is geweest.

Als den **H. Vader** **Fronox** met **fijn** ander **Moeder**
broeders dit **hoorden** / **Daden** **sp** **neerfeliker** **voos**
haer. **En** **toen** **wiert'er** **een** **stemme** **upt** **den** **hemel**
gehoort / **en** **dis** **riep**: **Emerentiane** **verblydt** **u**, **want**
u **gebedt** **is** **verhoort**, **gaet** **ras** **thoys**. **'t** **Welck** **sp**
bede / **en** **sp** **beroyde** **haer** **om** **te** **baeren**.

Als den **tydt** **quam** / **dat** **Emerentiana** / **naer** **de**
belofte **des** **Engels** **een** **dochter** **baerde** / **soo** **geschie**
de **dat** **op** **den** **Dynsbagh** / **ende** **den** **Engel** **drukte**
bier. **Letteren** **op** **de** **doz** **des** **nieuw** **gebozen** **kint** /
inhoudende **fijnen** **naem** / **ende** **sepde** **Anna** **is** **baeren**
naem. **Dese** **naem** **blonck** **op** **des** **kint** **doz** /
boven **Silber** **ende** **Peerlen**.

Als dit **wonderlyck** **mirakel** **van** **den** **naem** **in't**
openbaer **quam** / **voos** **de** **Brouwen** **die** **in** **de** **ge**
boorte **gewest** **hadden** / **soo** **quam** **daer** **eenen** **grooten**
hoop **volck** **gelopen** / **om** **de** **nieuwigheyt** **te** **fien**.
Onder **de** **welcke** **eenen** **blinden** **Ridder** **van** **Jeru**
salem **quam** **gereden** **op** **een** **Tellenae** / **ende** **aecht**
van **zyn** **knechten** **met** **hem** / **en** **hy** **was** **geheeten**
Srael.

En **om** **dat** **hy** **met** **zjne** **bleschelycke** **ogen**
Sint **Anna** **naem** **niet** **fien** **en** **kande** / **begeerde** **hy**
met **gansch** **er** **herten** **den** **naem** **met** **zyn** **handen** **te**
taffen. **En** **om** **dat** **hy** **een** **Obersten** **van** **de** **stade**
Jerusalem **was** / **dierf** **Emerentiana** **des** **kint** **des**
Moeder **hem** **niet** **wepgeren**.

Als **hy** **den** **naem** **met** **fijn** **handen** **getast** **had**
de / **ende** **dien** **upt** **debotie** **opzechten** **ende** **kussen**
wilde / **soo** **gebielt** **dat** **hy** **met** **de** **selbe** **handt** **erst**
fijn **ogen** **roerde** / **de** **welcke** **van** **onden** **aen** **ber**
licht **wierden** / **en** **hy** **wiert** **fien** **de** / **die** **te** **bozen**
niet **gesien** **hadde** / **want** **hy** **was** **blindt** **gebozen**.

Als den **Ridder** **nu** **den** **werdigen** **Naem** **van**
Sint **Anna** **sag**: **in** **soo** **grooten** **klarheyt** / **als**
vooscheyden **is** / **soo** **wiert** **hy** **met** **een** **grote**
blyfchap

hijfchap en verwonderinge roepende / en fepde :
Gebenedyt zy Godt van Israël.

HET IV. CAPITTEL.

Sint ANNA dient vyf jaeren in den Tempel van
Jerufalem , met de andere Jonckvrouwen.

Hier na / Emerentiana met Anna haer Doch-
ter te Bethlehem quam wonen / soo quamen
daer de Priefers des Tempels van Jerufalem en
ontfangen Sint Anna met grooter eeren van haer
Maeder doen sy maer by jaeren oudt was / en sy
blyfde met groote eerbewerbigheyt ende lof te
Jerufalem in den Tempel / om Godt daer te die-
nen met de andere Jonckvrouwen die daer woon-
den / onder de welke Anna sonderlinge booz-ginck /
ende was in de Liefde Godts / ende in alle deugd-
den nacht ende dagh ianigh ende deboot in haer
gebeden / ende sy was oock seer neerflich om te
leren haer handtwerk / daer toe zy geoyndert
was. Want de Jonckvrouwen die in den Tempel
dienden plegen de Priefers klederen ende klep-
dien / die zy in den dienst Godts befighden / was-
fchen / te waeyen / ende reyn te houden.

Oock placht Anna als zy alles was / dagelick
op haer knien te bidden / met gebouwen handen /
fuchtende tot Godt upt groote devotie. Alst mid-
dernacht was fentfe op van daer dedde / ende dedde
op haer bloote knien met gebouwen handen / ende
haer oogen opgeflegen naar den Hemel / en fepde :
O alder-rechtveerdighsten Godt van Israël, mijn Con-
ficientie geeft gerooyge , dat wy u grootelyckx ver-
rent hebben , en dat zy daerom soo lange u ontferm-
hertigheyt van ons gekeert hebt : Maer , O lieven Hee-
re hoe lange fal we gerechtighen van ons keeren owe

ontfermhertigheyt, die gy gesworen hebt onsen Va-
 der Abraham, u selven ons te geven. Heere en wilt
 niet gedachtigh wesen onser Ouders boosheyt, maer
 laet uwe ontfermhertigheyt over ons schynen. Heere
 gedonckt onse Vaders, ende uwe Vrienden, Abra-
 ham, Isaac ende Jacob, ende u groote ontfermher-
 tigheyt, die gy haer beloofst hebt. Ick bidde u lieven
 Heere, verhoort dit gebedt mynder Jonckheyt, ende
 en wilt myn gebedt niet vermaden, al bed ick kleyn,
 want gy sijt mynen Vader die my geschapen ende
 gemseckt hebt, ende daerom sullen u myn lippen lo-
 ven in der eeuwigheyt, ende nu oock in myn jonge
 jeught, ende als ick oudt worde, soo sal ick u sterker
 loven ende belyden, ende sal gedachtigh sijn uwe
 groote ontfermhertigheyt ende goedertierentheyt,
 ende sal die verkondigen al den genen die in u ge-
 looven. **Als Anna albus ende veel meer desgelijck
 gebeden hadde / wierdt sp moede ende giuch op de
 bloote aerde sen wepigh liggen rusten /**

HET V. CAPITTEL.

S. ANNA verliest haere Ouders.

Als Emerentiana de Moeder van S. Anna 78. ja-
 ren oudt was / spdenbe tot Anna haer **Dochter:**
 Siet myne dagen sijn gepasseert, en't is tydt dat ick
 ruste met mijne Ouders daer ick af-gekomen ben, en
 ick begeere dat gy my begraefst by Stolanum uwen
 Vader. O lieve Dochter gedenckt de groote berm-
 hertigheyt die Godt met ons gedaen heeft, ende noch
 doet. En verbeyt verduldelyck den tydt der gratie die
 ons Godt belooft heeft, al is't dat by wat lanck ver-
 toest. Onderhoudt Godts geboden, en weest den ar-
 men goedertieren, troost de bedroefde, gaet by oude
 wyse lieden om raedt, en weest danckbaer uwen
 Schep-

Schepper van alle sijne gaven, die hy u ende alle menschen gegeven heeft. Weest ootmoedigh, ende en ver-geet niet den uyttersten dagh uws levens, maer berey-
u vlytelyck daer toe.

Als Emerentiana haer Dochter Anna aldus leer-
de quam de doodt ende hondt haer tonge / soodan-
nigh datse niet spraken konde. Toen Anna dit sagh
begost sy bitterlyck te weenen / en Godt te didden
hoor haer. Alsoo ruste Emerentiana in Godt / aen-
siende Anna haer dochter met een byzondere aensicht /
recht oft sy lachte / en daer mede gaf se haeren greeft.
Toen dede Anna bergadere alle die van haeren bloe-
de waren / en sy begroebense met groote weerdig-
heyt by haeren man / gelyckse begeert hadde.

HET VI. CAPITTEL.

De H. ANNA begeeft haer ten houwelyck.

Als Anna achtien jaeren oudt was / trouwese
na haer vrienden raet / met een godtbyachtigh
Man die Edil van geboorte was als van Coniack
Davids geslachte / en hy was geheeten Joachim,
die rechtberdigh leefde in de byzese Godts / zyn ge-
boden onderhandende / en hy was barmhertigh tot
den armen. Want men leest van hem : dat hy toen
hy bystien jaeren oudt was zyn eydelyck goet in
dypen deplde. Het een deel gaf hy aen den armen /
het ander aen den Tempel / en van't derde deel leef-
de hy met zyn huysgesin. En toen hy 21. jaeren oud
was trouwde hy Anna tot een huysvrouwe de welke
den armen beheermaeten goet was / en sonderlin-
ge den krancken ende melactsen / en sy woonde in
Nazareth dat een kleyn stedeken was in Galileen /
in't welck den Engel Gabziel haer Dochter Maria
berkondighde / datse ontfangen ende haeren sou-
de den Sone Godts.

Hoe leefde dan Anna in alle denghden / ende las
 de H. Schriftuere / daer zy daer in offende. En't
 gebiel op eenen tijdt datse las / hoe Tobias zynen
 Zone leerde / waer't dat hem Godt veel goet ende
 thofelike gaben verleende / dat hy dat den armen
 mildelick mede deplew soude / van welke woorden
 zy beweeght wiert in't herte / en zy doecht in haer sel-
 ven : O Heere hoe overvloedelyck hebt gy my versien
 van alle dingen die my nooddrufigh sijn : ick en ben
 u immers niet danekbaer genoegh daer van geweest ,
 ende ick en hebt dese niet vervalt na mijn vermogen.
 Als zy dit Aldus in haer selven dachte / soo quam
 Isachim haeren Man in dups / en sagh aen haer
 aensicht / dat zy d'oebigh was / ende hy septe tot
 haer : O mijn alderlieffte , waerom sijt gy dus droe-
 vigh ? Hy antwoorde : Om dat wy de geboden der
 heyligen Schriftuere dus lange niet vervalt en hebben.
 Ende zy liet hem lesen dat zy van Tobias gelesen
 hadde / als hy't gelesen hadde septe hy : Wat doecht
 u , wat sullen wy doen ? Hy septe : My doecht om
 dat ons Godt veel goeds verleent heeft , dat wy dat
 selve in dryen deelen , ende twee deelen ter eeren
 Godts geven , ende van't ander deel sullen wy met
 ons huysgesin leven.

Hy septe / dat hem dat wel behaegde / ende
 datse alsoo doen souden : Want hy placht dat sel-
 ve te doen / eer dat hy op haer metter woone quam.
 Als Anna dat hoorde / soo was sy seer blide / en
 liet daer eenen Muple bereyden / ende sat daer op /
 en roysde met hare dienaers in de Velden ende ste-
 den daer haer Weefsen gingen weyden : om die te
 samen t'dups te haelen / en dat getal der Wee-
 sen was twee dupsent ende twee hondert / en als
 sy die te samen t'dups gedacht hadden / soo beilden
 zy die met alle haer ander goederen in d'z gelicke
 deelen. Met een deel gaf se om den tempel in haer

te Honden / het ander gaf se tot behoefte der armen ende van het verdien deel leefde zy met haeren man Joachim ende met haer pupsgefin / van het welke sp noch te hulpe quam de arme ende ellendige weduwen ende weesen ende de nootdruftige menschen / waer sp die wisse. Ende dat Anna Lede / geschiede sp consent ende oozlof van Joachim haeren Man / want sp den armen oock seer barmhertigh was: Aldus leefde se in de byese Godts / in byede ende liefde / onderhoudende de Geboden Godts met groote meerstighet.

HET VII. CAPITTEL.

Hoe d'onvruchtbaerheyt van ANNA aen Joachim verweten wordt naer twintigh jaeren, maer hy wordt vertroost van den Engel.

Als Joachim met Anna zyne pupsvrouw 20. jaeren/maer recht goddelijck ende rechtverderlijck geleest / ende gesn byucht gekregen en hadde / dat doen der tijdt groote schande was vooz de menschen en verwtelijck / want men spotte toen met de gene die onbyuchtbaer waeren / ende die't volck nocht geslacht van Israel niet en vermeerderden: Aldus waeren zy hepde van sommige versmaet: waerom zy Godt den Heere hieriger daden dan zy te bozen gedaen hadden / dat sp haer verhoft aensien wilde / ende verleenen haer een byucht / die se hem beloose te offeren / om te dienen te Jerusalem in den Tempel.

Als Joachim op een groote Hoogtijdt met ander lieden van zyn geslacht te Jerusalem quam om zyn offerhande te doen na insettinge der Wet en als sp den Altaer naechte/ en zyn offerande daer oplep-

de/soo nam den Diefster dat qualick/ ende wierpse
 van den Mutaer in de tegenwoozdigheyt des gemeen-
 nen volcks en verweet hem zyn onbzychtdaerheyt /
 en septe / dat't niet betamelick was dat men zyn
 Offerhande ontfangen soude / met den genen die
 bzychtdaer waren/want hy in zyn echte dat volck
 ende geslachte van Israell niet en vermeerderde. In
 dese woorden wiert Joachim seer bedroeft ende bes-
 schaemt vooz alle die 't sagen / zyn oogen neber-
 slaende dierf niet een woort sprekken / of upt schaem-
 te imant aensien / en hy ginck upt den Tempel.

En om dat Joachim soo beschraemt en gelaestert
 was in de tegenwoozdigheyt van zyn Wjnden en't
 gemeen volck / en dierf hy van schaemts niet we-
 derom te Nazareth repfen / byessende van zyn ge-
 bueren dit verweten te woorden / om dat hy soo be-
 schaemt hadde geweest / is hy gegaen hy zyne Wer-
 ders / die bukten Nazareth in't Delt sijne Weesten
 bewaerden / en hy wilde daer bliuen tot dat hem
 Godt vertraeste / en te keunen gaf wat hy best
 doen soude.

Als Joachim daer een wyle tijds geweest hadde/
 gebiel het op eenen tijdt als alleen was / dat
 hem den Engel Godts met groote klaarheyt opm-
 daerde en vermaende / dat hy onberbaert sijn son-
 de / en septe aldus : Siet ick ben een Engel Godts
 van Godt gesonden , om u te verkondigen dat u ge-
 bedt verhoort is van Godt , ende dat u Almoessen
 opgebeuen sijn tot in den Hemel. Ick heb gesien u
 schaemie , en gehoort u verwyte der onvruchtbaer-
 heyt dat u onrechtelyck verweten is , want Godt
 is eenen wreker der sonden , en niet der natueren ,
 en daerom als Godt imants buyck besluyt , dat zy
 geen vruchten baert , dat doet hy daerom , om dat
 hy soo veel wonderlycker diën opent als't hem be-
 lieft. Gelyck als 't geschiede met Sara Abrahams

Huysvrouwe, die in haer oude dagen Isaac baerde. Desgelyckx Rachel die lange onvruchtbaer was, ten lesten Joseph baerde, die onder-Coninck wiert van Egypten. Item Sampson ende Samuel die Propheeten, hadden beyde Moeders die lange onvruchtbaer waeren. Daerom wilt hier uyt gelooven, dat de laete en de vertreckende geboorten soo veel te wonderlycker zyn, als zy lange verwacht worden, ende laet'er geschieden.

Voort sult gy weten, dat u huysvrouw een Dochter ontfangen sal, die gy MARIA moet noemen. Die sal Godt geconsecrert sijn, en uyt haer Moeders lichaem vervult worden met den H. Geest. En gelyck als zy van een onvruchtbaer Moeder geboren sal worden, soo sal oock wonderlyck den Sonne Godts van haer geboren worden, welekers Naem sal JESUS sijn. En door hem sullen alle menschen saligh worden. En tot een teeken dat dit waer is, soo sal Anna u Huysvrouwe te Jerusaleem in de gelde Poorte u ontmoeten, ende haer verblyden, want zy verlanght naer u weder komste.

Als den Engel Joachim dit geseyt hadde / soo berdwien op uyt sijn oogen. Ende als Anna sijne Huysvrouwe naer sijn komste verlanghte / om datse niet en wist waer dat op was / soo overdaerde haer den Engel ende troostense / en gaf haer te kennen al 't gene dat op Joachim verhandicht hadde en op hiet haer naer Jerusaleem gaen in de gelde Poorte / daer soude haeren Man haer te gemoet komen / 't welck alsoo geschieden. En als sy malkenderen gemoeten in de gelde Poorte / sijnse beyde blibe geworpen in de belofte des Engels / van het Dochterken datse kregen souden. En als sy haer Gebede devotelijck in den Tempel gesproken hadden / reysden sy te samen naer Nazareth / daerse blydelijck sonder eenige

wanhope verwachtende waeren de belofte Godts
 Niet lanck hier naer ontfick Anna, ende ne-
 gen maanden daer na daerdense een schoon Doch-
 terken / 't welck zy MARIA liet noemen / alsoe
 den Engel daer bevolen hadde. ¶ Wat onuyt-
 selijcke byzucht was daer af in den Hemel / ende
 op der aerden / wie kan dit oberdencken ende wt-
 spreken / sonder twyffel niemant die leeft op der
 aerden.

HET VIII. CAPITTEL.

De M. MARIA wort geboren.

Als den tijdt aenstaende was dat Anna soude
 gaen daeren dat saligh kindt / dat van den
 Engel voorspelt was / haelde haer Man Joac-
 him een deel eerbaere Dyonwen in zyn huys / die
 Anna opstaen en dienen soude in haer kinder-
 dedt. Op reysde oock in't geberchte en haelde Elizabeth
 Zacharias huysvrouw / en Maria Anna's Su-
 ster die 81. jaeren oudt was en Elizabeths Moes-
 der. En als zy te samen in de slaep-kamer van An-
 na quamen docht hun datse in't aertsehe Paradijs
 quamen / om de groote byzucht die in hun hert
 gebuelden / en den aengenaemen reuck / die se roken.
 Als de ure quam dat Anna haerde / wiertse omban-
 gen met groote klarheyt / en haerde een schoon
 Dochterken / en terstont quam daer een groot getal
 Engelen des Hemels / met ober-soeten sauck.

Als de Dyonwen dit hoorden en sagen die by An-
 na ses dagen lanck hadden bergadert geweest so
 docht hun / datse daer nauwelijcks eenen halben
 dagd geweest hadden / om de grootheyt der hly-
 schap. Zy loofden en gebedden Godt die sulcke

wonderlijke dingen doet in den hemel / ende op
der aerden / wanneer het hem belieft.

HET IX. CAPITTE L.

Joachim krygt de tydinge van de geboorte van MARIA.

In dien selven tijdt maechten alle de gene die on-
trent Jerusalem ende Judsen woonden / en met
den dubbel beseten waren soo grooten gerucht /
met roepen ende klyten / dat al't volck seer ver-
baert wiert / bresende dat het geheel Landt door
Godts wyake vergaen soude. In Jerusalem was
toen een W. Man / en dien beswoer een van de be-
setene / om dat hy seggen soude / waarom dat sel-
ken gerucht geschiede. Toen riep den dubbel door
den mont van den besetene : In desen nacht is te Na-
zareth een Maeghden geboren daer de Engelen seer
blyde om sijn , en dat konnen wy niet verdragen ,
want wy worden uyt de menschen verjaecht , ende
geworpen in den afgrondt der hellen.

In dien tijde als Anna haerde stont Joachim by
ten't huys / verwachtende die blyde tydinge der
geboorte / en soo goud als zy Maria gebaert had-
de quam den Engel tot hem / en septe : Joachim
ick boodschap u de groote blyschap , want heden
is geboren de vrucht die u van Godt beloofd is , en
ick bidde u , dat gy in sesshien dagen in de kamer
niet en gaet , daer Anna in't kraem leyt , op dat de
Vrouwen die daer vergadert sijn , niet gestoort en
worden in haere blyschap , en desen dagh sal u en
alle menschen Hoogheyt sijn in der eeuwigheyt.

Als den Engel dit geseyt hadde verdween hy
npt zyn oogen / en Joachim viel terstont op zyn
knien loofde en danckte Godt. Daer naer stont
hy op / ende hy giack met groote blyschap thyns
waerts /

waerts / ende geboot alle zyn pupsgefn / dat niemant in de kamer gaem en soude / daer Anna in't kraem lagh / in sechden dagen. Daer naer dede Joachim zyn Hooghtghd kleederen aen / en nam gaben ende offerhande met hem / en reysde met zyn pupsgefn te Jerusalem en offerde Godt offerhanden der danckbaerhept.

Als de Priesters des Tempels sagen dat hem een Dochter gebozen was / waeren zy blide en se loofden Godt / en se deden Joachim met zyn pupsgefn groote reberentie / en Joachim bleef met zyn pupsgefn acht dagen in den Tempel / houdende Hooghtghd met groote blischap. Daer naer reysde hy met zyn pupsgefn naar hups.

Als de sechden dagen om waeren / sout hy een van zyn Meysens in de kamer / daer Anna in't kraem lagh daer de vrouwen hy waeren / en liet daer seggen dat de sechden dagen om waeren / 't welck zy niet gelooven konden / want hy boecht dat mannelijcks eenen dagh daer geweest hadden / waerom sy seer verwondert sijnde gingen hy Joachim / en bzaegghden hem oft de sechden dagen om waerē. Hy septe : Jae. En toen ginck elck na sijn hups.

HET X. CAPITTEL.

Hoe MARIA gefigureet is in't oude Testament.

Gelick S. Hieronymus seght in een Sermoon van Maria Hemelvaert / datse is van de Patriarchen gefigureert en van de Prophten verkonicht / en van de Evangelistē getoont ende bewesen. En op dat ick een wepnigh daer af magh schreiben / soo is Maria die vrouwe daer in't Boeck Genesis af geschreven staet / de welke het doost des

Der:

Serpent / dat is / den boosen hyant vernielt ende geplet heeft / want sy sijn sijnigh in geben van onsupberhept des vlesch ende doovertdighept des herten te niet gezocht heeft. Sy is oock dat licht dat Godt geboden te worden / van't welck sy uptgegaen is / als de Sonne. Sy is oock de **Dirago** / dat **Mannelijck Wyf** / genomen van den **Man Jau** , in volkominthept der goddelijcker gratien / welcken **Man** sy hadde doen sy hem ontfingh van den **H. Geest** / ende daerde sonder pijn / ende met grooster blijchappen blijvende **Maget** onbebleekt / ende daerom en sal men onse eerste **Moeder Eva** niet bestemmen een moeder der levende / maer der sterbende / soo wel de doot der zielen als de doot des lichaems. **Maer MARIA** heeft ons met haer **Weplice** gebaozte verlost van beyde de dooden want haeren lieben ende beminnen **Sone Jesus** is dat waerachtigh leven der zielen ende lichaemen / van alle **Godt-salige** menschen / die van hem verlost sijn ende noch van hem verlost sullen worden. **En Maria** die is oock **Does Wicke** / die gemaceht is van onberganckelijck hout / van den waerachtigen **Woe Jesus Christus** onsen **Heere** die alleen rechteveerlich gebonden is in sijn **H. Gerooste**.

Sy is oock die **H. Rebecca** wiens **Sone Jacob** woefelde tegen den **Engel** overmits de groote verholgenthept alle / uptverkozen / die tegen den boosen geest bechten ende striden / **Daberlijcke** **Benedictie** verwoyden en verkregen heeft. Sy is oock de **Erorden** / die **Jacob** den **Patriarch** sagh in een visioen / op de welke **Godt** **Almachtigh** stonde / en daer de **Engelen** langhs op en neher gingen.

Sy is oock die **supber** gebenedijde **Rachel** / op wiens schoondept onsen **Heere Jesus Christus** verliest is gewoorden / en upt den **Hemel** gekomen is om aen te nemen de **Menschelijcke** **nature** / in daer

haer
ben
ris
S
gen
den
gehe
gew
Heer
bhd
S
Mo
sp
te.
Kor
re J
oock
blee
sond
en b
sond
hep
S
Zee
van
op d
vole
den
sue
onb
Ser
S
gro
ke h
is g
dra

haer' gebenedijde Michaem / en hy heeft sich sel-
ven verootmoedicht / ende groote ellende en misere-
rie opt-gefaem / om haeren 't wille.

Sp is oock de selve Rachel / die den gewoerli-
gen Ioseph gebaert heeft / die niet alleen gewo-
den is zenen Heere zinder Broederen / ende des
gsheelen Landt van Egypten / maer hy is cock
gewoeden eenen Diner der Engelen / ende den
Heere van alle creatueren / Jesus Christus gebeze-
dijde.

Sp is vock gefigureert in den Bjaem-bosch / die
Moses sag byanden / sonder te verbyanden / want
sp heeft eenen Sone ontfangen sonder pijn oft smer-
te. Sp is oock gefigureert in Arons bloepende
Korbe sonder bochtigheyt / want sp heeft den Hee-
re Jesum gebaert sonder imants toe doen. Sp is
oock gefigureert in Gedons bel / het welck van
blesch gekomen en genomen was / ende nochtans
sonder eenige schade geen bochtigheyt des danks
en boelde / bediende Jesum van Maria geboren /
sonder schade van haere Maegdelijcke supber-
heyt.

Sp is oock gefigureert in Moses Roede / die de
Zee van een schepde / door de welke de kinderen
van Israel droog voets gingen / en darr Moses
op den steen mede sloeg / en hy gaf water daer't
volck en de Beesten af droncken / en versaet wier-
den. Sp is oock den waerachtigen Schild van Jo-
sue / den welcken hy tegen al zyn handen steden
onboerde / want sp heeft het hooft van het heil
Serpent verplet.

Sp is oock des gebenedijden Davids ende des
grooten Coninck Moeder ende Dochter de wel-
ke haer volck dat is het geslachte daerse af gekomen
is gelaeten en vergeten heeft in haer schoone haer
drughden namentlijck geloof / ootmoedigheyt ende
kuy-

kynsche repynghet des alderhooghsten Coninck
 liefde tot haer getrocken heeft. Maria is oock des
 waerachtigen Salomons Eyzoon en eeneu grooten
 stoel van Eipen deen gemaeckt/want sp heeft ober-
 mits haeren onbismitten Maeghdom Jesum Chri-
 stum den waerachtigen Salomon eenen stoel berapt/
 op welken hy in haer H. Lichaem negen maenden
 gerust heeft. Sp is noch den grooten vermaerden
 Tempel van Jerusalem in welken als hy getim-
 mert wiert / noch Bhl / noch Hamer gebuyekt en
 wiert / want sp Christus heeft gedaert sonder mee.
 Maria is oock de gebenedijde Maget van de welke.
 Isaias segt: Daer sal een Roede nytspruyen, en
 een Maget sal ontfangen ende baeren eeneu Sone.
 En den H. Propheet Jeremias segt: Wat den
 Heere een nieuw binck op der aerde doen soude /
 want een Vrouw soude ontfangen eenen Man:
 Hadde hy geseyt een kindt / se en had des niet
 nieuws gewest noch wonderlijck.

Soe was Christus een Man in zins Moeders
 lichaem/niet van jaeren / maer van wysheyt / niet
 van sterckheyt des lichaems/maer van beruysheyt
 des verstants; want hy in de kribbe liggende/soo
 wys was als toen hy 33. jaeren out was / en pre-
 dicte / en als hy hebendaeghs is sitende een de
 rechte handt zins Vaders Almachtigh. Maer die
 wysheyt heeft hy gebuyekt na den tijdt van jaeren
 der gemeyn menschen / om te bewijzen dat hy de
 menschelijck natuer waerachtelijck aengenomen
 hadde.

Sp is oock den berg der dooger volkomentheyt
 daer Babil af schijft / van welken eenen steen
 sonder menschen handen afgesneden wiert / hy den
 welchen Christus te verstaen is / die van Maria
 geboren is / sonder enige Mans toe doen / ober-
 mits de werkinge des H. Geest.

Sp is ook de gebenedijde poozte daer Ezechiel af
schijft / dooz de welke den Heere allern in gegaen
is / ende opt gegaen in eeuwigheyt. Maer Maria
was Maget in Jesum te ontfangen en te baeren /
ende naer de geboozte / en sal eeuwelijck Maget
blijuen. Maria is oock den gulden handelaer die
den Propheet Zacharias sagh / op den welken de
seben lichten byanden in den Tempel te Jerusalem /
de welke bedieden de seben wercken van dermyer-
tigheyt in Maria / ende haer blinkende exempel
van goede Zeden ende Vpligheben.

Sp is oock gefigureert in de Arcke des Testa-
ments / waer in besloten waeren de geboden der
Wet / en de twee Tafelen Mopses daer de thien
Geboden in geschreuen waeren / met den vinger
Godts de welke Maria blydelijck onderdijel / en
daer na leefde. In de selue Arcke was oock Arons
Roede / die gebloeyt ende byuchten boozt-gebocht
hadde / alsoo heeft Maria oock gebloeyt in alle
beughden / ende heeft boozt-gebocht die aldersalighe-
ste Ducht Jesus Christus, den welken ons spijst
ende laest met zyn Vlesch en Bloedt.

De Arcke hadde oock in haer besloten de gulde
Kruyck van't Manna daer de kinderen van Israel
30. jaren af leefden in de Woestijne en Maria heeft
boozt-gebocht het Boodt des Leuens / ende des
Hemels / dat zy negen maanden lanck in haer Lie-
daem besloten hadde Jesum Christum onsen Heere /
die daer is dat waerachtigh Manna / het Boodt
des Leuens. De selue Arcke was oock gemaecht
van onberganchelijck hout / dat niet verrotten en
kan. Maria is oock in de aerde niet verrot gelijck
ander menschen / maer zy is met Ihs en Ziel ten
Hemel gebaeren / gelijck S. Augustinus / en Ber-
nardus / en veel ander heplige Doctoren die bewij-
sen / met veel Argumenten die gelooffelijck zyn.

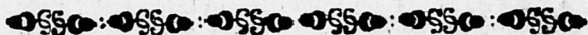
De Arcke hadde oock vier Goude Ringen besepden / daer mensche mede djoegh : Maria heeft in haer de vier Cardinals dencken / welck de wyzelen zyn daer alle andere dencken van boozts-komen. De arcke hadde noch twee Doornen die men dooz de vier Gulde Ringen stack / en daer mensche mede djoegh / die welcke in Maria figureerde liefde Gods en des eben menschen. De Arcke was oock vergult van binnen en van buyten / soo was Maria oock verciert / van binnen en van buyten bliackende met Goddelijcke dencken / en de sichtighe goede ziden.

Maria is gefigureert in den Coninck Strages Dochter : Men leest in Scholastica Histozia / dat Stragus een Bispoen sagh / dat upt zyn Dochter lichaem boozts quam eenen schoonen Wijn-gaert / den welcken hem versprepde over zyn geheel Rijk ; en hem wiert gesept dat zyn Dochter soude haeren eenen grooten Coninck. 't Welck geschiede wantse haerde den Coninck Cyzus die de kinderen van Israet upt de Bablonische gebangenisse verlosse. Joachim ende Anna wiert oock gesept van den Engel / datse een Dochter souden boozt-brengen / die ons van des hants gebangenisse verlosse soude. Sy is oock gefigureert by de fonteyn / die inden besloten Hof gestelt was / want doense noch besloten was in haer Moeders lichaem / wiertse geheyligh van den H. Geest / met den zegen der H. Opbuidigheyt / soodanigh datter geen onreynigheyt van sonden in haer komen konde.

Sy is oock gefigureert in Balaams Kerre want Balaam geloofde dat van Jacobs geslachte opstaet soude een Kerre ; op de welke te verstaen is Maria de sterre der Zey in dese verticuleuse werelt. Ende daarom groette de H. Kercke in de Spinnen / die men dagelijcks sacht : Ave maris stella : Dat is :

West

Weest gegroet. Zee-sterre. **W**arom S. Bernardus schijft in de Homilie van de Bootschap des Engels: Maria is de blinkende sterre op de groote Zee deser werelt, nootdrustelyck verheven, schynende met haere deughden ende verdiensten, en verlichten- de met exempelen, en haere slichtinge, zeden ende leven. Maria is oock gefigureert op Salomons Tempel / die hy Godt timmerde van witte blinkende Marmer-sterren / en van binnen beclert met puer Goudt / soo is Maria mit blinkende van Maegdelijckheit superbeijt ende repnijgheit in haer herte / en in haer Ziele beclert met byzandende liefde en volkomen Charitate.

HET XI. CAPITTEL.

Hoe JOACHIM ende ANNA MARIA haere
Dochter opvoeden.

Als Anna daeren tijdt volghort / ende Maria in den Tempel Godts geoffert hadde / met de offerhande van de ordonantie der Wet / ende wederom t'hups gebort / soo was sy met Joachim daeren Man dese gebenedijde Dochter / alsoo't bedoelijck was met groote keersigheijt optoedende in groote reberentien ende eerwaardigheijt / en sy lieten van niemants handt handelen / als van hun bejden / ende van de Suster van Anna.

Ten is niet om upt te spreken de eber-groote blifschap die sy hadden / als sy dit gebenedijt kindt sagen / ende kussende haer werde speelden. Joachim ende Anna saten seer dierwil's ende arafagen haer liebe Dochter MARIA met soe groote
big

blifschap / datse acht oft thien dagen bergaten te eten en te dvincken / en wonden datse nauwelijcks eenen halven dagh lanck by daer geseten hadden. Sp hadden ook bestelt met haeren gesien / dat wanneer alsoo te samen met't kindt in de kamer waeren / dat niemant van hun daer tot hun komen konde / alwaer't datse daer lanck wachten : dit bevel hielen sy met groote uersighept.

HET XII. CAPITTEL.

De H. Maget MARIA wort in den Tempel gepresenteert ende ontfangen.

Als de H. Maget Maria d'z jaeren oudt was / sepsde : Joachim tot Anna : Lieve Huysvrouwe wilt gedachtigh wesen de belofte die wy deden , als wy in groote tribulatie waeren , om dese onvruchtbaerheyt , en hoe wy Godt beloofden , waer't dat hy ons een vrucht verleende , dat wy hem die offeren souden , om hem te dienen in sijnen Tempel te Jerusalem. Anna sepsde : O lieven Man , al is't ons swaer haer van ons te senden , nochtans is ons veel swaerder tegen ons belofte te doen , ende Godt te vergraimen. Waerom ick bereyt ben na uwen raed te doen , ende onse belofte Goet te houden.

Toen berepde haer Anna / in-se liet bergaderen alle daer naeste Vrienden / erbaere Vrouwen van haer geslachte en-se nam met haer kostelijcke gaben ende een kostelijck Gemels plantw kleedt / daer in gestickt warren schoon gulde blinckende bladerkens / recht oft Gemelsche sterren waeren. Sp had voch gemascht een kransken van kostelijcke Bloemen die Maria op haer hoofst hebben soude / en in welck kransken geset waeren byf kostelijcke blinckende steenen. En als sy te samen berepdt waeren

rijs.

reysde met haer dochter en haeren Man / ende met haer Vrienden ende Magen na Jerusalem / en zy waeren d'p nachten onder wegen / want Bazareth lagh 35. mylen van Jerusalem.

Sp wandelden den geheelen wegh met groote vrygheyt ende blyfchap want zy des heylige Engelien in haer geselschap hadden / die met soete Lof-sangen de V. Maget Maria haer toekomende Coniugine waeren vereerende Als zy te Jerusalem quamen font Joachim eenen Bode tot de Priesters des Tempels / en gebode datse haer bereyden sonden / om zyn Dochter te ontfangen / waer af sy seer verblydt waeren / bereyden hun daer toe / aentrecken de kostelijcke klederen ende gwaet / als daer toe behoort.

Als Joachim ende Anna met Maria haer Dochter / en haere Vrienden daer quamen berieft met hun Hoogheyt des kiederens / en haer Dochter met den booscheyden kostelijcken kleede ende kranz / soo quamen zy te samen / en gingen in't Poortael des Tempels. En op dat den Tempel op den berg in't doogh gestimert was / moest men vlyfiedien Crappen op klimmen eer men daer in komen konde. Als zy begosten op te klimmen / ende Maria wilden opzagen / oft dy haer hant op leyden / klom zy selver de Crappen volkomenlijck op al of te twaelf jaeren ondt hadde gewest / waer af de Priesters ende haere Onders en alle die't sagen ende hoorde seer verwondert waeren / om datse niet meer dan d'p jaeren ondt was.

En als zy hoor den ingaenck van den Tempel quamen / hadden zy haer offerhande bereypt / en gingen in tot den Priester / en offerde hem Maria met kostelijcke gaben / gelijckse beloost hadden.

Als Joachim ende Anna Maria offerden / ontving den Priester haer met groote reberentis / ende met

Lof-sangen ende broecht daer op d'ander Maegden die in den Tempel woonden en dienden Godt nacht ende dagh / en se bleef daer een wyle tijdt maer niet lanck.

Gelick als de **W.** Bisschoppen Epiphanius / Cyrilus ende Basilius seggen / soo is Maria dyp mael in den Tempel geoffert geweest / maer Dienting in den Spiegel der Diskozien / en sommige andere schryben toense dyp jaeren oudt was / en in den Tempel geoffert wiert datse toen daer boozts bleef / dat is te verstaen eenen langen tijdt.

Den ersten wiertse in den Tempel geoffert van haer Moeder / toense 80. dagen oudt was met de gabe der Supberinge / na de instellinge der Wet / en dat geschiede / toen Anna upt den kraem opstoude / want dit was in de Wet geboden : Wanneer een Dourwe een Dochter haerde / moestse 80. dagen upt den Tempel blijben / en die eenen Sonse haerde 30. dagen.

De oorsake hier van was / om dat de Naturalisten schryben / dat het leven 40. dagen broeger in de kraechtjens komt / dan in Mepshens : En als Anna haer Dochter Maria in den Tempel geoffert hadde / met gewooneijche offerhande na de Wet / nam sy daer van sonden een met haer thups.

De tweede Presentatie in den Tempel is geschiet als Maria dyp jaeren oudt was / op de maniere gelick in 13. Capittel staet. En naer eenen korten tijdt wierdtse wederthups gebrocht / daerse bleef tot datse seben jaeren oudt was. En toen wierdtse boozt de derde reyse wederom in den Tempel geoffert / daerse bleef tot haer 14. jaeren.

MET XIII. CAPITTEL.

MARIA dient in den Tempel tot haer 14. jaeren.

Als Maria de leste reyse in den Tempel Godt geoffert wiert / bleef-se daer tot daer oerthien jaeren / en zy wiert verfaemt met de ander Maeghdekens die Godt oock geoffert waeren en zy leerde de Wet Moyses. Zy hiel Godt in haer herte hoog haeren Vader / want zy haer Onders verlaeten hadde / en zy konde met David bequamelick seggen : Om dat ick myn Vader ende Moeder verlaeten hebbe , daerom soo heeft my den Heere ontfangen. Zy liet haer leeren van den Pijester des Tempels / Moyses Wet / ende docht in haer herte wats die doen sonde / om Godt te behagen en daerom hadde Godt alcht met groote debatis om dat zy haer zyn Goddelicke gracie daer toe verleenen wilde / om de geboden der Wet anderhonden / en dat zy haeren wil ganschelick vereenigen moght met zynen Goddelicken wille / en datse lief hebben moght / al dat Godt lief heeft / ende haeten dat Godt haet.

Doerz hadde zy alle deughden daerse Godt mede behagen konde / en zy gineck boozt ende wafte dagelijck op in alle deughden ende wijsheyt / boven al de ander Maeghden / die daer waeren. Alcht was zy contemplerende d'onuytsprekelicke goederterentdeyt ober't menschelick geslachte oft bidbende / oft studeerende in de W. Schryftuere / oft wat oerhaerlyck te doen tot prooft des Tempels / als nieuwe kleederen te haepen / en dat gebroken was te vernieuwen / oft ander kleederen des Tempels te repunigen en te hermaken / waer in dat sy seer neerlich ende bligh was / want in busbanigh handwerk plegen gux de Maeghdekens te oeffenen / die in de

**Tempel woonden / ende wierden geboedt van't
gemeyn goet des Tempels / soo lanck als 3p daer
woonden.**

**En als 3p houbaer waren / als van beertghien
jaeren wiert elk thuss gesonden tot zyn Ouders
om te trouwen. Maria pleegh oock de Schijstuer
van de toekomste Chyristi met debotie te lesen / en
met groote begeerte te kussen ; en daerom wiertse
oock in't waken de eerste gebonden / in de wysheyt
Godts aankomende / ootmoedigheyt ootmoedi-
ger / in Davids sängen hooger / in charitaten gra-
tiusen / in repnigheyt puerder / in deughden volko-
mender. Sp was oock stantvastigh in alle Godde-
lyche deughden / en onbewegelijck van herten.**

**Niemand en heeft haer toornigh gezien alle haer
woorden waeren vol gratien soo dat in haere ton-
ge Godt bekent konde worden. Sp was sojgbul-
digh voor haer Gesellinnen / dat geen van hem be-
de Godt en bergrande / noch zynen eben-mensch
en ontlichte / oft engelick en dede / oft hem in erni-
ge pijneten besondighde.**

**Sp loofde Godt sonder ophouden / en dat voor
de saligheyt van alle menschen. En als haer imant
groete / om datse niet verhindert en soude worden in
daer geheden / door heel te spreken antwoorde :
Deo gratias. En't is gelooffelijck dat het van haer
in de gewoonte gekome is / dat als gode menschen
gegroot worden datse dan antwoorden / Deo gra-
tias. Maria beloofde Godt oock repnigheyt / ten
waere dat Godt anders met haer voegen ende ordi-
neren wilde : want niemand en hadde dat gebaen
van den beginne des werelts soo datse de eerste was
die Godt haere repnigheyt beloofde.**

**Soo viel haer in alle dingen soo wyselijck / oot-
moedelijck ende debotelijck dat haer leven alle men-
schen esnen Spiegel was van gode zeden / gelijck**

S. Ambrosius van daer schijft. Sy wilst oock da-
 gelijks in Wepelijckheit/ ende van de Engelen wiertse
 alle dagen besocht/ en sy gebuyckte de Goddelijcke
 Distoemen.

S. Hieronymus schijft tot de W. Bisschoppen
 Comacius ende Heliodorus in eenen Epistel / dat
 Maria daer desen regel geset hadde/ datse van smor-
 gens tot de derde ure in haer gebedt was/ ende van
 de Tertie tot noon tijdt hadtse wederom / tot dat
 haer den Engel t'eten d'ocht. En in alsulcke oeffe-
 ninge bleefse althet volherdigd in den dienst van
 den Tempel / tot datse 14. jaeren oudt was.

HET XIV. CAPITTEL.

JOACHIM ende ANNA reysen wederom te Naza-
 reth, ende JOACHIM sterft.

NMer dat Joachim ende Anna haere Dochter Ma-
 ria Godt in den Tempel geoffert hebben/ ende
 eenen langen tijdt by daer gebleven waeren/ lofzande
 ende gebedendende den Almogenden Godt van zyn-
 ne gaben ende barmhertigheden / die by hem d'we-
 sen hadde / soo reysdese weder te Nazareth. En
 gelijckse d'yn nachten onderwegen geweest hadden /
 toense van Nazareth naar Jerusalem reysden soo
 waerense nu oock d'yn nachten onderwegen/ en in't
 reysen rusten sy snachts in de selve herbergs daerse
 te bozen gerust hadden / en onderwegen geschieden
 den veel Mirakelen.

Daer dat Joachim ende Anna haere Dochter Ma-
 ria Godt in den Tempel geoffert hebben / ende
 wederom te samen naar d'yns waeren gereys / in't
 selve jaer wiert Joachim krank / en by begerde
 van Godt / dat by hem ontfangen wilde by d'yn
 Daberg / die voor hem gestorven waeren.

Als hy nu branch te hebbe lagh / ende boelbe dat hem de doot makende was / riep hy Anna tot hem ende seide : Siet myn lieve huyvrouwe , den tydt is gekomen , dat ick rusten moet met mynen Vader , soo wilde ick dat gy my begraft by mynen Vader , ende voort wilt alle u leven wandelen in de geboden Godts , ende in de rechtveerdigheyt van herten. Wilt oock dickwils met danckbaerheyt overdencken de wonderlycke dingen die Godt ons bewesen heeft hier op der aerden. Overdencke oock de belofte onser Vrecht , in heyl ende saligheyt der gauscher werelt. Ick sal neder gaen in't voorgeborcht der hellen , ende verkondigen de Vaders de goedertierentheyt Godts , op dat sy hun niet en bedroeven om de sekerheyt der toekomende verlossinge. Ende als gy onse Dochter Maria myn doot verkondight , soo seght haer datse my in haer herte vestight , gelijk de Sonne in't firmament des hemels gevestigt is. Als hy dit geseyt hadde / gaf hy synen Geest. Als Anna dit sagh soo viel zy op haer roufzucht / ende beschreyde syn doot met veel tranen / soedanigh dat het hebbe daer Joachims op lagh met wort en zy liet hem salven met kostelycke salve / en liet hem begraven by synen Vader soo hy haer bevolen hadde. Ende zy bleef seven dagen sitten op het graf / ende beschreyde hem. Daer na soo reysdense thuss met groote droeffenis / beschreyende hem noch veertigh dagen.

HET XV. CAPITTEL.

Noe Maria Joseph gegeven wiert in den Echte.

Ende als Maria veertien jaeren oudt was / en soo lange in den Tempel gebient hadde / daer zy geoffert was / soo geboort den oppersten Priester / dat alle Anegghen / die tot hun Jaeren gekomen waren /

waeren / sonden tot haer Ouders ropen / ende
 Maegdenomen by haerder byenbed raet. Men deden
 zy alle gemeyn / dan alleen de **M.** Maegdet Maria en
 dede dat niet.

Ende als zy van den oppersten **P.** Prieſter ge-
 byaoght wierdt / waerom datſe niet en dede naar
 zyn geboden / ſoo ſeyde ſy datſe **G.** Godt Almachtigh
 haer Maegdelijcke reynighdeyt deloofst hadde / ende
 daerom en mocht zy geen conſent ten houwelijck
 geben. Als den oppersten **P.** Prieſter dat hoorde / ſoo
 wiert hy ſeer beſtaen in ſijn herte / want hy wille
 wel dat de **S.** Schryftuer gebodt datmen **G.** Godt zyne
 beloften houden ſal / nochtans was hy meynende
 nienwe conſumpen toe te laeten / die noyt gehoort of
 geſien en waeren / waerom hy ſeer twiſſelende was /
 wat hy in deſe ſaecke doen oft laeten ſoude. Ende
 hy onthode Anna Marien **M.** Moeder om raet met hem
 te nemen / want hy wille wel dat ſy een godbynd-
 tige **M.** Maegde was : ende als zy tot hem gekomen
 was ſoo gaf ſe ſommige miracelen te kennen / die
 haer **O.** Ouder geſchied waeren / waerom hy doen te
 meer twiſſelende wat hy beſt doen oft laeten ſoude /
 in deſe ſaecke. Ten laften ſoo liet hy komen alle de
P. Prieſters des **T.** Tempels / ende gingh met hen in
 den **T.** Tempel omſe bielen te ſamen op der aerden /
 ende zy baden **G.** Godt met groote bebotie / dat hy
 hen te kennen wille geben zynen **G.** Goddelijcke wille
 in deſe ſacke. Daer wiert gehoort (ſoo men ſeydt)
 een ſtem nyt de heplijckſte plaetſe geheeten **S.** Sancta
S. Sanctorum : Daer ſal uyt ſpruyten een Roede uyt
 Jellen wortel die voort-brengen ſal een Blom , op
 de welcke ſal ruſten den **H.** Geest , gelijck **I.** Iſaias ge-
 propheetert heeft. Als den oppersten **P.** Prieſter dit
 hoorde dede hy alle de houdbare **M.** Maegden perſoonen
 vergaderen / die van **D.** Davids geſlaechte waeren /
 en hy belaſte an ſen iegelijck datſe hem een **R.** Roede-

ken Dingen soude in den Tempel / en wiens Roedike bloepende wiert; ende een Bloem boort bracht / en op wien den H. Geest quam sitten / die was den genen Maria ten Echt hebben soude.

Sp deden dit al-te-samen upt-genomen den Dyrigen Ioseph, ende niemants Roede en bloepde maer als Ioseph quam en zyn Roede op d'ander op den Nutser sette / wiertse aenstons bloepende ense bracht een schoone Bloem boort / op de welke den H. Geest daelde in de gedaente van een witte Lelie. Als Anna hoorde dat Ioseph Maria ten Echt hebben soude was zy seer blijde / want zy wist wel dat hy een kups rechtbeerdigh Man was / en dat hy haer ter eeren begeerde / en sonderlinge lief had / hy pleegde oock dikwils met haer te eten en te dinken. Hy placht haer oock naer de doot van den H. Ioachim soodanigh behulpelick te sijn / al oft haeren natuerelicken Sone gewerst hadde / ende daerom wiert de liefde tusschen Anna ende Ioseph alle dagen grooter.

Als Ioseph sagde door de Goddelijcke voorzichtigheyt dat hem Maria ten Echt gegeven soude worden / ende als hy gehoorde hadde / datse haer Maegdelijcke repuygheyt aen Godt opgebzagen hadde / was hy seer blijde / hy loofde en danckte Godt ootmoedelijck dat hy hem sulck een Maeght gegeven hadde / die van haer Oubers in den Tempel aen Godt op geoffert was / ende die haere Maegdelijcke repuygheyt aen Godt op-geoffert hadde.

Want hy oock in sijn herte besloten hadde sijne Maegdelijcke Supberheyt te bewaeren. Als Maria merckte dat den oppersten Driester met Iosephs Dinden daer op upt waeren / om het Houwelijck te maken tusschen hun beyden / soe wiert sy behangen mit Maegdelijcke schaemte / ende
als

als Anna dit merckte / namse met haer een deel
Maegden des Tempels die de **Gefellinnen** plegen
 te zyn van Maria, en zy reysden te samen na **Pa-**
zareth daerse woonde / en Ioseph trock oock t'huys
 om met uerflijgheit te bereyden het gene dat tot de
Buyloft noodigh is.

Wepuigen thdt daer naer trondese den oppersten
Priester te samen / maer Ioseph en besliepse niet. In
 d'eerste thden was't de gewoonte / dat de **Buyde-**
goms hun **Buyt** plegen te bewaeren eerse walkan-
 deren besliepen. Daerom als Maria Ioseph in den
Echt gegeven was / gingen sy te samen met Anna
 naer **Pa-zareth** daerse langen thdt woonden / daer-
 en-tusschen bereyden sy hun aen beyde de zynen tot
 de **Buyloft**. En Ioseph trock na huys / en bereydt
 hem met alle uerflijgheit / om Maria zyne **Buyt**
 te haelen in zynen huys.

HET XVI. CAPITTEL.

Hoe den Engel Gabriël **MARIA** Boodtschape,
 dat zy den Sone Godts ontfangen soude.

Als Ioseph hem bereyde om Maria zyn **Buyt** te
 ontfangen / quam den Engel **Gabriel** in een
 stadt gedeeten **Pa-zareth** tot een **Maget** die Ioseph
 deloofte was / en haeren naam is **Maria**. 't Is ge-
 looffelijck seght **S. Bernardus**, dat **Maria** in brynght
 blyloten sat in haer kamer / en las de **H. Schryftue-**
re. Als den Engel tot haer seyde: Weest gegroet
 vol van gratien, den Heere is mer u gebenedydt: zyt
 gy boven alle **Vrouwen**.

En als sy dit hoorde wiertse verschriekt / en ver-
 baert van de nieuwigheit der **Boodtschap** / ende
 dacht hoedanigh dese groote was. Den Engel dit
 merck-

merckende trooffese / en septe: En vrees niet Maria, want gy hebt gracie gevonden voor Godt, siet gy sult in u lichaem ontfangen, ende baeren eenen Sone, en dien sult gy Jesus noemen. Desen sal groot sijn, ende sal genoemt worden den Sone des Alderhooghsten. En Godt den Heere sal hem geven den stoel sijns Vaders Davids, en hy sal regneren in Jacobs huys eeuwelyck, ende sijn Ryck en sal geen eynde hebben, **Maria bragde:** Hoe sal dit geschieden, want ick geenen Man en kenne? **Den Engel antwoorde:** Den H. Geest sal komen in u, ende kracht des Alderhooghsten sal u overlomeren, en daerom dat uyt u geboren sal worden sal saligh sijn, ende heren den Sone Godts.

En siet Elizabeth u Nichte, de welke onvruchtbaer heet, heeft eenen Sone ontfangen in haer oude dagen, en dit is de sesde maent van haer groot gaen, want geen dingen is by Godt onmogelyck. **MARIA septe:** Siet de Dienst-maegt des Heeren, my geschiede na u woordt. **En schiepde den Engel teront van daer met groote blyschap / want sy hadde berispen 't gene hem beboelen was / en met het consont van Maria was heldzacht het ontfangen van den Sone Godts Almachtigh / gebenedijt van nu tot in de eeuwigheyt.**

HET VIII. CAPITTEL.

Hoe **MARIA** haer Nichte **ELISABETH** besochte.

Korts naer dat Maria met den Engel Gabziel gesproken / en daer overgegeven hadde in den wille Godts / stontse op gelijck van H. Evangelist Lucas segt / ense gleich haestelijck na't geberghste in Zacharias huys / en sy groete Elizabeth zyn huysvrouwe. **Soe haest als Maria Elizabeth gegroet had.**

Dabbe/spjonck haer **W**rucht van blyfchap op in haer lichaem / en zy wiert vervult met den **H. Geest** / enfe riep met luyder stemme : Gebenedydt is de Vrucht uws Lichaems : Van waer komt my dit dat de Moeder myns Heeren tot my komt ? Soo haect als de stemme uwer groete in myne Ooren gekomen is , heeft myn kindt van blyfchap opgesprongen in myn lichaem. En saligh zyt , om dat gy geloofst hebt , want in u sal vervult ende volbracht worden , hec gene dat u van den Heere door den Engel geleyt in **Toen seide Maria** : Myn ziele maecte groot den Heere , &c. **En Maria blesf daer entrent by maenden / en diende haer ootmoedeligh tot dat Elizabeth daerde : En koste daer naer reysdense weder te Nazareth tot haer Moeder.**

HET XVIII. CAPITTEL.

Hoe **JOSEPH** als hy **MARIA** bevrucht sagh haer meynende te verlaeten ; ende hoe hy toen van den Engel in een Visioen geleert wiert , haer niet te verlaeten.

Als **Maria** **Ioseph** ten **Geft** gegeven wiert / ende weder **thups** gekomen was van **Elizabeth** , geslck **Matheus** seggt / ende **Ioseph** daer en-tusschen ten **sijnen** **Dups** was / en hem bereydt om **Maria** **zjn** **Wjupt** tot hem te daelen / om de **Wjuplost** te beuden / (soo reysde hy te **Nazareth** naer het **Dups** van **Anna** , daer **zjn** **Wjupt** **Maria** was / om haer te daelen / ende als hy sagd dat **Maria** bevrucht was / wiert hy seer gestoort in **zjn** herte.

Want hy en kende de verborghentheyt **Godts** niet

niet / hoe Maria van den H. Geest den Sone Godts ontfangen hadde / soo en wilde hyse tot hem niet ontfangen / noch bevruchtigen / om datse van hem niet ontfangen hadde / en om dat de Joden haer niet steenigen souden / wilde hy daer heymelijck hy haer Moeder laeten / en van haer wegh trecken.

En als hy dit in den sin hadde opendaerde hem den Engel in den slaep / en seyder: Ioseph Davids Sone, en wilt niet vreesen MARIA tot eene Huysvrouwe te ontfangen, want dat is haer geboren is, dat is van den H. Geest. En zy sal eenen Sone baeren en diën sult gy in de Besnydenisse JESUS noemen. Alsoo wiert Ioseph van den Engel getrouwt ende verstercht / en hy ontfinc Maria in bewaeringe ende hy diende haer getrouwelijck.

HET VI. CAPITTEL.

Waerom onsen Heere hebben wilde, dat sijn toekomstende Moeder trouwen soude.

Onsen Heere wilde verschepde reden / dat zyn Moeder eenen Man soude nemen. Een eercken / gelijck S. Ambrosius seght: Om te schonken de quade suspitie / die men van haer hebben soude rakende haer groot gaen / op dat men niet meynen soude datse in overspel ontfangen hadde / daerom was t heter dat men een wijle tijds meynde datse van Ioseph ontfangen hadde / als dat men geseyt hadde / datse van den H. Geest ontfangen hadde want niemant en soude het geloost hebben.

En oock om dat Herodes en de Joden niet en souden seggen / datse Jesum verdelghden / om dat hy in On-recht geboren was / en oock tot dienst des kindts Ieso, en oock namentlijck om in Egypten te

te reysen / en om wederom van daer in't Landt van
 Israel te komen. En gelijck S Hieronymus en Am-
 brosius schryuen / om te verbergen de boose geesten /
 de geboorte Christi / om dat sy niet mercken sou-
 den / dat hy van een Maeght gebooren was. En
 om dat Maria geselschap / troost / bystant ende hul-
 pe van den **H. Maeght** geslachte hebben soude.

HET XX. CAPITTEL.

Hoe ANNA haer verblyde, doen sy hoorde dat
 MARIA den Sone Godts ontfangen hadde.

Doen Anna hoorde dat MARIA haer Dochter
 ende van den Engel / dat zy den Sone Godts
 ontfangen hadde / was zy upter-maeten blijde / zy
 loofde ende gebenedijde Godt daer af / door al de
 gaben die hy haer Dochter verleent hadde / ende
 seide : O lieven Heere , noyt en was myn herte met
 soo groote onsprekelycke blyschap ontfeken geweest
 als't nu is. Och had ick soo veel tongen , als ick le-
 den in myn lichaem hadde ende druppelen Bloeds ,
 daer mede soude ick Godt loven ende dancken son-
 der ophouden , voor sijn wonderlijcke goedertient-
 heyt , die hy in mynen Sade ende mijn Dochter be-
 wesen heeft , tot saligheyt der werelt. Daerom , o
 gy Hemel ende aerde , ende alle creatueren daer in be-
 soren , ende de gene die in de voorborghie in duy-
 sternis sitten , wilt u met my verblyden , ende loof
 Godt Almachtigh , voor sijne onsprekelycke goeder-
 tientheyt , die hy heden ons alle bewesen heeft.

HET XXI. CAPITTEL.

ANNA volght MARIA-naer Bethleem.

Toen Anna met groot verlangen verwachtende
 was den tijdt dat Maria Jesum barren soude /
 die na by was / soo was zy seerghebuidigh te verwac-
 hen

den het gene dat daer toebehoort / ende noodtdyng-
 tigh was. Sy bereyde een kofselgh bedde om dat
 Maria met Jhesus daer op rusten soude. Sy bereyde
 oock een kofselghe wiege van Cedar-hout. Sy liet
 maken kofselghe boscken om Jhesum in te winden
 En als de ure nakende was Maria haren soude /
 reysde Anna naar Jerusalem / om te koopren het
 gene dat in't kinder-bedt nodig was / op datse al-
 tjt sy daer dighen en niet van haer gaen en soude.
 Als Anna te Jerusalem quam wierd'er een gebodt
 af-gekondight van den Keyser Augustus / dat men
 de gansche werelt besechden soude / gelijck den
 H. Evangelist Lucas getuyght / en toen giuck sy
 in zyn Radt daer sy gedoren was om den Christus-
 penninck te betaalen / en om hem te laeten opschy-
 den. Alsoo moest Joseph oock reysen te Bethlehem /
 daer sy gedoren was : Ende want Anna niet sy
 dups en was / en docht sy Maria zyn dupsjou-
 ws niet alleen dups laeten / want haeren tjt van
 haeren seer sy was / soo nam dypse met hem op
 eenen Ezel / want sy niet wel gaen en konde / sy
 nam oock eenen Oef met hem om dien te verhoop-
 en / en zynen Christus-penninck daer mede te be-
 talen / en met het gene datter overschoot sy en-
 de Maria daer af te leuen terwyl / datse upt waer-
 en / want sy en wisten niet wannersse wederom
 dups souden komen.

Zoo quam van Joseph met MARIA te Bethle-
 hem. Daer naar quam Anna wederom van Je-
 rusalem dups en als sy daer Maria haer Doch-
 ter niet en vout / wierdt daer geseyt van haere
 geboren / datse met Joseph te Bethlehem bereyft
 was / om het Gebodt van den Keyser te volbrin-
 gen. Als sy dit hoorde was sy seer dorchigh / wantse
 vreesde dat daer den tjt der geboorde onderwe-
 gen oerthomen soude / sersse wederom te Nazareth
 komen

komen soude / want sy wist wel dat den tijt van
 haeren na d'opwas / en daarom reysdense haeren son-
 der toebre tot Bethlehem. En als sy in den dorpste-
 ren nacht booyt reysde dwaelde van den rechten
 weeg / en als sy dit gewast waert ginckse op de
 aerde neder sitten / en woensde bitterlijck byesen-
 de dat haer Dochter gedreck soude liden / en sy
 sat in byoesheit tot den middernacht toe. En toen
 hoorde se seer soeten sanc in de Nocht klinken ;
 en se sagde in een groote klarsheit de **W.** Eng-
 len / die met groote dijschey sungen : Gloria zy
 Godt in't Alderhoogste, ende op der aerden vrede
 seo de menschen die van goeden wille zyn.

Toen quamen de Engelen haer troosten / en sey-
 den : O eerweerdige oude Moeder des Alderhoog-
 sten Godt, wilt verblyden, want in desen nacht is
 MARIA uwe Dochter de Moeder geworden van
 den Almachtigen Sone Gods. Als Anna dit hoorde
 waert-se uptter-maten blide ende loofde en danckte
 Godt upt ganser herten.

Toen Anna dit van den Engel gehooft hadde /
 alsoe booyt is / koutse blidelijck op van de aer-
 de / en se secht met groote heersigheyt den rechten
 weeg daerse af-gedwaelt was / en sy ginck haest-
 lijk naar Bethlem ; en als sy daer quam byeg-
 dese van d'ups tot d'ups naar Maria ende Joseph ;
 maer niemant koutse haer wiffen.

Nochtans waert van sommige haer geseft / dat
 haer Dochter mit Joseph daer gekomen was on-
 trent den about / met eenen Ezel en datse nergens
 geen Verberge hadden konnen krijgen / om datse
 verbult waeren met byembelingen / maer waer sy
 doen booyt bleven dat en wiffen sy niet.

Als Anna dese woorden hoorde waert se seer
 byoebigh en se ginck wederom naar Nazareth / en
 docht oft sy by abouturen daer weder gekomen
 was

waerē terwylen dat zy van daer geweest hadde. En als zy daer quam / ende haer niet en bonde / wiert sy seer weemoedigh / en reysde aenfontz na Jerusalem om daer te soeken / ende dachtē sy by abontmeren van den rechten wegh gedooft waeren / soo sy daer gekomen waeren. Als Anna te Jerusalem quam / gingh sy alle de stadt door; haer Dochter ende Joseph soeken : als sy nergers van hyn en vernam / wierdt sy seer bzoebigh / ende en wiste niet wat doen. Maer ten laefften hoorde onder het volck byende dingen / ende oock van binnen gebeyden / keerde sy wederom na Bethleem.

HET XXII. CAPITTEL.

Hoe ANNA MARIA haer Dochter vondt met
JESUM ende JOSEPH.

Als Anna den tot Bethleem quam / gingh sy in den Stal daer Jesus geboren was / ende sach hem liggen in de Cribbe. En alsoo daest sy Maria haer Moeder sagh gingh sy daer te gemoot / ende namse in haer Armen met groote blijdschap / ende hietse willekom. Desgelijcks dede oock Joseph / en sy schreyden / alle van blijdschap / en seyden Anna tot de Cribbe daer Jesus in lagh / hoorde den Ezel ende den Osse. En als Anna Jesus sagh hiel sy hem te voet / ende seyde : O mijnen Godt, mynen Heere, Sone des Almachtigen Vader, ô mynen Godt, mynen Schepper, ô Coninck der Coningen, ende Heere der Heeren, is desen Stal u Conincklick Paleys, is dese kribbe u kostelycke Wiege, die ick heb laeten bereyden. Daer naer sprack sy tot Maria: O myn beminde Dochter, troosterse myns herten, is dit het kostelyck bedde, dat ick bereydt hadde. Voorts sagh sy rontsem ende sagh dat

dat den stal heel verballen was van ouderdom / en
 sepde : O Kindt myn hert wilt van een seureu van
 droefheyt, want ick sien den alderkostelycksten schat
 der ganschere werelt in desen verworpen stal liggen.

Maria en Joseph wilden haer troosten / ende sep-
 den dat het alsoo van de Godelijcke boozsichtig-
 heyt geschicht was / ende meer ander troostelijcke
 woorden daerse wat afgetroost was. Toen namse
 Jesus in haer Armen / en kustz hem met groote in-
 nigheyt ende Iesus omhalsdense met zjn Armen
 om haeren Hals / en lachte haer toe ; toen verginck
 alle haer boosheyt. En sy bleef boozz by hem / en
 dede hem alle vrientschap diese kenden / verwacht-
 tende haeren Kerck gauck / na Josephs Wet / op
 dat sy daer naar mit haer te Nazareth reysde tot
 haeren huys / en dat Iesus mochte rusten in de ko-
 stelijcke Wiege / die sy had laeten maken / en Maria
 op dat schoonste bedde / dat sy bereyt hadde.

HET XXIII. CAPITTEL.

Hoe dat den Engel tot JOSEPH quam toen hy
 sliep, ende seyde dat hy in Egypten trecken
 soude.

Als Anna te Nazareth gekomen was in haer
 huys / ende Maria en Joseph met de andere
 Vrouwen noch onderwegen waeren / quam den
 Engel in den nacht en openbaerde hem aen Joseph
 in den slaep / ende sepde : Staet op, en nemt het Kinde
 en sijne Moeder, ende vlucht in Egypten, en blyft
 daer tot dat ick't u seggen sal. Want den tijdt was /
 gekomen dat Herodes het kindt soude soeken om
 te dooden. Toen stont Joseph op in den nacht son-
 der te toeben.

En als Maria van Joseph dit hoorde / was sy
 zeer droevigh om haer Moeders wille / want sy
 had wel gewilt / datse haer Moeder had mogen
 ontbieden / om datse niet haer sonde repson. Haer
 den Engel seide / datse niet toeben en sonde / en
 datse het niemant te kennen en mocht geben / en
 toen liet Joseph Maria op den Ezel sitten met Jesus,
 ende sy ledden den Ezel in den nacht.

Het was voorsept door den Propheet Isaias /
 den Meere sal opklommen op een lichte wolcke / en
 sy sal ingaen te Egypten ende Seelden van Egp-
 ten sollen ter aerde vallen door zyn aenschyn. Viel
 weerdige ende oude Schryvers / als Anastasius /
 Eusebius ende Paphogenus seggen / dat soe haest
 als Jesus ende Maria ende Joseph, bleefte door
 Perodes in Egypten zyn gekomen / dat de dup-
 belen die daer regeerden (door groote ende by na
 angelooftelike Afgoderden) soe geturbeert ende
 verjaecht wierden / dat daer en-hoben tot een teec-
 hen van Christus komste en der dupbelen blachte /
 veel Seelden der Afgoden ter aerde zyn gevallen /
 ende in't desondre dat eenen onder ende optnemers-
 den grooten Boom : staende ontrent de Stadt Per-
 iopolis den welcken de Inwoonders des Landts
 door eenen desonderen ende H. Boom / en de Af-
 goeden toe-ge-eygent sielen / als Christus mit Ma-
 ria daer door by gegaen sijn / totter aerde toe is
 gedoocht / als Christus aensiddende / ende soe
 krom menige Jaeren is blijben staen. Oock van
 dien tijdt af door de Goddelijke werkinge / met
 sijne Bedoosse ende Bladeren de siecken van de
 geloovige menschen genesde.

HET XXIV. CAPITTEL.

Van de droefheyt van S. ANNA, om dat haer
Dochter niet gevolght en was.

Als Anna te Nazareth in daer hups quam / be-
repte zy alles soose des konde / om Iesus ende
haer Dochter wel te ontfangen / want zy verlangde
na haer komste / en se liep dickwils booz de deur /
om te sien / of se noch niet en quamen. En om dat
sy te lanck wegd bleuen na haer sijn / ginckse naer
Jerusalem / meynende haer te ontmoeten / want se
docht dat hun onderwegen eenigh hinder ober ge-
komen was.

En als sy een stuck weegs gegaen had / verzog-
dese van hups tot hups / oft niemant soobarige
Personen gesien hadde / maar niemant wist daer
af te spreken en daarom ginckse al weenende booz
Jerusalem haer soecken van hups tot hups van
straet tot straet. Daer naer dedese desgelijcks te
Bethlehem / te Betanien / te Jericho en veel andere
Steden / maar plaes sy en hernam geenen troost /
want niemant en hadde gesien.

Als Anna langen tijdt gesocht hadde / en se ners-
gens gebonden / ginckse dorstig na hups / en sey-
de: Wee my alder-bedruckte Moeder, hoe kostely-
ken Schat hebbe ick verloren! Och ofte de aerde
haer opende, ende my verslonde, want ick hebbe
dat wel verdient, om dat ick EMENTIANA myne
Moeder, ontrent twee jaeren aldus hier loopen, om
my te soecken met groote droefheyt haers herten,
door alle Landen, en nu soo veel ick in my seiven
den grooten weedom, die zy om mynen 't wille
geleden heeft. En in aldusdanige droefheyt ginckse

Wederom te Bethleem / om datse noch eens sien soude den rechten en verballen Stal / en de arme Kribbe daer Jesus in gelegen hadde.

HET XXV. CAPITTEL.

Wat groot jammer ANNA vernam, toen zy te Bethleem quam, als zy de onnoefel Kinderkens over, al sagh dootd liggen.

En als Anna in groote droefheit by Bethleem quam / hoorde se een jammerlijck gekerm van de onnoefel Kinderkens, en haer Moeders schreyden foodanigh / dat niet alleen de menschen / maer noch de Beesten verschrickt ende verbaert wierden / soo dat sommige menschen in de Woestijne liepen / want het gerocht was soo groot / dat vier mijlen roetsom de Stadt Bethleem het minste Dogeltjen niet en bleef / en dat was op dien tijdt / als Herodes de onnoefel Kinderkens van twee jaeren / en daer beneven liet dooden. Desgelijck quamen Anna te gemoet de Schapen ende Ossen / en alderhande Beesten / diezende ende roepende liepense in de Woestijne van verbaertheit / ense maechten soo groeten geluyt / dat Anna by naer van haer selven bid / en hoese naer by de Stadt quam / doe het geluyt des roepen ende schreyens meerder wierde.

En toen se in de Stadt quam saghse ontallijck veel Kinderkens op de straten dootd liggen / die jammerlijck vermooydt waeren / ende haer bloedt bloeyde op de straten / oft water geweest hadde. Zy sagh oock de doode Kinderkens noch aen haer Moeders Woestien liggen : De Ouders volghden haer kinderen naer al schreyende / ende trocken haer

Daer hupz npt den hoofde / en boden groote gaben
booz daer kinderen / maer ten baets niet.

Anna segh oock sommige in haer Moeders han-
den doodt-steken / sommige met de Moeder kooz-
steken / sommige met Moeder en Vader doop-
fonteynen / en al het volck liep npt te stadt / als oft
zy raasden. Als Anna dit sagh wiertse bitterlyck
schreyende / en seghde : O eeuwigen Godt en sien ick
wel , dat ick van alle mye leven noyt sulcke droef-
heyt gebadt en hebbe. O ootfermhertigen Godt , siet
neder van uwen Hemelschen Throon , troost dese
droevige Ouders , tot haer kinderen aldus jammer-
lyck sien doodt liggen. Ick hebbe u , alder-goeder-
tierensten Heere , en wilt dese vrede doodt der on-
noosle Kinderkens niet vrecken naer de verdiensten
van de gene , die't gedaen hebben , want al de pla-
gen van de gansche werelt , en waerom niet genoegh
voor soo grooten misdaet. Daerom bidde ick u lie-
ven Heere , wiltse spaeren in lanckmoedigheyt , want
zy en weren niet watse gedaen hebben.

HET XXVI. CAPITTEL.

MOE ANNA de doode Kinderkens vergaederde ,
ende liefse begraven.

Als Anna sagh dat den boosen Herodes die-
naers bzedtcheyt al-te-maal gedaen hadden /
dat haer beboolen was / ende alle man npt Beth-
leem was / wiertse betwoght met barmhertigheyt
oer al de kinderen die daer herwaerts en der-
waerts in hun Bloedt versmooyt lagen. Op schrey-
de haer op / ende wamse / en maechtense schoon /
soose best konde / en dzooghse al-te-samen op een
reyn stede / met groote reberentie.

En als de dagen gepasseert waren quam het volck dat upt-geloopten was wederom thups. En als sy de groote getrouwicheyt sagen / die Anna een haer goede Kinderkens bewise hadde sepdense tot malckanderen : Siet wy weten wel , hoe groote weldaden dese Vrouwe Anna ons bewesen heeft in voorlede tyden , in gesondt te maken onse Blinde , Kreupele ende Lamme , &c Ende nu onse Kinderen reyn te maken , ende te vergaderen en wy sijn haer seer ondancckaer geweest , namentlyck als wy sagen dat haer Dochter swaer van Kindt ginck , en dat niemant van ons allen haer en wilde logeren , en van noods wegen moeste toen in eenen armen vervallen stal gaen vernachten , daer sy haeren Sone baerde , sonder datter imant van ons haer te hulpe quam , ofte trooste. Daerom is't te duchten , dat om onse ondancckaerheyt , Godt dese plage over ons gesonden heeft.

Doopts sepdense tot Anna : O barmhertige Ma-troone , onder de Dochters van Israel en is uwe gelycke hier gevonden , hoe sullen wy u volkoment-lyck kunnen bedancken , voor alle de weldaden die gy ons bewesen hebt ? Wy belyden dat wy geen macht daer toe en hebben , maer wy dancken u naer ons klayn vermogen. Toen ginck Anna de Liedren troos-ten / die haer Kinderen berlozen hadden / en sy ar-beyde seer om die te begraven sonder imant te ber-smaden / was sy elck beschulpsam.

HET XXVII. CAPITTEL.

HOE ANNA naer den arbeydt ruste in den Stal daer JESUS geboren was.

N Mer ses dagen als Anna seer moede gearbeyde was / en wepnigh ge-eten hadde / ginckse in den armen Stal / daer JESUS geboren was / om te rusten

rusten / en met geboogde knien dedese wepnigh
 Hoep upt de Kribbe daer Iesus in gelegen hadde /
 en sp ginck daer op liggen / om wat te rusten. En
 als sp in slaep was wiertse opgetogen in den geest /
 ense sagh al de pijn die JESUS lyden soude booz de
 de saligheyt van den mensch.

Oock saghe den weedom ende djosfheyt die Ma-
 ria haere Dochter, en veel andere gobtzychtige zie-
 len souden moeten upstaen. Daer naer outwaech-
 te Anna / ense sepde: O Aldersoetste Kindt JESU;
 gy zyt dit onnoosel Lammeken, dat sal geoffert wor-
 den aen den Galgen boom des Cruys, voor de salig-
 heyt van alle menschen! O Heyligh Lyden, & gebe-
 nedyde pyne! Och oft alle de gene die van mynen
 stam geboren zyn voor uwen Naem soo lyden mogh-
 ren, is't alsoo voorsien te geschieden, soo is't behoor-
 lyck dat myn eygen lichaem niet ongepynight en bly-
 ve. Daerom bidde ick u goedertierensten Heere, wilt
 my een stede wysen, daer ick myn vleesch kaltyden
 magh om uwen 't wil.

NET XXVIII. CAPITTEL.

Hoe ANNA oorlof nam aen die van Bethleem,
 toen zy in de Woestyne reysen wilde.

Als Anna vast in haer herte besloten hadde / in
 de Woestyne te trecken en om de liefde Gobot-
 sen strengh leven aen te nemen / soo ginckse eerst
 bisteren ende oorlof nemen / aen de arme melast-
 sche blinde ende kranke die te Bethleem waeren / en
 daer

daer ontrent / ende zy bereyde eerst kostelike Sel-
 be / daer mede zyse salben wilde / eer zy van daer
 schepde. Doch bespide zy hun alle dit eghelich goet
 datse noch hadde. Als zy dit gedaen hadde / nam
 zy oorlof aan hun alleen ende ginck in de Woestijne.
 Ende als de arme krankhe dat vermaemen / liepen
 zy naet de Woestijne al scheynde ende weenende /
 ende seiden: Wee ons! want onse troosterse verlaet
 ons? Wie sal ons voortaan troosten? Wie sal ons
 verlichten? Wie sal ons nu spysen ende laven? Wie
 sal ons nu in onsen uyerstes noot bystaen? Wie sal
 ons hungerige spysen ende voeden? Gy Sonne laet
 u schynen, ende gy aerde geeft ons tecken, waer
 onse troosterse is, dat wyse vinden mogen, ende met
 haer sterven. **W**ilou kermende liepen zy 33. dagen
 in de woestijne sonder ophouden ende sochten daer/
 maer zy konde niet vinden. Sommige van hun-
 lieden waeren van droefheyt heel vertoert / en stier-
 ben van rouwe / om datse haer niet ex vonden.

En dit gerichte quam dooz alle dat Goetsehe
 Landt. Als Anna 45. jaeren out was / en soo lange
 in grooten arbeyt ende penitentie geiest hadde / wil-
 de zy noch een strengere leven aen-nemen / zy ginck
 in de woestijne / soekende d'silendichste stede diese
 binden konde. Zoo houdt sy ten lesten eenen scher-
 pen steenen kuyt / die hoogh berheven was van der
 aerden / ende seer diep / daer ginckse in daer onde
 dagen in.

HET XXIX. CAPITTEL.

Van S. ANNA strenge leven.

Als Anna soodanigh opset gemaakt hadde / daer
 leven voortaan te seiden in strenge penitentie /
 ende van dien tijt af / en liep sy noyt op't bedde /
 maer althijt op de bloote aerde / hebbende eenen
 berden steen boez daer oorkussen / sy berwade alle
 lecher

locker spijse ende dyanch / ende leeft by water ende
 broodt. Sonder verbijet uitsaerde sp de siecken / sp
 diende den armen / sp saifde de Pelgrims / ende de
 melaetsche met kostelijcke salbe / hoe leelijck datse
 waeren/ende wiesch haer klederen/ende vermaech-
 tensse / vernienwensse ende laptensse / waer dooz de
 same ende het geroecht van haer heyligheyt verbijet
 wiert al't landt dooz. Sp bleef volherdig in haer
 voormoedigheyt / ende lighsaemheyt / soo dat alle
 menschen arm ende rijck van haer gesicht wierden.
 En want haer begeerte was noch swaerder peni-
 tentie aen te nemen : Als sp vier-en-seftigh jaeren
 ondt was / soo ginck sp in de alder-gepuelijckste
 Woestijne die sp binden konde / daer eenen steenen
 kupt in stont / die seer scherp ende hooge van der
 aerden verheben was. Ende daer in ginck sp sitten
 rusten op eenen harden steen. En de wortelen die
 upt de harde steenen wieschen die atse / en leefde
 daer af. Ende als sp dooz hadde / soo haelde sp wa-
 ter twee mihlen van daer dat sp dagelijcks dyanch.
 En dese strengigheyt en lighsaemheyt duerde lan-
 gen tijdt.

HET XXX. CAPITTEL.

Hoe den vyandt S. ANNA bekoorde.

En want den vijandt bevroede de lighsaemheyt en
 heyligheyt van Anna, soo liet hy niet af haer
 verbijet aen te doen / maer tot zyn confusie / ende
 tot vermeerderinge haerder verdiensten : Soo is't
 geschiet op eenen tijdt : als Anna grooten doofte had-
 de / dat sp ginck om water te haelen / om haer te
 laken / 't welck twee mihlen van daer was. En als
 sp daer quam / en wilde water scheppen soo hadde
 den vijandt eenen grooten steen boven op het water
 gelept / alsoo datse haer geen water upt krijgen
 en konde. En want Godt zyne vrienden die in hem
 gansche,

De Historie

onschdelijck betrouwen / in haeren noot niet en ver-
let / soo is't geschiet als Anna Godt debotelijck hadt
dat wyt den hardē steen een klaer Fonteyne sprouck /
welck den vyant oock denijde en wierp daer eenen
steen in die seer bitter en onreyn was van den wele-
ken dat water soo bitter wert dat men't niet drinc-
ken en konde / maer van grooten dorst sprouck zy't
dat en proefde die bitterheyt niet ende want het se-
ken was soo viel sy daer af ter aerden / ende was by
haer van haer seiben. Toen quam den Engel / ende
socht haer te drincken / en als sy dat genomen had-
de / soo verginck haer den stanck ende de dorst. Toen
sprack Anna weder daer sy woonachtigh was / ende
sprac haer neder op de blonck aerde / om een wesp-
te rusten / ende als sy sliep / soo quam den vy-
ant / en boe dence in de Stadt van Jerusalem /
ende settense op een hoog heys behin op het dach /
ende lietse daer liggen. Als Anna ontwarckte / sagh
datse in de Stadt was / ende dat het volck quam
om te groote menichte / om haer te sien / ende soechten
middelen om haer daer af te krijgen sonder quetsen.
Anna sat in groote byesen verwonderde haer / hoese
haer gekomen was en hadt Godt al knie ende / en
sprac hont bracht haer eenen Engel in de Woestijne /
haerse van bozen geweest hadde / haerse Godt met
menigheyt loofde ende danckte.

HET XXXI. CAPITTEL.

hoe JESUS met MARIA ende haer Vrienden.
ANNA besochte in de Woestyne.

Als Anna seventien Jaeren lanck soo strengen
leuen in de Woestijne gelepdt hadde / ende was
den 81. jaeren oudt / en JESUS woonde 17. jaeren
met

met
geen
soo
lieb
sche
bet
go
Ma
stan
ren
geb
der
in't
gro
re
we
bli
me
ha
na
by
J
lof
be
ho
sic
ja
lic
M
M
de
ba
o
B

met Maria zyn Moeder te Nazareth / gelijck hem geen dinc verdolen en was / na zyne Godtheit / soo wist hy oock wel op wat stede en plaetse zyn liebe Groot-moeder was / en watse sepe.

Oock wist hy wel datse korts van dese werelt schepden soude / daer zy haer oock vlytighlyck toe bereydt hadde / door groote penitentie / ende veel goede wercken / daerom septs Jesus tot zyne liebe Moeder: Siet den Spiegel des ganschen ouden Testaments, een exempel van deughden, die uytverkoeren Bruydt des Hemelschen Vaders, Anna, myn gebenedyde Groot-Moeder, ende u aldersoetste Moeder, die sonder ophouwen brandt in de liefde Gods in't midden des viers, die sal nu rusten van haer groote penitentie. Daerom myn lieve Moeder laet ons te samen gaen, om haer te troosten, als sy uyt dese werelt seheydt. Als Maria dit hoorde wierdtse seer blyde / om datse haer noch eens sien ende spraken mocht hier op der aerden / en zy vergaderde alle haer vrienden / en ginck met hen / en met Jesus na de Woestyne haer S. Jan Baptist penitentie bede / by de Jordane / door de welke de kinderen van Israel reysden met Jesus naar het Landt van beloften. En want S. Jans Baptisten Moeder Elizabeth S. Anna Suffer was / daerom septe Jesus tot hyn: Wilt haestelyck opstaen ende gaet met ons besien de heylige Vrouwe in de Woestyne die daer veel jaeren een Engel leven geleyt heeft, in't menschelyck lichaem hier op der aerden, in wiens lichaemen myne Moeder negen maanden gerust heeft: sy is myn groot-Moeder, ende sy is weerdigh al waeren wy oock in den Hemel, dat wy neder souden komen om haer te besoecken. En hier om is't behoorlyck, want wy noch op der aerden zyn, dat wy haer dit niet en weygeren.

Als den Dooplooper Christen H. Ioannes Baptista
dit

dit hoorde was hy seer blijde/en ginck met hun/De-
geerende te sien den boom / daer son kostelijcke
vruchten af gekomen waeren / en hy viel Jesum te
voet / en dede hem reberantie / en ginck met hem.

HET XXXII. CAPITTEL.

Hoe JESUS met sijn geselschap by ANNA quam
en hoese van haer ontfangen wierden.

Als Jesus met salcke geselschap by Anna in de
Woestijne quam / stontse op en ginck vol bij-
schap tot te gemoot en ontfingde met groote rebe-
rentie ; Jesus en Maria gingen voort. Als Anna by
Jesus quam vielse hem te voet en kuste zyn voeten /
en met veel tranen sonde Psalmen : lou
Heere hebbe ick gehoert , ick en sal niet beschaemt
worden in der eeuwigheyt. Desen Psalm verbolgd-
dense tot den eynde toe. Daer naer hyste sy Jesus op
van de serbe in een tessen der liefste en naer hem
Maria haer Dochter / en kustense met veel tranen
upt groots liefde / en na haer dedese besgelycken al
d'ander/die in haer geselschap waeren. Daer naer
ginck JESUS ende MARIA neder sitten / en Anna
in't midden van haer / en Ioannes Baptista en d'an-
der Vyenden saten roufom haer.

HET XXXIII. CAPITTEL.

Hoe ANNA haer Kinderen leerde.

Doer sprack Anna tot hun / en seyde: Myn alder-
liefte kinderen, ick bidde u al-re-samen, wilt
toch malkanderen lief hebben, soodanigh dat geen-
derleyen teespoet, noch pynen van de liefde en
Ichey-

de. Weest oock gedachtigh, dat gy al-re-samen oyt eenen stam gesproten zyt, diën gy met uwe oogen siet. Wandelt oock in de Geboden ende rechtveerdigheyt Gods: weest barmhertigh en wilt niemant versmaden, weest den armen goedertieren wilt u leven in armoede overbrengen, dan sult gy seker een gerust leven hebben op dese aerde.

Wilt oock noyt staen naer tydelyck goet, oft eere te behaelen, want die en sijn anders niet dan een Sweert daer de ziele mede gedoodt wort, en dit sijn saken, daer men de eeuwige verdoemenisse mede kekomt, en hierom heb ickse versmaect.

Enen sprackse tot de andere in't gemeen / wofsende op Jesum, ende seide: Siet dit is den Sone Gods, die den Hemel en de aerde met al't gene datter in is geschapen heeft, en hy is de Fonteyne van alle goet. Ick segge u in der waerheyt, dat hy niet alleen en is, die gy met uwe vleeschelycke oogen hier nu siet, maer hy heeft in hem verholen de Goddelycke mogentheyt, gelyck den Honinck-graet schuyt in de Boomen, daer't af komt.

Ende die hem dient ende sijn Leeringe houden; die sallen genieten het eenwigh leven, want hy is, den Sleutel des Hemelschen Ryck, en hy is den selven die aen onse Voor-vaders in de H. Schrifte-re geloofst is. Ende ick bidde uw myn uytverkoren kinderen, dat gy hem in den tydt zyns lydens niet verlaeten en wilt. Want naer zyn lyden, sult gy sien ende kennen, dat hy uwen Heer ende uwen Godt is.

Als Anna dit gesept hadde / boeldense dat haer de doot rakende was / en torn neyghde zy haer dooft op Jesus boest.

HET XXXVI. CAPITTEL.

Hoe ANNA sterft, ende hoe JESUS diên dagh gebenedydt heeft.

Toen seide Iesus tot Anna: O myn lieve Moeder, gebenedydt moet gy sijn, ende alle de gene die u eeren hier op der aerden, die sullen in alle dingen voorspoet hebben, naer't lichaem en naer de ziele, en in allen noodt, daerse my aenroepen, sal ick haer verhooren, om uwen't wille. Desen Dynsdagh op den welcken gy geboren zyt, en op welcken gy sterven sult, moet sijn gebenedyt, om uwen't wille. En alle de gene die u op desen dagh devotelyck sullen aenroepen, die sal ick verhooren, om dat gy soo vromelyck gestreden hebt; en oock om de brandende liefde, die gy tot mynen Hemelschen Vader gehadt, ende soo menige jaeren gethoont hebt. En door dese weerdige Vruchte, die van u gekomen is, sult gy eeuwelyck sitten op een van de hoogste Troonen myns Hemelschen Vader, op dat gy daer sien mooght alle uwe geslachten, en al die u devotelyck gesien hebben, ende noch dienen sullen tot in der eeuwigheyt.

Anna sepe hare dooft op Iesus boze / en Iesus sepe zyn dooft soetelyck by haer dooft / en sprach hare vriendelyck aen. Zoo de groote ghene rechte Anna hare Armen van een / de welke Maria ontstuck ende vriendelyck kuste / en maechtense nat met hare tranen. Daer naer quamp'er een groote klaerheyt upt den Hemel die Anna omringelde met der Soeten Sanck der Engelen.

Toen sepe Anna upt Davids Psalm dit Verstken: Gelyck den Hert dorst naer de Fonteyne des levende

vende
zyt m
u aer
Dalk
gen
gebe
aerd

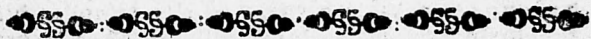
Anna
en
Nicht
lyck
Iose
s'a
hes
ren
dag

O

B
n
n
er
r
b
g

vende Wateren , alsoo dorst myne ziele naer u , die zyt mynen Heere ende mynen Godt , wanneer salick u aenschyn voor eeuwigh aenschouwen. **Als** zp desen **Palst** ge-ryndicht hadde ruste zp in **Godt** / en de gene die daer om stonden / vielen op haer knien / en gebenedyden **Godt** / zp songen **Lof-sangen** op de aerde / ende **Engelen** in den **Hemel**.

Als **Iesus** met **Maria** en haer **M. Geselschap** by **Anna** tot ten **twintighsten** dagd grweest hadden / en als **Anna** oestorben was hoochden zp haer doot **Richaem** te **Nazareth** / en **Salsden** het met kosteliche **Salve** / en se begraven haer by **Daeren** **Man** **loschim** . en zp bleuen by't graf tot **s'anderdaeghs** **s'abonts** / tot dat de **Sonne** onderginck. **Daer** na beschryden se haer heertigdagen / waer maikanderen en zp onthielden haer van blyschap **seventigh** dagen.

HET XXXV. CAPITTEL.

Om te gelooven dat van S. ANNA geschreven is een schoon onderwys.

Bij **Godt** en is geen dingen onmogelick / hoe wonderlick datse zyn / daerom en moet het oock niemant byent duncken / de groote ende zeldsaeme **Mirakelen** / die de **M. Moeder Anna** gedaen heeft / ende noch hedendaeghs doet dooyt **heel Christen** **rick** / aen alle die haer aenroepen / want haer bediensten meerder zyn / dan **severalige** andere **Wep** **ligen** / daerom heeft haer **Godt** dit beloost.

Wegesen dat men sonder twyffel geloost he **Mirakelen** / die van andere **Wep** **ligen** geschiet zyn **die**

die soo byemt en wonderlyck zyn / als dese mogen
zyn / waerom en sal men van dese niet soo wel ge-
looben als die. Men leest in de H. Schryftuere dat
den Coninck van Babylonien / Ananiam , Azariam
ende Misael in eenen gloeyenden Oven sette in den
welcken zy onberhandt / en haer kleederen onge-
quert bleven/en zy loofden en danckten Godt daer
in. Item veel Martelaeren en Martelaeressen leest
en geloof men / dat ongequert en onberhandt op
Heter Platen / met bloote voeten gingen.

En om dat Godt nu soo machtig is / als hy doen
was en alcht bliuen sal / waerom en soude men dat
niet gelooben / dat men leest van de H. Dronne An-
na die van der eeuwigheyt verkozen is geweest / om
te haeren de Coninginne der Hemelen MARIA.

Menmerckt wiens Moeder zy is en en sal niet
byemt zyn die wonderlycke mirakelen die men van
haer leest. Dit is geschreven tot berrmaninge van
de gene die onwilligh zyn / om te gelooben die
wonderlycke dingen / die men van de H. Moeder
Anna leest / waerachtigd geschiet te zyn / ende heden
noech geschieden / en geschieden sullen voor Godts
gehengnisse in't Christenryck / om het eynde der
werelt. Amen.

Hier eyndt het Leven van de H. Moeder ANNA

Dit en is niet al waer , als Evangelie verheven :
Maer als goede gevoelens , is dit ten deele geschre-
ven.

Sommige mirakelen geschiet door de voorspraecke van de Heylige Moeder ANNA.

Een Vrouwe wort verlost van de onrechte doodt;
door den dienst van S. ANNA.

In Rufina is geweest een Maget genaemt Anna,
I dese had haere Patroonerse de **M.** Dorder Anna
seer lief / en diensdags dagh en nacht / en se liet een
kercke timmeren / om haer te singen / oft te lesen
alle **Opusdagen** by **Wissen** ter eeren van **Johs** ,
Maria ende **Anna** ten ewigen dagen geduerende /
ende daer toe alle dagen de seuen **Getide** te singen.
By **spise** oock alle **Opusdagen** thien arme **Kin-**
den ter eeren van **S. Anna** , om datse op den
Opusdagh geboren wiert.

Te **Jerusalem** was een rijck **Man** / een van de
opperste geboeten **Amboges** , en hier wiert met lief-
de ontsteken op dese **Maget Anna** , en by hable geer-
ne ten houwelijck gehabt om datse veel rijcker was
dan hy. Het gebiel dat desen **Amboges** **Wegemeer-**
ster van de **Stadt** gekosen wirt / koste haer na trock
hy met de **zune** / om eenige **affaires** boor by jaeren
van **Opus** en terwilen trouwde **Anna** eenen **Man** /
daerse by kinderen by kreeg. Als **Amboges** **Opus**
quam / en dit **hoorde** was hy seer **doerbigh** / en de
desde die hy lange tot haer gehad hadde / wass: **oor-**
tanger

langer hoe meer / en hierom socht hy haeren Man
bepijnelijck te dooden. Op wist dat Anna met haer
kinderen / en alle haer huysgesin na den eten in't
Bermoon placht te gaen / en dat haeren Man al-
leen thuis bleef / om een wispnigh te slapen.

Op eenen tijdt als zy naer gewoonte met haer
kinderen ende huysgesin in de Kercke was / en
haeren Man op het Bedde lach / en sliep. Quam
Amboges stil langs achter in't huys / en liep in
de kamer daer hy lagh en sliep / en stach hem de
keil af / en bozghde hem onder de Bedstede en
superbe de kamer van het bloedt / datter gestoet
was / en ginck wegh.

Soo haest als hy dese mooydt gedaen hadde /
was in hem nyt-geclufft den brandt der bleesche-
lijcke liefde / die hy tot Anna gehad hadde. En
als Anna van de Kercke thuis quam / ende den
dagh ten eynde ginck / soo en vernem zy haeren
Man niet / die doen naer zyn gewoonte plaght
thuis te wesen. Wierom zy bewidde soeken / maer
niemant en konde hem vinden.

Toen dede zy hem met grooter neersigheyt soe-
ken / in alle plaetsen daerse doecht dat zyn trocht /
als in Putten in Brachten en in Bosschede. En
als men hem nergens vinden konde / wiert zy seer
dyechtig van herten / om haeren Man / die se soo
jammerlijck verlozen hadde. En dit geschiede in
de Winter waerom het soodt Liedaem dooz de
koude niet haest en stonck maer dyp maanden daer
naer / als de meeste konde gedaen was begoft het
Liedaem te stincken.

Anna dit niet konnende riecken / om datse toen
ter tijdt wat verstop van dooft was maer haer
holck wierden den stinck hoe langer hoe meer ge-
waer / soodanigh dat al die maer van't huys ge-
sin in de kamer quamen walghden / en herbaere
waeren /

waeren / als zy moesten in de kamer gaen. En ont dat Anna veel kostelijche Juweelen in die kamer hadde / en om datse den stanch niet en roock / wilde se daer niemant laeten soecken / van waer den stanch zynen oorspronck nam

Op eenen tijdt als Anna in de kerck was krommen zy in haer kamer / en se sochten te sinnen de heel kamer door / en ten lesten braken 's met geweld / de boesdanch van haer Bedstede open / en toen wierden se gewaer / dat den stanch daer upt quam.

En als zy onder het Bedde sochten / bonden zy den Man van Anna daer vermoort liggen / en toen begonste al schreyende te roepen / soodanigh dat de Gebueren quamen geloopt en als zy dit groot jammer sagen / trocken zy het stinkende lichaem upt die Bedstede. En als Anna upt de kercke quam en haeren Man soo verlijck vermoort sagh liggen / viel se van droefheyt plat ter aerden / oft zy van haer selven hadde geweest / en toonde soo groote teekenen haerder droefheyt / dat al de gene die't hoorde / medelijden met haer hadden / en zy lieten hem begraven.

Als dit groot gejammer by na een jaer geleden was / waeren daer sommige die quade suspitie op Anna hadden / en seiden datse schuldigh was aen dit misbaet / want het niet wel te gelooven en was dat inant haeren Man alsoo onder het bedt soude konnen verbergen hupten haer wete / daerse alle nachten op het selve Bedde sloop / en om datse niemant van haer hups gesin in de kamer had willen laeten soecken.

En daarom sommige van haer Mans vrienden / en noch veel ander hadden quade suspitie op Anna. Waerom zy epndelick wiert gebangen en gephlijgt. Sy ont schuldighde haer / maer men wilde

haer niet gelooben / en haer Liebaem wierdt van
 Ar tot Ut van een gescheurt / haer schenen wier-
 den pen gesneden / en daer wierdt siedende Olie
 in gezoten.

En zo deden haer noch meer ander schroomelijcke
 pñen aen / soo datse liever sterben wilde / en alles
 bekennen datse haer op leyden / dan noch langer
 al sulcke pñen opt te staen En daerom bekende se/
 datse sommige boose menschen gehuert hadde / om
 haeren Man te vermoorden.

En als Anna dit openbaerlyk beleden hadde booz
 den schyck der pñen / wiert in't Gerecht g'sloten /
 dat men de sake van haer doodt in schrift soude
 stellen / en dat vast maken aen haer booz-hoost /
 en dat men haer alsoo leyden souden booz de deel
 staet van Zulfen / om dat alle man weten soude /
 dat se haeren Man vermoordt hadde.

Soo wierdt de Sententie ober haer gegeven /
 dat menss lebendigh op een Kat leggen soude / en
 haer Ermen ende Been en dyken / gelyck men de
 moordenaers doet. Smozgens broegh wiert Anna
 in't Gerecht booz de Schepenen gebrocht / om
 haer Donnys te ontfangen. En als Anna booz de
 Schepenen stont / quamen daer twee Vrouwen /
 ende eenen schoonen Jongelick.

En dan dese Vrouwen seide tot de Schepenen :
 Gy Heeren van Zulfen , en wilt dees Vrouw niet
 veroordeelen , ten zy gy ons eerst oordeelt op een
 lastige en moeyelycke sake. En dese Vrouw sprack
 soo straffelijck / datse alle verschyck zynde bzaegh-
 den / wat sake dat dit was ?

Toen begeerden dese twee Vrouwen den Jon-
 gelick / die zo met haer gebrocht hadden tot een
 boozsprake ; en de Richters listten het toe. Toen
 sprack den Jongelick : Gy Heeren Schepenen ,
 dees twee Vrouwen begeeren een oordeel van u in
 dese

dese sake. Waer't dat eenen Coninck zyn Moeder, en zyn Groot-moeder beloofte hadde haeren Dienstknecht ende Dienstvaeght te bewaeren, en in allen haeren doodt te helpen, ende een Dienstvaeght van zyn Groot-moeder onrechtelyk gevangen en gepynight wiert, en is't Gerecht voor de Schepenen gebrocht was, om de Sententie des doodts te ontfangen, en den Coninckx Moeder, ende Groot-Moeder vermaenden hem, over de beloften dat hy gedaen hadde. Nu vraegh ick u, is den Coninck schuldigh zyn belofte te voerbrenghen, ofte niet?

De Schepenen saten ofte som gewest hadden / en ten lesten sepdense / datse daer gern antwoozdt op geben konden. **Den Jongelinc** riep haestelijck / en sepd: Ick maene u by den Eder, die gy gedaen hebt, dat gy geen oordeel hier af wylt, ende doet ons recht in onse sake, ende seght wat zy verbeurt hebben, die des Coninckx Groot-moeders Dienstvaeght soo jammerlyck gepynight hebben, ende noch arbeiden om haer schandelyck te dooden.

De Schepenen hoozende de kloecke woozden van den Jongelinc stonden op / en beraden hun / watse daer op antwoozden wilden. En als zy hun lanck beraden hadden / antwoozdense: He is behoorlijck dat den Coninck niet en doet tegen sijn beloften, en die sijn Groot-moeders Dienstvaeght soo grooten verdriet aengedaen hebben, is onwetende geschiet, datse staen tot des Coninckx genade, ende is't wetende geschiet, soo sal menie straffen, tot een exempell ende eenen spiegel van een igelyck, om dat niemandt voortaan sijn handen en steke aen sijn Moeders, oft Groot-moeders Huysgefin.

Den Jongelinc sepd wederom tot hun: Siet had gy niet gescyt, dat de gene die ongelyck hebben gedaen

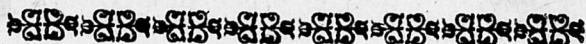
daen sullen staen onder de bermhertigheyt des Coninckx, in eenen oogenblick soude de Stadt versoncken hebben in den afgront der hellen, want dese Vrouw die gy ter dootd verwylen wilt, is een van myn groot-moeders huysgesin, en sonder haer schult hebt gyse gevangen ende jammerlyck gepynight, ende hebt haer valschelyck opgeleyt, datse haeren Man vermoordt heeft, 't welck gelogen is. En hy nam den Man van Anna (die lanck dootd geweest hadde) upt den Mantel van S. Anna, daer hy onder bedeckt was / en hy septe: Siet hier is den Man van Anna, en hy leeft.

Als zy dit groot mirakel sagen / stonden zy oftse dootd geweest hadden van verwonderinge. Toen spzack den Rechter tot den Jongelinc: Ick besweire uw by den levenden Godt, dat gy ons seght wie gy zyt? Den Jongelinc antwoorde: Wyzyn JESUS, MARIA ende Anna. En daer mede berdwonen sy upt haere oogen.

En Amboges die den man van Anna vermoordt hadde / sat met d'ander Schyppenen in't Gerecht / en terfont quam den boosen vpant / en dien greep hem hy den hant / en boerden hem om hoogh in de locht / ende septe: Amboges beken nu u schult. Toen riep Amboges met luyder stemmen: Ick heb den Man van dees Vrouw heymelyck gedoodt.

Toen trock hem den bhantd zyn hoost af / en hy bloogh daer mede wegh / en't ander diel zyns lichaems viel op ber aerden / ense lieten dat met de Beesten upt de stadt trecken. Ende Anna met haeren Man / ende al't ander volck van de stadt gingen met bloote voeten te samen in de Kercke van S. Anna / ense viesen op haer knien / en danckten Jesus, Maria, ende Anna, van dat groot mirakel. Ende Anna met haeren Man versackten de Meert / ense lieten haer kinderen al haer gort /

en sp begaben haer tot groote penitentie / en dienden S. Anna devotelijck / en se leefden noch menigh jaer haer naer / ter eeren Godts gebenedijdt ban nu tot in der eeuwigheyt. Amen.

E E N A N D E R.

Een Vrouw met haer Kinderen wort verlost van den brandt.

H Et waeren twee goede personen in den houwelijcken staet / Man en Wyf weynigh hebende van tydelijck goet / maerse dienden beyde S. Anna seer devotelijck en leefden van ven arbeet haerder handen. Op eenen tijdt hoordeu sp Medicken / doe Joachim ende Anna hun tydelijck goet in dypen bediben / en twee deelen ter eeren Godts gaben / en van't derde leefden sp met haer hupsgefin. En om hun een weynigh hier in na te volgen beloofden sp alle Dinsdagen het derde deel van haeren kost aen den armen te geven om dat S. Anna op dien dagh gebozen wiert.

En als sp die een wyle tijds gedaen hadde wieden zp seer rijck / en sp dienden neerlijck Jesus, Maria ende Anna. En om datse geen kinderen en kregen / baden sp S. Anna / datse Godt booz haer bidben wilde en kooz daer naer ontfinck de byouwen se haerde dyp Sonen seffens. En dat geschiede in den Ooght en't was boozgaens vochtigh ende regenachtigh weder.

En om datse veel byuchten in't Velt hadden staen / en verbaert waeren banse niet boogh in te krijgen soo gebiel't op eenen dagh / dat het schoon weder was / toen nam den Weerdt al zyn hupsgefin

gefin met hem om de vruchten d'zoogh in de sehuere
 te brengen/ ende liet een kleyn kindt thups / om dat
 te bewaeren. Het kindt quam op het vier en spelde
 daer mede/ als de kinderen plegen te doen soo quam
 ten leffen dat vier op een bedstede daer strop in was
 en ontfack dat waer van't geheel hups brandende
 wiert. Als de Vrouw die doen in't kinderbedt lagh /
 dat gerucht des brandts hoorde / soo wiertse seer
 verbaert / ende stont van't bedde op / en dede de ka-
 mer open / ende sagh dat gansch het hups stont in
 gloepende kolen. Doen dede sp de kamer toe/ ende
 stont haer daer in/ en riep jammerlyk om hulp/ waer
 niemant en konde haer helpen. Doen nam sp haer
 d'p niend' gebozen kinderen in haer armen/ en ginck
 sitten op het bedde / en dacht dat sp daer met haer
 kinders verbranden moeste. Daeren Man wiert den
 brandt gewaer / ende quam haestigh geloopt upt
 den velde / daer h'zen stont ende veel volcks met
 hem waer het was te laet. Als hy vernam dat sijn
 liebe hups'vrou met de d'p kinderen noch in de ka-
 mer waeren / soo en konde hy haer niet helpen / hy
 ginck droevigh van daer en ginck in de kerck / en
 viel op sijn knien door S. Anna Beelt ende behal het
 sijn vrouwe met de kinderen en als't hups behal-
 ben de mueren verbrant was soo gingen sp daer in
 ende sochten't ghesants van de vrouwe ende haere
 kinderen om die te vercraben wantse meynden dat-
 se verbrant waeren. En als sp in de kamer quamen
 soo sagen sp de kraem-vrou op't bedde sitten / met
 haer d'p kinderen in haeren schoot / en waeren wel
 te vreden. En als sp dat sagen / soo verwonderden
 sp hun uitermosten seer / en riepen van groote blij-
 schap seer luidt/ alsoo dat het volck die dit hoorde
 haestelick quamen geloopt om te sien dat wonder-
 lick mirakel. En de Man had de Vrouwe die twoff-
 yelde / maer sp seide ick ben u Vrouwe / en ben ge-
 hulpen

Dolpen van S. Anna want als ick sagh dat ick met
 het vier gebangen was / ende niet wegh komen en
 konde / soo nam ick mijn by kinderen in mijnen
 schoot en giuck sitten op't bedde / ende met geboog-
 de knien riep ick aen onse matroone Anna, en badt
 haer daer nu gedachtigh waer die wildaden en
 aelmoessen / die wy haer ter eeren den armen ge-
 daen hebben. En als ick dit gebedt upt had / soo
 sagh ick terstont tot my komen Jesus; Maria en
 Anna. En S. Annanam my / ende de kinderen in
 haeren schoot / en bedekte ons met haeren mantel.
 En Iesus stoot aen mijnen hooft / en Maria aen
 mijne hoeten; en beschermden my alsoo dat my geen
 bier noch blam noch asche noch roock hinderst
 en konde / en als sy van my schepten / soo nam Ie-
 sos my in den arm ende kussen my en septe. Aldus
 wil ick by-staan in haeren noot den gezen die mijn
 Groot-moeder eeren / om jhns moeders wil / ende
 alle die dit hoorzen / gebenedyden Godt van da-
 gloziens mirakel. En in de selve stede daer dit ge-
 schiede lieten sy een Capelle maechen / en forder
 den daer in alle Dinsdagen by Messen te singen
 tot een eeuwige memozie van dit Mirakel.

E E N A N D E R.

Van eenen Eremyt, in Vranckryck verweck
 van de doot.

Het was eenen Eremyt die S. Anna diende
 ter eeren van Maria, ende als hy daer langer
 tijdt gediend hadde / soo is't geschiet dat hy door ge-
 dreck van wootdruft in een stadt gink Woudt biode
 en als de sonne onder giuck soo mernde hy na jh
 Cluyse te gaen / soo quam hem een woordenwaer te ge-
 moet / de welcke als hy den Eremyt sagh komen so
 hopte hy dat een rijk Coopman hadde gewest bi
 ny

npt loofheyt sulck hē hgt aengetrocken had/om dat
 hy by macht te scherder soude wandelen / ende hy
 greep hem by den hals / ende eplichte gont en silber
 van hem. Den Creymt had gewade / ende seyde /
 dat hy niet en had / want hy was een arm bebede-
 laer. Den moordenaer geloofde dat niet / maer
 hy meynde dat hy't daer mede bedecken woude ?
 en dat hy een rick Coopman was en trock zyn
 sweert upt en hy wilde hem de heil af-steken. Den
 Creymt hadt hem dat hy hem toch spaeren wilde
 ter zere. **S. Anna**/hy soude daer al zyn leven lauck
 booz hem bidden. Den moordenaer seyde : Kont gy
 wel bidden / soo bidt nu **S. Anna** voor u selven , dat
 sy u ve lisse vut myn handen. Den Creymt riep
 met luyder stemme **S. Anna** aen : als den moorde-
 naer hoorde dat hy riep trock hy hem ter aerden en
 sloeg hem zyn hooft af / en wierp dat berre upt
 den weg / en trock zyn lichaem by een water / daer
 hy't in wierp. En als hy om sagh soo sagd hy een
 schoon byem hem na volgen / wiens aensicht ende
 oogen van klaerheyt blinkte als de stralen der Son-
 ne op daer hooft seken zenen bandt / als eenen
 Regen-boogh / en in den bandt kondt geschreven
 dese byz Namen / **Jesus** , **Maria** , **Anna** , met gul-
 de Letters en hy sagd dat dese **Dyont** de Creymts
 hooft in haer handen droegh en hem naar liep. Als
 den moordenaer dit sag bleef hy stam van verbaert-
 heyt en hy konde niet voort-gaen. Als dese **Dyont**
 met den doofde hy het lichaem quam / soo sette zy
 dat daer aen / en seyde : Mynen getrouwen dienaer
 staet op , ende geeft geruygenis dat ick **Jesus** Groot-
 Moeder ben. En terfont rees hy blidelyck op / als
 oft hy upt den slaep op-gelesen had / en daer mede
 verdueren de byont upt de oogen des moordenaers.
 Als hy dit gesien hadde viel hy op zyn knien booz
 den Creymt / en badt hem om vergiffenis / ende be-
 geerde /

geerdt dat hy S. Anna booz hem bidden wilde / en hy bekeerde hem / en bleef hy den Eremit / en diende S. Anna devotelyck. Daer naer ginck hy in een Woestijne en leefde daer 25. jaeren in groote penitentie / ende ten lesten stierf hy satighlyck.

E E N A N D E R.

Een Vrouw wort verweckt van der dood.

In jaer 1248 in een groote stadt genoemt Ciflona waeren twee persoonen in den Honwelijcken staet / seer ongeluckigh in tydelijcken boozspoedt en zy waren seer neerlijgh om groot goet te vergaderen. En dit duerde veel jaeren / soo dat den Man misdrooflijgh wierdt. En hy had S. Jan Evangelist booz zynen Patroon gekosen / die hy dagelijcks devotelyck zerde.

Hy ginck op eenen tijdt als de Sonne onder ginck tot een water daer hy gelegen / om hem daer in te verdrincken van misdrooflijghheit / om dat hy veel schuldigh was / en geen macht en hadde / om te betalen. En als hy op den kant des waters stont / en daer in wilde springen / soo sagb hy op't water eenen Man tot hem komen / die in't wit geklesdt was / die hem helette dat hy in't water niet en spronck / en seyde: Sone wat hebt gy in den sin, bekeert u, t'is meer dan tydt. Den misdrooflijghen vzaegbde hem wie hy was? Hy seyde: Ick ben Sint Jan, en hadde ick Godt voor u niet gebeden, den vyandt had u lanck den hals gebroken, daerom wilt u bekeeren, en doet penitentie voor den quaden wil. Ende voor u sonden, en wilt niet meer forghvaldigh sijn om tydelyck goet te krygen, want daer is een H. Matroone in den Hemel, de weleke in eenen oogeblick de gansche werelt te hulpe komen magh.

al de gene die beswaert zyn met groote armoede nootdrift en droefheyt, die verkrygen haer goet overvloedigh in blyfchap. **Als** den mistroostigen dit hoorde soo bekende hy syne groote bewalinge / en viel S. Jan Evangelist te voet en seyde tot hem: O mynen lieven H. Apostel, wilt my toch seggen hoe den Naem is van die machtige Maroone, die in den Hemel is, ick wil haer al myn leven dienen.

S. Jan antwoorde / dat het de H. Anna was / de Moeder van de Coninginne der Hemelen / die sult op alle dagen sezen en besunder des **Dinsdachs** / want doen wert sy gedoyt / en doen siers sy. En daerom heeft Christus dien dagh sonderlinge gebenedijt / en belooft alle de gene die haer op dien dagh sezen / gratie te geben. En als hy dit geseyt hadde / soo berdwene hy op zyn oogen / en van dien tijdt af diende hy S. Anna seer trouwelyck / en liet haer beelt maken in zyn huys / en soo diekwylt als hy S. Anna hoorde noemen / soo wiert hy weder verlijdt. En alle **Dinsdagen** soo bleef hy tot den noen toe in de Kercke / en offerde van byz handende **Was-lichten** voor haer Beelt / en liet van een **Misse** van S. Anna lesen / die hy en zyn huysvrouw devotelyck hoorde. En in alsulcken devotie bleven sy volherdigh haer leven lanck / ende in korte jaeren kregen sy veel goet / soo datse seer ryck waeren vernarmt en doen lieten sy een schoon Kercke maechen ter sezen van S. Anna, en lieten die vercleren en verlichten met renten / om alle dagen de seben **Gebeden** daer in te singen.

En alle **Dinsdagen** byz **Missen** ter sezen van Jesus, Maria, Anna, die lieten sy fragen. En als dese hoorsepe personen 23. jaeren te samen in den rechte by een geweest waeren / ende noch geen kinderen hadden: soo baden sy S. Anna dat sy haer een **Dyght** van **Godt** verwarben wilde / in dien dat

hem belofde / op dat haer thdelſch goet niet en
 quame in byemde handen. Zoo verhoorde Godt
 haer gebidt door S. Anna, en dat Wyf kreegh dyp
 Zonen leffens: als zy by na dyp jaeren out waer-
 ren geworpen / ſoo wiert hyn Moeder ſter kranck /
 en beropde haer om te ſterven / waerom dat haer-
 ren Man ſeer dreebigh was En deſen mac hadt
 S. Anna met groote innighept / dat zy haer gefont-
 hept wilde berwerben van Godt / by wilde booz
 haer ſterven. Ende zy wierdt ſoo kranck / dat de
 natuerelſche bochtighept ganſch in haer vertoert
 was / alſoodat zy moette ſterven als zy oock dede.
 En als den man ſaght dat zyn Gups-brouw geſto-
 ven was ſoo viel by op dat doodt lichaem / ende
 toonde ſoo groote dwoefhept dat niemant deſgelſche
 geſien heeft / ende dat duerden eenen heelen dagh
 en nacht lanck. Daer naer wiert by niet gewelt
 van haer getogen en viel op der aerden / en bleef
 langē thdt ſoo liggen dat men mernde dat by lange
 doodt geweest hadde. Ten leſten quam by weder
 tot hem ſelven en overmits de trooſtingen van zyne
 gebaeren en byinden wiert by wat getrooft. En
 des derden-daghs wiert zyne liebe Gupsbrouw eer-
 lück begraven in S. Annen Kercke booz den hoogen
 Altaer / die ſy hadde laeten timmeren van haer
 ſelfs goedt / dat hyn Godt verleent hadde. Daer
 naer ſoo ginck haeren Man naer Gups / en aen-
 gaende zyn dwoeffenſſe die wiert van ure tot ure
 hoe lanck hoe meerder. En als den dag ten about
 gekomen was ſoo begoffen de kinderen te ſchrypen /
 en dwoegen haeren Vader / waer dat hyn Moeder
 was 't welck zyn dwoeffenſſe ſeer bermeerden.
 Es'abouts als nu de Sonne onder was / en ſaght
 dat by de kinderen niet ſtillen en konde van ſchryp-
 en / ſoo nam bys alle by by der handt en ſepde /
 dat zy te byden ſouden zyn / by wildeſe leyden by
 haer

Daer Moeder / en hy leydeſe in de Kerck van S. Anna, daer hy de Sientels af hadde.

Als hy nu mit de kinderen in de Kercke was / ſetten hy die op den Altaer van S. Anna, en hy ſepde tot hem: Siet dit is u Moeder. En hy weest op't Beelt van S. Anna, en terſtont bielen de kinderen op van ſchrepen / enſe voegghden hun op't Beelt enſe wouden daer niet af komen. Toen biel den Vader op zyn knien booz den Altaer / en hy ſepde met ſchrypende oogen: O weerdige Vrouwe Anna ontfermt u over deſe jonge kinderkes, en wiltſe beſchermen, ende haer leyſter weſen, want zy hebben korts haer Moeder verloren, en zy ſullen miſchien my oock verlieſen in deſen nacht, want iek weet wel dat myn hert deſen nacht van rouw ſcheuren ſal.

Als hy dit geſept hadde / liet hy de kinderen in daer beſoedruſſe / en giack thups. En als hy in zyn ſlaep-kamer quam wiert hy opgetogen in den geest / en biel ter aerden, want hem docht dat het Beelt van S. Anna neder-klom van den Altaer / en giack tot zyn Wifſ graf / enſe daer upt trock / en ſepde: Siet op en gaet terſtont met u kinderen by uwen Man, ende troolt hem, oft hy ſal van rouwe ſerven.

En als den Man tot zyn ſelven quam wiert hy ſeer verbaert van die viſſion / om dat hy niet den nacht alleen in hups was / en hy hoorde aen de deur kloppen / mer hy hier niet ſpreken / noch de deur open doen / byeſende dat hem Godt plagen ſoude om zyn onghedaemheyt: aenſtonts biel hy op zyn knien / en bad Godt om vergiffeniffe. Daer naer wiert weder geklopt lapſer van te bozen / en hy hoorde zyn vrouwe roepen: Man doet de deur open. Waer af hy ſoo ſeer verbaert wiert / dat hy niet een lit roeren konde.

En

En de kinderen riepen : Vader doet open , want wy hebben ons Moeder hier by ons ? **E**n als hy zyn kinders gehoozt / en dooz een benster hyn met hyn Moeder in haer Doodts-kleedt gesien hadde dede hy terstont de deur open / en hy nam haer in zyn Ermen / en septe : Is't mogelyck dat gy myn alderliefte Huysvrouw zyt ? **H**y antwoorde : Mynen lieve Man , laet ons Godt Almachtigh loveu , ende dancken , ende zyn Groot-moeder Anna , want zy heeft my van de doot verweckt , en ick ben waerachelyck u wyf.

Als haeren Man dit Mirakel sagh riep hy met luyder stemme van groote blyfchap soodanigh dat al't volck quam geloopt / om dit groot Mirakel te sien. **E**n al dat volck van de Stadt loofden S. Anna van't groot mirakel / en setten dien dagh al't Landt dooz te vieren / en zy berhosen haer tot een Patronesse. **E**n den Heere des Landts liet zyn eygen Wapen achter / en dede S. Anna in zynen Schilt stellen / 't welck zyn Paerhomelingen oock deden/en noch doen. **E**n desen Man en zyn huysvrouw leefden daer naer noch veel Jarren en zy woonnen noch by kinderen by malkanderen / ense stierben beyde op eenen dagh en zy wierden te samen in een graf gelept.

E E N A N D E R.

Een Weduwe van de gevangnisse , ende grooten overval verlost.

Het was een Weduwe in een Stadt die tot S. Anna seer behoort was / en zy hadde een gewoonte dit te seggen : Jesus , Maria , Anna helpt my. **S**oo is geschiet dat haer den Heere des Landts dwong met geweld

gewelt tot swaeren ongewoonelijken dienst. En om dat zj't niet doen en konde / liet hysse bangen / en bzejgghde haer het leven te nemen. En als (pin de gebangenisse sat was sp seer bzoebigh / en om dat haer niemant te hulpe quam / aenriepse de heylige Moeder Anna, en die verlosse haer s'anderdaegds upt de gebangenisse en bzochtse in de Kercke / en in den selven naegt sterben al de Beesten van den Dierre. Smorgens als hy dit vernam was hy verwondert. En kozten thbt daer naer, als hy sagh dat de Weduwe upt de gebangenisse in de Kercke was gekomen / septe hy: Deo vya dt heeft dese Vrouw uyt de gevangenisse verlost, door haer is my desen nacht groote schade gedaen in myne Beesten. Hierom gaer aer stonts (septe hy tot zjn dienaers) en grypse ende sloyse in den stercken Thoren deser staet, ick sal haer doen lyden, en betalen de schade, die my in myn Beesten om haeren't wille geschiet is.

De Dienaeren grepen daer sonder bermhertigheyt en sleurden haer in eenen diepen Thoren / en als't abont was giack den Diers hy de Weduwe in den Thoren, en bede haer jammerlijk pynigen / en de Leven bjecken / ende bjaegghde haer met wat subtielheyt zj al zjn Beesten gedoodt hadde / en hoese upt de gebangenisse gekomen was? Zj septe: Van de doot der Beesten en weet ick niet, maer ick weet wel dat S. Anna my verlost heeft uyt de gevangenisse. Zj en woude niet meer spreken / hoe seer dat hysse pynighde of niet.

Als den Cyran sagh dat hy niet meer upt haeren mont krijgen konde / wiert hy raesende van boosheyt / en hy bede al de Wsere Ketenen / die op't slot waeren aen haeren hals bangen / en hy septe al spottende: Dat nu kome u bermhertige Anna, en u helpe uyt dese gevangenisse, want ick sal u morgen laeten verbranden, al soude ick dit slot daer aen

avontueren, ende met u laeten verbranden, en ick sal sien oft Anna machtiger is dan ick.

Coen ginck **hy** toojnigh van daer / en lietse met de **M**isere Ketenen aen haeren Hals. **Terstont** quam **S. Anna**, en die verlost haer van al de Ketenen / ende maecte haer gesont in haer Leven / die met byede pynen gequetst waeren / ende droecht haer upt den **Chozen** wederom in de booznormde Kercke; **En** dien selven nacht stierf de **h**oorn van den boozsepden **W**erre / en zyn twee oudste **D**onen.

Smozgens als **hy** dit hoorde wiert **hy** met meerder raserij ontfleken dan te bozen / en seide? **A**lle de plagen komen my van dees vermaledyt wyf die ick in de gevangenis heb sitten. **En** toen dede **hy** zyn knechten veel **st**roep en hout in den **Chozen** dzagen / om haer te verbranden / en **hy** seide; **G**aet aenstonts, want blyfse langer levendigh, dan false my met de heel stad noch dooden.

Als de knechten met **t** Hout en **S**troep geladen aen den **Chozen** quamen / bonden **zy** hem open / maer de **W**eduwe en bondense wiert / en als **zy** in het kot quamen / daerse in gebroept gelegen hadde / roken **zy** eenen sret soeten en aengenamen reuck / daer **zy** hun af verwonderdek. **En** doek merckten **zy** / dat alle dese wonderlijcke diagen geschiet waeren / dooz de boozsprak van de heylige **W**oeder **Anna**. **Sy** vielen terstont op haer knien en aenriepen **S. Anna** en beloofden haer althit te eeren en te dienen / ense gingen noyt meer op haeren **W**erre.

Als den **W**erre hoorde / dat de **W**eduwe wederom in de Kercke was / nam **hy** 13 van zyn knechten / en **hy** liep met hun / als eenen rasenden naer de Kercke / en als hem de **W**eduwe in alsulcke gesteltenisse sagb komen / wiertse herbaert niet wetende waerse loopen wilde / om haer te salven?

Sy

Op liep aenkonts naer den Antaer daer't Bildt op stont van S. Anna, en daer klemsse op / en se riep met luyder stemme: Jesus, Maria, Anna helpt my. Als den boosen Czaren aen den Antaer quam / en haer met geweld daer af wilde trecken / beschudde haer S. Anna onder haeren Mantel. En als hy vol boosheyt / met geweld huu alle beyde wilde van den Antaer trecken / soegh hem't Marien-bezidt dat op S. Annen schoot sat / soo hardt op zyn handt: dat hy ter aerden viel.

En doen wierdt daer een stemme gehoort van JESUS Beeldt / dat Maria in haer schoot hadde / sprekende tot den Czaren: O hooveerdigen Tyrano, waerom arbeeydt gy, om te vernielen, ende onder de voet te treden de Dienstvaecht van myn Grootmoeder, 't welck soo onmogelyck is, als't u te vernielen is de Sterren des Firmaments, ende om dat gy verstaen soude, dat ick stryden sal voor de gene die S. Anna myn Grootmoeder eeren, soo sult gy desen dagh met u Slot verbranden, en de Dienstvaecht van myn Grootmoeder sal uw Landt besitten.

En als hy dit gesept hadde / begoft het Slot van stonden aen te branden / en den vhandt van den boosen Czaren upt de Kercke / en wierp hem in het vier / ende alle't volck die dat groot Mirakel saen eerden booztaen S. Anna, en stelden in haeren feestdach eerlyck te bieren / ende ter eeren van S. Anna wierdt dese Beduwe gekosen booz een Vrouwe des Landts / soo datse regeerde 2. Jaeren in grooten vryde; en naer dien tydt wiert dat selve Landt van een Vrouwe geregeert / tot gedanckenis van dit groot mirakel.

E E N A N D E R.

Eenen Jongelinck die S. ANNA van jonckx placht te dienen, is van den duyvel verlost.

Dier is geweest eenen Jongelinck / die van jonckx
af S. Anna seer debotselick diende / dien placht
alle Dinsdage een heel Missie op zijn knien te doo-
ren / ter eeren van S. Anna. Op placht oock by pri-
ningen aen den armen te geven / als opse had toe-
eeren van Jesus, Maria, ende Anna. Op had wep-
nigh eijdelick goedt / en op studeerde uerfligh / et
als op eenige van zijn mede Studenten sagh van
goede nature / soo vermaende opse / datse S. Anna
tot haer Matroos hielen soliden / en haer debotselick
dienen met sulcken vermaninge troock op veel kiere-
ken / om S. Anns te eeren. Dit denghen den vghant /
en opendaeerde hem in de gedaente van een mach-
tigh Weere en op sepbet Soec my dunckt dat gy
een arm leven leyt, sie klimt op dit Peerd, ende
rijdt met my, ick sal u den kost geven, en dient my
getrouwelijck, ick sal u ryck maecken. **2.** Desen
Jongelinck dit hoorde / wierdt op blyde / en op
doecht dat S. Anna haer op goet betrouwen op dat
dit aldus geboeght hadde / en op klom blydelick
op't Peert. Enden vghant blyde hem in een bosch
berre van de stadt op een stede daer't schoon en ko-
nelck scheen te zijn: en daer sagh den Jongelinck
groote blyght geschieden / met Werpen / Lupten
Crommelen in met ander lieffelijcke sangen. Oock
sagh op daer overvloedighet van spijse et blyck.
Als op dit sagh soo wierdt op seer blyde / en dede
gelick die andere deden / alsoo dat op ten laetsten
Jesus, Maria en Anna vergat / ende ginch dage-
lijck sagen in't bosch en op begaf hem ganselijck
tot

tot pdelheyt deser werelt in steken en byken / alsoo dat hy hem in alle boose wercken verblifde. Ende als hy soodanigh boos leven siben Jaeren lanck gelept hadde / quam den duvel tot hem / en diem bzaeghde: Sone weet gy wel wie gy gediend hebt? Jac (antwoorde hy) ick heb u gediend, en ick wil u noch dienen, indiën 't u belieft. **Den duvel septe:** Gy weet wel wie ick ben, en gy kent my wel, is't niet soo? **Den Jongelinc antwoorde:** Ick en weet uwen naem niet, maer ick sien wel dat gy eenen machtigen Heere zyt. **Den duvel septe:** Mynen naem is Sael, en ick ben den duyvel, en't zyn al duyvelen die met my hier zyn, maer en vrees niet, zy en sullen u geen quaet doen. Maer om dat gy daer naer niet en soudt seggen, dat ick u bedrogen hebbe: daerom segge ick u dit te voren. Wilt gy langer by my blyven, dat kout gy doen; maer gy moet eerst versaken Jesus, Maria ende Anna, en dan sult gy eenwelyck met ons sulcke blyschap genieten, gelyck gy nu gesien ende goproeft hebt, en gy sult ons gelyck zyn in alle dingen.

Als den Jongelinc dit hoorde wierdt hy verbaert; den duvel dit siende / bzaeghde: Waerom vrees gy? Wat is u geschiet in al diën tydt dat gy by my geweest zyt? Weet gy iet seght dat aensonts? Want al heet ick quaedt, ick en ben nochtans niet quaedt in alle myn wercken, gelyck gy gesien hebt. Wilt gy by my blyven, ick sal u verheffen, ende seer groot maken, en gy sult oock sulcke vreught menigh jaer genieten mogen, en ick sal u meerder maken op dese werelt, als S. Anna doen kan oft gy altyt in droefheyt dienen soude, want haer ryck en is van dese werelt niet, soo uwen Godt oock gesproken heeft. Hierom ontsaecht myn gaven en dient my in dese werelt, want zy my toe behoort. **Den Jongelinc septe:** Ick wil u geerne dienen; ende

ende by u blyven in dese werelt, gelijk ick nu lanck gedaen hebbe.

Den dupbel septe: Gy zyt immers geleert, en gy weet dat in't Evangelie staet, dat niemant twee Heeren van pas kan dienen, daerom wilt gy my dienen, soo moet gy uwen Godt versakea. **Als den Jongelinc dit hoorde / septe hy:** Ick wil liever mijnen Godt dienen ende penitentie doen voor mijn sonden, op dat ick daer naer byschap met hem hebben magh, als dat ick met u verlinckte in den afgront der hellen.

Als den dupbel dit hoorde thoende hy hem een byesselijke gedaente / en hem opsmende / septe: Vertaeckt uwen Godt, oft ick worpe u in de Zee. **Den Jongelinc verbaert zynde / septe:** Moet het aldus zyn soo gy seght, soo begeer ick vier dagen respyt, op dat ick eerst mijn Vrienden goeden nacht seggen, en dan sal ick weder komen, ende uwen wile doen.

Den dupbel dit hoorende droecht hem hy de stadt daer hy pleegh te wonen / en septe: Gact ende doet dat gy geseyt hebt, ende naer vier dagen komé hier weder, ick sal u soo lanck verwachten. **Den Jongelinc ginck droevigh in de stadt / en als men hem vraghde waer hy dese seven jaren geweest hadde soo en konde hy dit niet seggen / maer hy septe:** Ick moet daer weder henen reysen, en hy seyde zyn Vrienden al weenende goeden nacht.

En als den vierden nacht quam meynde hy in de kercke te gaen / om te groeten zyn Marroone Anba, maer niet derwende daer in gaen viel op zyn knien hoorde kerck-deur ende septe al weenende: O lieven Heere, ick magh wel weenen, omdat ick sulck eenen dienst aengenomen heb, en daer toe bedwongen ben myn Marroone S. Anna te laeten.

Com droecht hem dat hy hoorde seggen? Liefde
 * * * * *
 Vriende

Vriende, al woudt gy my laeten, ick en wil u niet laeten; komt met my in de Kercke, en belijdt uwe sonden. **Op dede alsoo / en seide: O eeuwigen Godt,** 't is my leet dat ick u vergramt hebbe, en ick versake den boosen geest, met al sijn geselschap. **Nocht daer na quam den dupbel in de Kercke tot den Jongelinc / met groot geruchte / ende greep hem by sijn kleeberen / en wilde hem upt de Kercke trecken. Den Jongelinc begof jammerlyk te roepen en de kloeken luyden van selfs / soodanigh dat al't volck quam geloopt. En als sy dese wonderlycke dingen sagen waerense verbaert / soo datse bleven staen.**

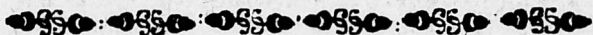
Den dupbel trock met geweld sijn kleeberen upt / en beer naer wilde sy hem met geweld upt de Kerck trecken maer terstont veranderde sy in de gedaente van eenen swerten Pant. Als den Priester sagh dat den Jongelinc verlost was van des vhandts handben / seide sy hem booz't H. Sacrament / en daer naer viel sy booz den Priester op sijn knien / hem Biechtenbe met beroum van sijn sonden.

Den dupbel dit siende riep met een byesselfche stemme: Hoe lanck sal dit noch dueren? Soo dat al't volck van verbaerthept upt de Kercke liep. En als den Priester den Jongelinc geabsolveert heb / drocht sy hem booz't S. Annen Veldt / daer den dupbel stont. Toen seide den Priester tot den dupbel: Siet hier is den Jongelinc, nemi nu van hem dat u toe-behoort. Den dupbel riep: Ick en heb nu van hem niet, ick en kan hem niet sien.

En terstont verdwien sy als een schaduwe / en alle het volck quam geloopt / ense loofden ende dancken Godt vier dagen lanck. En daer naer wiert den Jongelinc Praelat / ende Wette van al de Kercken die in't Landt waeren; en sy liet oock veel Kercken van niemans opzichten / ter eeren van S. Anna / en sy was den armen gebachtigh / want sy

Handwritten notes in the right margin:
 Gemeen vespere 1700
 Louis deupont 14 bladz. 1900

Op liet segt Gast-huyfen opzichten / ter eerem van Je-
sus, Maria, ende Anna. en op bleef standvastigh in
daeren dienst: En als 116. jaeren oudt was stierf op-
salighlyck / en wiert versaemt met de Weyligen in
den hemel / dat ons Godt wilt gunnen / dooz de
bediensten van Maria, ende Anna, die gebenedyde
moeten zyn in der ewigheyt. Amen.

E E N A N D E R.

Eenen gevangenem verlost door S. ANNA, dit
Mirakel is beschreven van eenen Cathuyser,
die dat kennelyck was.

TEr eerem van Godt Almachtigh / en Maria zyn
gebenedyde Morder / wil ick alle goede men-
schen die S. Anna lief hebben / vertellen een mirakel
het welck my kennelyck is / en gehoozt heb upt den
mont van die't gedent is. In't jaer 1418. was'er
eenen man groot en schoon van lichaem en oock
wel geleert in de Rechten / teer bebout in menigerley
offeningen der heyligheyt / geheeten Meester Jan /
gedozen upt Saren upt dat Edel Graef-segap van
Norpe.

Desen had gewest Cancellier van de Coningen
van Denemercken Sweden en Nozwegen. En om
dat op een wys geleert man was sagd op wel /
dat op in soodanigen saet Godt niet gerust konde
dienen / en daerom gaf op zyn officie ober aen een
ander / en oeffende hem in alle Godtzychtige wer-
ken / als in bidden / vasten en in Pelgrimagien en
Behaerden te doen nu tot S. Jacob in Gallicien /
te S. Denis in Danchryck nu te Rogmen en daer
na te Jerusalem / om't H. Lande te besoecken / en
oock

Louis van der ...
 Louis van der ...

noch met grooten arbeijt ende perijckel in de Zee
 en in de Woestynen daer hy dooz en ober reysde.
 Ende selven placht hy over twee oft dyp dagen op
 ren stede te toeden. Soo is geschiet in't Jaer
 voozschyben / dat hy ny sommige anders dat H.
 Landt besochte. Ende als hy daer was ende
 Sarazynen dit noch onder haer macht hadden
 soo is't geschiet dat hem senen Sarazyn groot on-
 gelick en geweld aen dede sonder zyn schult / het
 welck den edelen Pelgrim niet lyden konde sonder
 turbatie soo dat hy met zynen Pelgrims Ras /
 npt haestigheyt onbedacht den selven Sarazyn
 swaerlick sloeg / soedanigh dat hy daer af quam
 te sterben / sonder dat hy den wil hadde om hem
 doot te slaen / maer men placht te seggen : Het
 slaen valt misselick en alsoo is't hier oock geschiet.
 Als dit ongeluck albus onnoselick geschiet was /
 soo is Jan voozsept en zyn mede Pelgrims seer
 bedroeft gewest / seggende vooz't gene datter na
 volgen moeft. Soo wierdt Jan geba-gen van de
 Sarazynen / en wierdt vooz den rechter gebrocht
 ende ter doot veroordeelt. Zyn mede Pelgrims en
 Broeders arbeijden seer om hem te berlossen / en
 hadden de vrienden van den gene die doot gesla-
 gen was / en oock den rechter / ende boden hem
 gaben / dat hy hem vyz lasten wilde / aengefien
 dat sonder oplet en onnoselick geschiet was maer
 al daer smeecken en mocht niet helpen / sy wilden
 nergens na hozen maer wilde hem geboot hebben.
 Als sy geen genade berwerben en konden / schep-
 den sy met droefheyt van hem / en gingen d'een
 pooyte npt de stadt / en Jan wierdt d'ander pooyte
 nptgelept daer men hem onthoofden soude. En al
 was Jan in grooten anxt / nochtans had hy groo-
 te hope verloft te worden vooz hulpe der Weyligen /
 die hy placht te dienen / namentlick soo had hy goet
 ha-

Betroutwen in S. Anna die hy plaecht te dienen / ende
 riepe bligtich aen metter herten / want hem bod-
 den anert de spjake outginc / ende hadt aldus :
 alder-goedertierenste H. Vrouw Anna , wilt myns on-
 fermen in mijnen uysterica noot , en komt my te hu-
 pe, gelijk ick in u betrouwe , en ou oock sonderling
 behoefte , en is't dat ick niet weerdigh en ben de
 schandelijcke doot voor by te gaen , soo verwer-
 my aen Godt voor by te gaen d'eeuwige doot. Als
 dit gebedt metter herten gesproken hadde / en wa-
 gekomen ter stede daer men hem onthouwen sou
 soo sehem dat daer een groote aertbevinge gesche-
 den / met omloopen van groote winden / in d'
 welken hy opgenomen en wegge gebaert wiert
 de locht upt zyn der vanden handen / en wert niet
 geset daer zyn Mede-pelgrims upt gegain ware
 hy was by van alle handen daer hy te bozen me-
 gebonden was / sonder eenigh verbolgh van zyn
 vanden / die hy daer na niet meer en sagh / en
 was blide boven maten : Als hy dan sagh zyn
 Mede-broeders haestelick hoor hem gaen soo riep
 hy met luyder stemme begerende dat sy een w-
 nigh toeben wilden en hem verhoorden. Als sy
 roepen hoorden wierden sy verbaert / want sy
 mant en sagen / en weyden dat Jan haeren
 selle nu al geboot was. En want hun dochte
 zyn stemme was soo twiffelden sy oft hy't wa-
 achtelick was of zynen geest : Sy en gingen
 te min / aldus twiffelende / haestelick hoor.
 liep ras aen / en riep luyde / dat sy souden d'
 staen. Als hy soo na by hun was / dat se hem
 nen konden / vragghden sy hem / oft hy haer ge-
 le was oft niet ; hy seyde : Ick ben't waerachtich
 en wilt niet vervaert sijn. Toen vragghden sy
 hoe hy verlost was / toen sloeg hy zyn haer
 t'samen / en upt groote bliscap zyns herten /

schrypende oogen / seide sy tot hun : O myn beminde Broeders , dankt met my de H. Anna , want sy my verloft heeft van de doot , en nyt de handen van mijn vyanden . Ende vertelde hun als booscheydenis . Doen vielen sy t'samen gelick op daer knien , ende met gebouwen handen dankten sy S. Anna / vooz de groote goedertierenheyt die sy hun bewisen hadde . Uyt dit exempel ende Mirakel / en nyt de andere die booscheyden zyn / kan een igelick mercken van wat groote macht de H. Anna vooz hebdt is waerom dat men daer met recht in groo-ter eeren hebben sal / en daer met betrouwen aenroepen in alle bekozingen en nooden / want sy seer mogende ende goedertieren is .

E E N A N D E R .

Den Mirakel dat eenen Schipper van Sluys voer met veel volcks na Engelant , en by na verdroncken was , en by hulpe van S. ANNA te Lande quam ,

Eenen Schipper haer van Sluys met veel volck soo Gheschick als Wereltlick na Engelant . En als sy in de Zee quamen / soe is't vobelarhtigh in duyster gewoorden soo dat sy wantwelckhe en wistē daer sy waeren / den abont genaechte ende den pint sillede/waerom sy seer vreesden . Den stierman seide : Ick weet dat wy niet verre van't landt en sijn naer ick en weet niet , oft ick te hooge oft te leege geyaren ben , om de have te vinden , het naecht den vont , goeden raet waer ons goet . Een leffen Mont aer op een ontwerder / en sy en konden niet sien / ons dat soo doncker was waer datse waeren / hier om garen sy al-te-samen in d'zuck en liden . Doen was daer

Daer een van hun allen in het Schip / die septe :
 Laet ons met goet betrouwen al-te-samen op ons
 knien vallen , ende aenroepen de H. Anna , en laet
 ons beloven haer te besoecken , als wy weder te Sloys
 komen , met onse offerenden , ende doen onse be-
 vaert voor haeren Autaer wy sullen gratie verkrygen
 oft licht om te sien waer dat wy sijn , en wy sullen
 verblydt worden : want S. Anna is een sonderlinge
 hulpsster voor alle de gene die in eenigen noodt haer
 aenroepen met vast betrouwen. En als sy dit geseyt
 hadde/soo klom den Schipper boven op het hoogh-
 ste van den mast / om te sien oft haer eenigh landt
 houde sien/en al de gene die in't schip waeren vielen
 op haer knien/devotelijk roepende tot onsen Heere:
 Jesus , Maria , ende Anna , om troost ende hulpe te
 verkrighen/een igelick van hun lieben sagde weers-
 lighck toe. Doen sy alomt in haer Ordebt waeren /
 is hun gratie en blydschap gekomen in deser manie-
 ren. Alle de gene die in 't Schip waeren / sagen
 met haere ogen dat den Hemel open giue met
 klaerheyt der Sonne / soo dat sy het sagen / ende
 kennisse krygen waer sy waeren. Doen vzaeghen
 sy den Nierman : Lieven vriendt wat dunckt u hoe
 is , waer sijn wy nu ? Sy antwoorde seer blydelijk :
 Lieve vrienden en sorght niet , het is nu goet . Godt
 sy geloof , en de H. Anna , die ons dese gratie ver-
 leent heeft , dat wy groote klaerheyt verkregen heb-
 ben , daer ick my seer af verblyde , want hadden wy
 noch eenen korten tijdt sonder licht gebleven , wy had-
 den moeten verdrincken , want wy sijn te leege ge-
 seylt. Ende als sy dit geseyt hadde nam sy zynen
 hoers / om alsoo in de Dade te komen / alsoo sy
 noch dede / ende terstont waeren sy het licht ghyt/
 ende voeren met groote blydschap in de Haven / en
 danckten Godt ende S. Anna met Maria ; dat sy
 die Dade hadden ghonden / en daer leven behou-
 den

den. En als sy weder thups quamen / deden sy
 daer Offerhanden booz S. Annes Miracul / gelyck
 sy beloofst hadden en gaben al het volck te ken-
 nen / boz sy van het perckel des doots berloft wa-
 ren / booz de verdienstem van S. Anna : dit mirakel
 wiert geschreue en gebangen booz S. Annes Miracul /
 en daer booz wierden oock veel menschen getrocken
 tot haeren dienst gelyck my oock een deboot Wier-
 ster geseyt hest / die selver in't boozschreuen Schip
 was doen dit Mirakel geschiede / en ick heb't upt
 zynen mont geschreuen / daer af Jesus Maria ende
 Anna gebenedygt moeten zyn in der ewigheyt /
 Amen.

E E N A N D E R.

Een Mirakel van S. ANNA, bewesen aen een jon-
 ge Weduwe die onschaeckt soude worden maer
 door S. ANNA verloft wiert.

Het was een rijk edel wel geboren Man / die
 hadde een schoon Dochter / seer deughdelijk
 in alle manieren en was oock seer deboot in al daer
 gebeden. Daer ouders gaben haer eenen Man /
 die niet lange leefde. Daer naer wiert haer eenen
 anderen gegeven die Godt oock haelde / ser sy 18.
 jaer out was doen nam sy in haeren sin datse noch
 eenen Man nemen soude ter eeren van de H. Anna
 en waer't dat Godt oock dien Man haelde / soo
 wilde sy nimmermeer geenen anderen nemen. Soo
 troude sy den verdien man / daer sy oock af vercoft
 wiert overmits de doot / die niemant en spaert /
 eerste 20. jaeren out was. Toen hadtse Godt dat
 sy booztaen in vrede mocht leven en hem behaegh-
 lijk dienen in haren weduwelicken staet daer leven
 lanch. Sy begaf haer neerstelick tot Godts dien-
 sten / als Missen / Sermoonen en andere Getheden
 der

der W. Kerke blytiglyck te Doonzen / en was daer in seer drboot.

Mier naer wiert dese wederom versocht tot den Douwelicken staet van den vierden man / waer sp wilde haer opset niet dzyken. Als desen vierden man sagh / dat hy haer niet hiden en smerken niet krygen en konde / kreegh hy een deel Kercke mans tot hem / om haer te ontschaken / ende met geweld te ontboeren. Op eenen morgenkont als sp gewoon was naer de Kerck te gaen / dedden sp haer staen wachten / om haer te ontschaken.

Maer soo zy haer handen upt-staken om haer te ghypen / rieps met luyder stemme : O H. Moeder Anna, wilt my behoeden ende beschermen. Van sonden aen soo openbaerden haer als een schoon Drouw / met een groote schaere volcks. Als de schakers dit sagen wierden zy verbaert / en liepen wegh. De Weduwe dit siende / danckte Jesus, Maria, ende Anna, daer sp alle haer geloobe ende betrouwe op selde / datse verloft was upt de schakers handen.

Terwghen sp aldus besigh waeren met loopen / ontmoeten haer des Heeren knechten en die vingen / en eppen haer op / datse eenigh quaet gedaen hadden wantse liepen ofse dul geweest hadden. Zy en wonden het niet lghen / daerom wierden sp gepnyght en toen leden sp / datse begoff hadden / en niet volhzacht. Toen hzaeghte haer den Rechter / waerom zy't niet volhzocht hadden / Zy antwoyden om datse S. Anna aentrip / als sp haer antaffen wilden terfont daer een ober schoon Drouw gekomen was / met veel volcks hy haer / en datse haer af sodanigh verbaert wierden / datse de blucht namen.

Als de Rechters dit hoorde: wierden se terfont betwefen / om het geweld datse hadden besaen te doen

doen. Op den eerſten nacht daer naer quam de
M. Anna by dese **Weduwe** / een haer bedde daerſe
 lagh en ſiep / en ſepde : Weest gegroet mijn Vrien-
 dinne. **De Weduwe** miert verſchrikt / toenſe die
Ermeerdige Dyonne / met een ſeer groote ſchare
 van volck ſaght ſtaen voor haer bedde. **S. Anna**
 bjaeghde / oft ſp haer wel kende? **De Weduwe**
 antwoorde : Neen.

S. Anna bjaeghden : En weet gy niet wie u gisteren
 verloſte uyt de handen der Schakers? **Sp** antwoorde
wederom : Neen , maer ick hadt een groot betrou-
 wen op de **H. Moeder Anna** , die ick anriep , om
 hulp en byſtant **S. Anna** ſepde : Ick bent die u giste-
 ren verloſte uyt de handen der Schakers , ende ick
 kome om u te verkondigen , hoe dat dese Schakers
 gevangen zijn , ende verwelen ter doot. Den Rech-
 ter ſal **Boden** ſenden , om de waerheyt te weten ,
 hoe zy met u geleest hebben , daerom lieve Doch-
 ter ſpreckt voor hun , op datſe niet gedoodt en wor-
 den , om uwen r'wille.

De Weduwe ſepde : O uytverkoren Edel Vrou-
 we , zyt willekom met alle u geſelſchap , nu , ende
 tot allen tijdt. O **H. Moeder Anna** , hoe ſal ick u
 uyt ten vollen kunnen dancken , voor't weldaecht
 dat gy my gisteren gedaen hebt my verloſſende uyt
 de handen der Schakers. O **H. Moeder** wilt my toch
 behoeden , op uw ſtelle ick alle myn betrouwen ,
 verleent my toch dat ick u myn leven lanck magh
 dienen in **Weduwelijcken** ſtaet.

Goet ſepde **S. Anna** : Dochter weest te vreden ,
 ick ſal u byſtaen , en al de gene die my dienen ſullen
 hier op der aerden , en ſullen noyt gebreck hebben van
 tydelijcke goederen , en hier namaels ſullienſe krygen
 de eeuwige. **Als** **S. Anna** dit geſeyt hadde **berdwense**
ſe. **Sanderbaeghs** ſent den **Rechter Boden** een de
Weduwe / om te vernemen en hoſſe gebarren was.

De Weduwe septe : Ick sal u de waerheyt seggen , maer ick bidde u , dat gy hun niet en laet dooden , want het sullen noch heylige Mannen worden. **En** hoofts gaf se getuygenisse van't gens datter geschiet was. **Toen** gingen de **Woden** na hups/ense vertelden aen den **Rechter** / al dat haer de **Weduwe** gesept hadde.

Als den **Rechter** dit hoorde liet hy de gebangens los / om de **Weduwe** wille / en sy gingen in een **Clooster** / en deden penitentie / en wierden heylige **Mans/ense** dienben al haer leven lanck de heylige **Moeder Anna** , met **Jesus** , ende **Maria**. **Orsgelicks** dede oock de **Weduwe** / ense leefde daer naer noch 15. jaeren / en toen stierf se / ense voer hy **Anna** met haer geselschap die sy gebient hadde. **Daerom** lieve **byonden** looft en dient de **M. Moeder Anna** , want sy daer dienaers hy staet in den noodt , en machtselck hier op der aerden / met thbeelick goet / ende hier naer met dat ewigh gset / t welck ons **Godt** gunne dooz haer gebeden. **Amen**.

E E N A N D E R.

Een Vrouw wort vruchtbaer door S. ANNA.

I D **Torepen** is't geschiet datter een rijk paar me-
 uigh jaer te samen in den houwelijken staet ge-
 weest hadden / en sy konden geen bycht kregen /
 daer sy groots ongenuchte in hadden. **Sy** baden
Godt dagelicks / om een salige **Dyucht** / maer sy
 en wierden niet verhoort. **En** lesten quam daer
 een arm **Dyowken** aen't hups van bees rijke
Jonckvrouwe / en dit arm **Dyowken** had hy wa
 alle jaeren een kindt. **En** daerom byaeghde de rike
Jonckvrouwe: **Lieve Vriendinne** hoe komt dat gy

soo veel gratie by Godt hebt, dat hy u soo menige schoon Vrucht verleent, ende my geene, nochtan heb ick eenen goeden en schoonen Man? Daerom begeer ick van u om de minne Godis, weet gy my eenige raedt te geven dat doet? **De arme Brouw antwoorde**: Jac lieve Jonckvrouw, wilt gy mijnen raedt doen, gy sult verroeft worden? **De Jonckbrouw beloofde haeren raedt te volbringen**: En toen seide de arme Brouw: bidt de H. Moeder ANNA. en doet dagelyckx jet tot haerder eeren, zy sal u vertroosten en verblijden, want zy is een souderlinge troosterse van alle bedruckte herten, die in haer betrouwen ende haer dienen.

De Jonckbrouw sprack: O Vriendinne ick sal sekerlyck uwen raet doen. Toen nam de Jonckbrouw een boek haer Gebedt dagelyckx te lesen ter eeren van S. Anna. En als zy dit bede wiertse bebrucht een den 10. nacht boez by ginck / daer sp seer blijde om was. En toen lietse een Beidt maken ter eeren van S. Anna, en sette dat in S. Jacobs Kercke / en las dagelyckx haer gebedt daer boez.

Het geschiede daer naer als den tijdt naechts / dat dese Jonckbrouwe haer bynacht daeren soude / en haer dorchte dat de bynacht seker was / soo lietse haer dagelyckx Gebedt van S. Anna medter / waerom sp oock verloo; den troost van S. Anna. De negenste maendt ten epude komende soo haerde dese Jonckbrouwe een doot kindt. Daer en had noyt te bozen soo groote blischap geweest in't byagen van de bychte / dan daer nu byoeshept was.

Maeren man vol byoeshept en in koleir zonde / sprack dese spottige woorden tot S. Anna: O heylige Vrouwe Anna, door den dienst die ick u gedaen hebbe, en had ick niet betrouwt dat gy my in desen druck soudt gebröcht hebben, en gy hebt ons verleent een onbeguame vrucht. Als zyn **Wdf** beernaam / dat
by

Op op S. Anna seer gestooft was / septans: Lieven Man gy zyt verdooft, dat gy op soo inogende Vrouw als S. Anna is, gestooft zyt, ten is haer schult niet, maer't is myn schult, soo ick u seggen sal. Gy weet hoe ick door den raedt van't arm Vrouwen, de H. Anna plaght te aenroepen, om een vrucht te krygen, en doen ick wist dat ick met een vrucht begaest was liet ick het Gebedt van S. Anna vaeren, al oft ick haer niet meer van doen hadde, en daerom heeft zy my oock laeten vaeren, ende hierom is dese vrucht in my gestorven. Hierom o lieven Man, ten is S. Annen schult niet, maer't is myn eygen schult.

Als op dit hoorde bekende op zyn schult / en hadt S. Anna om vergiffenis / en om datse haer gratie ende mogentheyt / een dit doest kindt thoonen wilde. O groote goedertierentheyt ende mogentheyt van de S. Anna / terstont soo wiert het doest kindt weder levende. De blyghdichheit die daer was / in onbeschryffelijck. Met groote weerdbigheyt ginck men dat kindt Doopen / en't wiert genoemd Anna en't leefde daer naer menigh jaer. Hierom lieve Djienden / wilt de M. Moeder Anna seeren / op dat gy in desen tijdt / dooz haer gelukkig moeght zyn / ende hier namaels verkrighen het ewigh leven. Amen.

E E N A N D E R.

Eenen Jonghman verloft van zyne vyanden.

H Et is geschiedt in't jaer 1557 in Zabant / daer toen groote Oozloge was dat daer was eenen Jongelick wiens Ouders gestorven waren; en dien viel hups met knapen ende Maeghden / en in dien oozloge was op brooft van alle zyn Dierden /
 Koepen

Korpen / Behapen ende anderen Dypstraet: daer-
 en-hoben soo wierde hy Dyp-mael gebangen ende
 geschat / ende in het spade wierden zyn Dypsen
 verhandt.

Com hy de derde zepse gebangen lagd / en al
 zyn goet quyt was / wilde hem den gemen / die
 hem gebangen hadde niet aenstien / om dat hy so
 jammerlyk vernicht was hy hiel hem in den stoek
 sitten nacht en dagh gespannen met de voeten /
 ende dichtwyls met de handen wel dertigh weken
 lanck / en dede hem daer-en-hoben veel pijn aen /
 om gelt van hem te hebben / dat hy niet en had-
 de. Zp beden hem soo groote pijn aen / dat hy
 het leven niet en hadde kunnen behouden / hadde
 hem Godt door S. Anna niet bewaert / die hy be-
 loest hadde te dienen / en te eeren / die hem oock
 in zyn pijn vertrooste / en upt de gebangenisse be-
 lofte.

En om dat hy al zyn goet quyt was wist hy
 geen raet / wat hy beginnen soude, om den kost
 te krygen. Hy giack in't Clooster genaemt Her-
 kenrode / gelegen in't Landt van Rupck / en als
 hy daer ontrent ten jaer gewoont hadde / quam
 de Roovers in't selve Clooster swachtz ten elfaren /
 en zp vermoordense / en vermoordense jammerlyk.
 De Mans vingense / het gelt en goet namense.
 De quaetdoenders waeren op vyftien voetstap-
 pen naer / hy de kamer daer desen man lagh en
 slyp.

En als hy ontwaecte van de harde slagen die
 sy smeten op de deure / hy en konde so daer zyn
 klederen niet aen krygen / ende ter deuren upt
 loopen / ten was daer al vol handen. Hy riep met
 betrouwen aen de H. Anna, en dacht daer datse hem
 helpen wilde. Hy verleende hem gratie dat hyse
 altemael ontliep en d'ander moesten gebangen bli-
 ven

Op upt haar handen w en konde op
 upt Clooster niet komen / oft op moest eerst
 over een groot wijd water : Op wilde upt gerdt
 betrouwen tot S. Anna door't water loopen / maer
 als op aen den kant van't water quam / vout op
 daer een Schipken booz hem in't water liggen /
 daer op nochtang nopt Schip gesten hadde.

Op spronck daer in / maer op en vout geen ge-
 reetschap / om mede over te haeren / ende de hân-
 den waeren hem soo na / dat op upt het Schip
 niet loopen diers / om gereetschap te haelen / daer
 op mede over komen soude. Op riep met groot
 betrouwen tot S. Anna, dat ze hem verlossen wilde
 upt de handen van zyne handen. Terstont voer
 het Schipken over met hem sonder iwantz hulpe /
 en soo ontquam op. Mir aen konnen wy merken /
 de groote macht en de verblijden van S. Anna,
 daerom laet ons haer getrouweljk dienen / op dat
 van haer beschermt worden upt de handen onser
 handen / ter eeren van Godt Almachtigh / die leeft
 ende regneert tot in ewigheyt. Amen.

E E N A N D E R.

Van eenen Jongelinc in Hungaryen die arm ge-
 worden was, en hoe hy door S. ANNA weder-
 ryck wierdt.

Ick Reginaldus Capellaen in Hungarpen van des
 Coninc Stephanus, heb dit nabolgende miracul
 geschieden in't jaer 1017. ter eeren van S. Anna,
 en tot Nichtiging van alle de gene die't lesen / oft
 hooren lesen / t welck ick met mine ogen gesien
 hebbe. Het is geschiedt in Hungarpen in een Rade
 gedeeten Materien oft Materien daer woonde een
 Jongelinc / rijk en groot van geboorte geheeten

Emericus ontrent 20. jaeren ondt. In dien tijdt regnerden in dat Rijk veel plagen / en zyn Vader ende Moeder stierben van de Peste / en al haer kinderen behalven Emericus die erfgenaem was van alle zyn Ouders goederen / die seer veel waeren. En al was hy Godtbychtigh / ende deughtsaem / noch en verhefte hy hem daer niet in metter herten / gelijck'er hedendaegs menige doen / maer bleef staetvastigh in de vreesse Godts / en hy giuec geerne te Kercke / hy was seer deboot / en barmhertigh tot de Kerck / en den armen.

En zyn leven behaeghde Godt / die hem op veel-derley manieren dickwils dooz tentatien ende bekozingen beproeft heeft / Gelijck't Goudt in't ier geproeft wort / om dat dooz tijdsaembheyt zyn Croone en den ewigen loon vermeerderet moghte worden / soo heeft hy oock desen Jongeluck laeten tijden ende bekozen / gelijck Job.

't Is dooz Godts gedengnisse geschiet / dat de vier Elementen / als hier / wint / aerde / ende water tegen hem op stonden ende vechten. Den windt waepde seer sterck in't opperste van zyn hups. Met hier met Blizem ende Wonder verbrande zyne Schuere / Beesten en alle zyn ander goet. Het water quam ober den dijck / en zyn Boomgaerden ende Dynchten verbrucken die hy daer hadde. Ten lesten wiert hy soo arm / dat hy nauwelijcks soo veel en behiel / daer hy al leven moght.

En om dat veel menschen medeliden met hem hadden / ende niemant hem te hulpe en quam / stont hy seer verslagen in zyn herte / en npt groote mistroostigheyt bergeselschapte hy hem met de trug-gelaers / en al zyn goet wiert onnuttelijck omgebrucht / ende verquist / op zyn Ouders kleynodien na die gaf hy npt groote liefds teken sonderlingen Dincdt te be waeren.

En als hy zyn schuldenaers niet boldoen en konde / wierdt hy bezocht / en hy septe al wesende : Godt is my tegen , en de vier Elementen ; wat sal ick beginnen , want my niemant en troost. Toen nam hy eenen stock in zyn handt / en wilde in Pelgrimage gaen in verre Landen : als hy op het velt quam viel hy op zyn knien / en spzack : O Heere ick bidde u is in den Hemel eenen Heyligen die bedroefde ellendige menschen plagh te helpen , laet hem my nu te helpe komen. En hy begon te wenen.

Terwilen hy lagh en weende quam daer een onberbaer Man en dien septe : Beminden Jongelick wat is de sake uwer droefheyt ? Waerom zyt gy soo seer gestoort. Hy antwoorde : Wat hebt gy van doen met de sake mynder droefheyt ? Den onden man septe : Ick heb daer mede van doen , want ick ben hier gekomen , om u te vertroosten.

Als hy dit hoorde stont hy op / en bjoogde zyn aensicht / en hy gaf hem zyn armoede te kennen / niet wetende wie hy was. S. Jacob septe : Sone wilt gy mynen raedt doen , gy sult rycker worden dan gy oyt van te voren waert ? Hy antwoorde : Vriendt dat wil ick geerne doen. Den onden man septe : Dan moet gy van nu voortraen in groote weerdigheyt houden de H. Vrouwe Anna , want zy is de Groot-Moeder van JESUS Christus. En zy helpt alle de gene die haer dienen , tot eenen eerberen staet. Sy troost de mistroostige , zy verblydt de bedroefde ; de arme maeckise ryck , de siecke gesont , en met alle menschen die bedruckt zyn heeft medelyden ; ende zy en versmaedt niemant :

Den Jongelick antwoorde : Noyt en heb ick van haer gehoort , noch ick en ken haer Beeldt niet , leert my toch haer Beeldt kenne. Hy septe : Haer Beeldt wordt gemaect in de gedaente van een eerberer Vrouwe , hebbende by haer MARIA haer Doch-

ter met Jesus haeren Sone , maeckt haer alsulcken Beldt , want het is den wille Godts , dat mense over al aenroepen sal. **Den Jongelinc** bjaegde hem boozt / hoe hy haer 't best dienen soude ? Hy antwoorde : Alle Dynsdagen sult gy haer dry Paer rollers , ende dry Ave Maria lesen , ende offeren een brandende Licht voor haer Beldt , dan sal u voorspoet ende geluck geschieden.

Toen bjaegde hy : Waerom op den Dynsdagh meer , dan op andere dagen ? Hy antwoorde : Op den Dynsdagh is zy geboren , ende op den Dynsdagh is sy oock gestorven. **Dan toen af diende hy** S. Anna , en vercocht zynen Silber Sojdel / en hy liet booz daer een gestadigh Licht althit branden ; en hy liet haer Beldt maken / en hy leerde oock schryben de dyp Namen / Jesus , Maria ende Anna , en anders geen schryft en schreef hy. **Daer hy quam** schreef hy dese dyp Namen aen den muer / en septe aen de gene die daer woonden / datse daer Licht booz sonden setten.

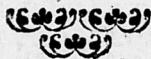
Hy reysde in verre Landen / ende hy wiert van een Prieester ter herberge ontfangen. **Toen gebiel 't** dat den Coninck des Landts ten hepligen Grabe troek / en hy nam den Prieester met hem / hy den welcken desen Jongelinc herberge hadde / en den Prieester nam hem mede booz zynen knecht. **Toen sp te samen in de wilde Zee waeren / stont daer op** eenen soo groeten Roym / datse in groeten aecht waeren / om te verbynken.

Hy beden alle neerligheyt / maer ten help niet. **Den lesten viel den Jongelinc op zyn knien / en hy** septe gelick hy gewoon was : H Anna help my. **Dan stonden aen was daer groote stilte op de Zee.** **Den Coninck verwondert zynde bjaegde** wat hy gebeden hadde ? 't Welck hy hem septe : **Den Coninck septe** : Om dat gy S. Anna soo lief hebt , ende

zy u ende ons nyt den noodt geholpen heeft , daerom wil ick u kost en kleederen geven u leven laeck. **Op nam dat aen / en danckte Godt / en de H. Anna.**

Enigen tijdt daer naer npt de Kercke gaende / quam hem eenen Prieſter in't gemoet / die zyn devotie bemerkte hebbende / tot hem ſepde : Jongelick wilt gy wel doen , gy ſult u Moeder S. Anna Schilderen aen de West-zyde boven aen den Thoren , dan ſien zy't al die in de ſtadt zyn , en ſoo kanſe van ieder aen ge-cert worden ; en wy ſolien geluck krygen.

t'Welck hy dede / en hy ſchreef daer boven met groote Letteren : H. Anna helpt ons. Toen dat Welt gemaakt was / en als hy van de ſtellinge gaen wilde / die hy aen den Chozen gemaakt hadde / quam eenen wiadt npt den Doozden/ende waepde alle de ſtellingen van boven neber / en als hy neber ballen ſonde bleef hy laeck aen de ſtellinge hangen. Den Coninck dit ſiende / dede hem af daelen / en badt hem dat hy Godt voor hem bidden wilde / want hy ſagh wel dat S. Anna hem lief hadde / ende Jeſus ; Maria , want als hy neber viel / riep hy : S. Anna helpt my. Den Coninck begiſte hem met groote gaben. Toen trock hy na Dups en betaelde zyn ſchult / en hy maecte van zyn dups een Capelle ter eren van S. Anna , en leefde noech 70 jaer daer na en hy wiert Bozgemeeſter des Conincks Raet/en diende H. Anna met ganſcher derten / en om daeren't wille wilde hy niet houwelijken / en hy byocht den Coninck daer toe / dat hy veel Belden liet maken van S. Anna voor geheel zyn Rijk/ende brandende licht daer voor / en hy gebode dat met haer vierer ſonde / door geheel zyn Landt.

E E N A N D E R.

Eenen Student van Praegh van veel ongelucky
verloft door S. ANNA.

In Hongarpen was een rijk machtigh Man /
van grooter geboorten / met veel gelucky hier op
der aerden die had een Soon genaemt Procopius /
die hy seer lief had / en setten hem ter schole om
wijsheyt en dencht te leeren in welke Schole hy
twaelf jaeren was / en wiert soo grooten Clercke /
dat in de heele Studie/noed om de stadt van Praegh
sijns gelijck niet en was van wijsheyt en schoon-
deyt / en was oock lief getal onder't volck / sonder-
linge onder de Heeren Borgemeesters ende Raets-
lieden van den lande / die wilden dat hy althet hy
hun soude blijben. Soo was daer een Casteleyn
woonende op een Slot / die twee sapherlijcke Doch-
ters hadde. Desē Casteleyn leyde Procopio dikwils
hoor met sotte woorden een van de dochters te gebē-
ten Echten / die hem best behaegde. Procopius was
noch jonck / en wiert debangen met soete liefde / soo
dat hy daer consent toe gaf / maer wist luttel wat
hy dede / die stont een heel jaer eer de byploft gehou-
den wiert / om sonderlinge saken die in't houwelijck
ondersproken waeren. Als Procopius onders dit
bemaemen / wierden sy seer bedroeft / en al de gee-
selijckheyt in't gansche Studium van Praegh / be-
klagende dat hy de schole achterlaten wilde / ende
woyden een wereldelijck Man / soo is't geschied een
maendt te bozen eer men de byploft houden soude /
dat de Maget die Procopius beloofst was / stierf. Hy
bewindense om haer schoondeyt / ende om het groot
goedt dat hy met haer hebben soude / en daerom
wierdt hy bedroeft.

Toen seide den Castelspr tot hem: Weest te vreden, en sorght niet, ende en wilt soo droevigh niet zyn, het is Godts wil aldus, want wy moeten al steruen, ick heb noch een Dochter, de welcke ick u geuen wil met sulcken voorwaerde, als gy die ander soudt hebben gehad. Dit conuenteerde Procopius oock / en selde zyn herte te vreden / en nampe ten houwelijck ende trouwese luttel bekenkende dat het zyn onders soo leet was. En soo geringe als hy die getrouwt hadde / kreg hy dat groot oer / waerom den Castelspr seer bezoeft wiert / socht raet en hulpe van wijse Meesters / om hem gesont te maken de welcke seiden / dat hem niemant helpen konde / en dat hem noyt deught geschieden soude / om dat hy Gode vertoent hadde / mits dat hy de Schole en zyn leeringe achter-gelaten hadde / en een wereldlijck mensch geworpen was. Als den Castelspr dit hoorde / nam hy zyn Dochter dactelijck weder tot hem / in toornigen woede / en dacht aldus: Ick en wil de oorlake van sijn qualick vaer niet wesen noch Godt daer in vertoopen. Als Procopius dit sagd wiert hy bezoeft en ontflelt want hy was verlaten van alle zyn vrienden / en hy schaemde hem oock seer hoor als het volck van de stadt daer hy seer groot af gracht hadde geweest / hy nam doen eenen Clerck by hem / den welken zyn knecht zyn soude / om te besorgen het gene dat hy van doen hadde tot zyn Ricaem. En sy gingen samen up haer lant in een Dorp / in de welcke sy een Clupse maecten / ende woonden daer seuen jaer lanch in groote abstinentie / en in de vreesse Godts. En zyn Clerck haelde hem eens ter maect / dat hem van noode was tot zyn Ricaem / van den sebat die hy met hem gebracht hadde. Maer doen de pennigen verteert waren / doen moest het den Clerck met dilden krijgen / daer sy beyde af leefden / waer-

om sy grooten honger leben / en dickwils walthan-
deren haer armoede klaegden ser sy tekenmael de
werelt verkozden waeren.

En lesten septe Procopius tot zynem klerck ;
Diet mynen lieben Diende dit moet voek alsoo
wesen / laet ons de werelt gewillighlyck laeten /
ende om Godts wille ghden alle het gene dat ons
oer komt / dan mogen wy grootelijcks berbie-
nen / ende blijben hier met byter herten en in bere-
ke hope tot Godt. Den Clerck was te byden /
en wilde dat geerne doen. Op eenen ijd alz Pro-
copius in zyn gebedt sagh / en in slaep viel / soo
droomde hy van eenē boom / die hem noch besched-
den soude door den regen ende quade winden / ende
spysen hem met sijn vruchten maer wat dat bedie-
den en wist hy niet. En den selven nacht / dat hy
aldus gedroomt hadde van desen boom / soo quam
daer eenen Clupfenaer door den wille Godts tot
hem / en hadt hem om berberge het welck hy geer-
ne dede / en septe dat hy hem Geestelijcke spise
genogh geben wilde / maer Wereltlijcke spise en
hadde hy niet. Den Clupfenaer septe dat hem seer
wel genogghde. Als dese te samen by een saten /
vertelde hy hem veel geestelijcke Leeringen upt de 12.
Schrijftuere / en sonderlinge groot onderschept van
sommige puncten die den Clupfenaer noyt gehoort
en hadde / ende hy verwonderde hem van zyne lee-
ringen / en hy sagh wel dat het een groot klerck was.
Doen vzaegghde hy hem na zyn leven ende verker-
ringe / die hy in de werelt hadde gehad. Procopius
septe hem dat van den begin totten eynde toe / als
hoyseszeven is. Doozt septe hy mede / waer't sa-
ken dat hy enigen raet wiste beter abontuere te
krighen / soo soude hy in hope leben zyn ziele te be-
houden / en saligh te worden.

Den Clupfenaer septe ; Ick weet u raet. Na desen
tydt

tydt voortaan , sult gy de H. ANNA dienen , ende in sonderlinge reverentie hebben , soo sal 't met u wel vergaen , want sy helpt al de gene die haer dienen tot een eerbaer leven. **Procopius** septe : Dat wil ick geerne doen. **En** hy wiert denckende op den **Boom** daer hy 't bistoen af gebadt hadde/daer dien S. ANNA bediede. **Toen** leerde hy zynen **Klerck** hoe hy S. ANNA dienen moest / en sy maechten samen dit **Beerghen** in 't **Latijn** : O Maria Mater Dei , mox succurre ci &c. **Wat** is : O Maria Moeder Godts , komt haestelyck te hulp ; alle de gene die u H. Moeder ANNA eeren.

En hier mede groeten sy haer dierwyls en 't ge-
deurde op eenen tyd dat den **Klerck** eenen put soude
graven / en toen vondt hy daer in een **koffelijcke**
Bagge met eenen grooten gulden **Wals-bant** / seer
koffelijck/den welken hy brocht hy zynen **Meester**
Procopius om hem daer mede te verblijden / gelijck
het oock geschiede.

Den **Coninck** dit hoorjende rede met veel volck
bermaeris om te sien of het oock soo was / en als
hy in **Procopius** **Claps** quam besagh hy den **Wals-**
bant en hy behaegde hem soo wel / dat hy **Pro-**
copius daer naer hobe veel **Goudts** ende **Schats**
Procopius septe : Wy sullen wel eens worden, maer
gy moet van desen **Wals-bant** doen slaen **Goude Pen-**
ningen ; en op d'een zyde set u **Wapenen** die gy voert,
en op d'ander zyde het **Beldt** van S. ANNA , op daise
soo veel te beter door 't geheel **Landt** van alle goede
menschen ge-eert soude worden , want zy is in der
wahrheyt een geirouwe helpster van al de gene die
haer dienen , ende zy sal my noch helpen uyt alle
mynen noodt.

Toen septe den **Coninck** tot **Procopius** / dat hy
dit geerne doen soude. **En** hy beloofde daer en-
doben / dat hy ter eerre van S. ANNA den alder-
eersten

eersten gouden Peninxck / die daer afgeslagen soude worden / soude op hangen aen zhynder byzonnen hals / 't welck soo geschiede. Daer naer gebiel't op eenen tyd / datse met haer gefin upt ryden soude / om haer wat te bermaken / gelijckse dickwils dede / en sy was swaer van kinde. En als sy in't Mont quam / reden haer knechten d'een hier / en d'ander daer / om genuchte te rapen / soo datse ten lesten alleen was.

Den arbept van haeren haer aen komende wist niet wat doen / maer sy wiert denkende op den Peninxck / die aen haeren hals hing daer S. Anna belt opgeslagen was / en sy was boven maeten dorste / denkende op S. Anna en suchtende hertelikh in haer selven aenstende dat Bildt / en kuste dat men groote ootmoedigheyt / en septe : O H. Moeder Anna helpt my , want gy niemant ongetroost en laet , die u met betrouwen aenroepen , daerom komt toch my arme sondaeressē , en ellendige bedruckte Vrouw te hulpe in mynen nootd , waer ick stelle op uw alle myn betrouwen.

Als sy dese en meer andere woorden gesproken hadde / wiertse terstont getroost / want sy haerde een kindt met blyschap / en behiel haer gesonde leden. Toen den Coninck dit hoorde / en voek sagen / dat zhy vrouw met haer kindt gesont was / soo was sy seer verbljdt / ende rede haestelgh in de Woestijne tot de Clupse / daer Procopius woonde / en septe hem hoe zhy vrouw gebaeren hadde met haer nieuwen geboren kindken. Toen danckte sy Godt Almachtigh / en de H. Moeder Anna / en den Coninck nam Procopius met hem upt de Clupse. Soo wiert sy een machtigh man / ende seer verheben.

En om zhy denchtfaem leben wiert sy van ijelgh seer bemint. Hoortz daer naer quam zhy Dader ende Moeder / ende een deel Meesters van de Schole van

van Praegh / daer hy in vooziede thden kennisse mede gehadte hadde / ende neyghden en hooghden haer knien vooz hem ootmoedelijck met reberentie / ende baden bergiffenisse / met datse hem eertijts ver-
smaedt / en ongelijck gedaen hadden.

Toen seide hy : En wilt my niet bidden om ver-
giffenisse , want ick een arm sondigh mensch ben , onweerdigh alle eer , maer bidt Godt , ende de heylige Moeder Anna , dat u sonden vergeven mogen worden , de welcke my tot desen dient geholpen heeft , want zy helpt al de gene die haer dienen tot een goet leven.

Als hy bekende dat hem S. Anna tot desen grooten Raet gebrocht hadde om den kleynen dienst ende eere / die hy daer bewesen hadde in zyn groote armoede / ende dat hy nu wel vermoecht / en schul-
digh was / wat grooter tot haerder eeren te doen tot danckbaerheyt van haere Welvaden / an hem / soo dede hy oock alson / ende liet tot haerder eeren stichten Cappellen. Dupsen ende Nutaeren / daer men den Godts-dienst in doen soude / ter eeren van H. Anna , en gaf daer groot goet en erfelijcke Renten toe / op dat het duerachtigh soude wesen / en blijven. En hy gaf den armen mildelijck om Godts wille tot den eynde zyns levens / ende hierf salighlijcken.

Wilt gy wesen MARIEN Vriendt ,
Siet dat gy haer Moeder dient ,
Dient haer vry met goet betrouwen
Het en sal u noyt berouwen.

Verscheyde devote Gebeden tot de H. Moeder ANNA.

Gegroet / ge-eert en gebenedyght zyt gy heylige
werbe Moeder Anna, alder-liefste maest Godt
en Maria u Dochter / gy zyt vol van genaden / den
Heere almachtigh is met u / gy zyt gebenedyght bo-
ven alle vrouwen / en gebenedyght is de byrecht uwz
W. Lichaems met haeren kinde Jesus Christus.

Een schoon Gebedt tot S. ANNA.

O Heylige Moeder Anna, gy zyt het beginsel on-
ter saligheyt: want gy hebt gedragen, ende voort-
gebracht het Tabernakel der Alderheylighste Dryvul-
digheyt, door wiens goetheyt ende mildheyt ons alle
goedt is toekomende: O H. Moeder Anna gebene-
dyt zyt gy, want'er noyt geen Vrouwe uws ge-
lyck en is geweest: Gy hebt ons gewonnen de Moe-
der ons Heeren, Hemel ende aerde moeten u loff,
eere ende gebenedydinge geven: Alle menschen moe-
ten u beminnen, alle kniën moeten voor u boogen,
ende reverentie bewyfen. Alle tongen woeten u lo-
ven en dancken met Maria uwe Dochter: want
Godt ende mensch van haer geboren is. O lieve
Moeder Anna, gedenckt toch mynder in alle my-
nen noodt: besooderlyck als myn oogen sullen bre-
ken, als mynen mond sal sluyten, en myn tonge
niet meer en sal konnen spreken: O soete Moeder
Anna, staet my dan by, en wilt den vyandt van
my verdryven, en altoos in myn hulpe blyven, om
de liefde Christi. Amen.

Lof-reden van den H. JOANNES DAMASCENUS.

Oratione 2. de Nativitate B. MARIÆ.

Liet ons met de Schryftuere seggen: Hoe saligh
is u Anna het huys van David daer gy uyt gespro-
ten sijt. Hoe saligh is u lichaem met het welck Godt
ge-

gebout heeft zijn Tabernakel daer hy in wonen wilde, uyt het welke hy sonder faet voort-komen wilde.

Saligh sijt gy en boven maeten saligh, die voort-gebracht hebt her kindt met alle saligheyt, ende wiens naem oock alleen saligh is, Maria uyt de welke JESUS is voort-gekomen, wiens geboorte heerlyck, en wiens vruchte noch meer heerlyck is bevonden.

Wy verheugen ons oock over u, O alderheyligste Vrouwe, want gy de beloofde hope onser saligheyt, de vrucht van onse hope ter werelt hebt gebracht: voorwaer saligh sijt gy ende saligh is de vrucht uws lichaems.

Wel te recht alle Godvruchtige tongen pryfen u drachte, ende alle blijde uysprake verheffen u vrucht.

Het is seker redelijck ende aldermeest behoortlyck u te verheffen, de welke door de Goddelycke barmhertigheyt de eerste tydinge hebt ontfangen, ende sulcken een soo grooten vrucht hebt voort-gebracht uyt de welke Jesus gebenedydt soude spruyten.

G E B E D T.

O Lieben Heere / gy hebt ons geboden / dat wy Daber ende Moeder sonden zeren: daerom ist godertieren Saligmaker dat wy alle onse hope en alle ons betrouwen stellen op uwe heylige Ouders / de welke met u in de hemelsche glozie zyn / datse gestadelijck voer ons sullen bidden in alle onsen noodt: Want gy soeten Jesu eerst uwe heylige Ouders seer geerne / ende alle die dese zeren / om uwen't wille beloofte troost ende hulpe te geven in alle onsen noodt. Hierom alderlieffstem Heere / laet myn gebedt komen tot uwe Goddelijcke Majesteit / door den alderlieffstem wille uwer glorieuser Dochter Maria, uwe Moeder met hare Ouders; op dat wy ons te samen eenwelijck met hem moghten verdedden. Amen.

LITANIE

Van de H. Moeder ANNA.

H. Gere / ontfermt u onser.

H. Chyfte / ontfermt u onser.

H. Gere / ontfermt u onser.

H. Chyfte hoorz ons. Chyfte verhoorz ons.

H. Gode hemelſchen Vader / ontfermt u onser.

H. Gode Sonne Verloffer der werelt / ontfermt u onser.

H. Gode heyligen Geest / ontfermt u onser.

H. Anna, bidt vooz ons.

H. Anna Groot-moeder ons Saligmakers /

H. Anna Moeder van de H. Maget ende

Moeder Godts Maria,

H. Anna Kecke van Noe /

H. Anna Woge des Verbondts /

H. Anna Woxel van Ziffe /

H. Anna Duchtbaeren Wngaert /

H. Anna Van Coniuckdiche af-komſe /

H. Anna Blifſchap der Engelen /

H. Anna kindt der Patriarchen /

H. Anna Verbult met gratie /

H. Anna Spiegel der gehoozſaemhept /

H. Anna Spiegel der verbuldighept /

H. Anna Spiegel van dermhertighept /

H. Anna Spiegel van devotie ende godtbrue-

tighept /

H. Anna Bolwerck der H. Kercke /

H. Anna Verloffer der gebangens /

H. Anna Coeblucht der ſondaren /

H. Anna Trooft der gebouwe /

H. Anna Moeder der Weduwen /

H. Anna Moeder der Maegden /

Bidt hoorz ons.

- H. Anna **Wabe** der gene die ober landt repfen /
 H. Anna **Medeich** der krancken /
 H. Anna **Licht** der blinde /
 H. Anna **Tonge** der stommen /
 H. Anna **Doze** der doobe /
 H. Anna **Vertrousterse** der bedruckte /
 H. Anna **Helpster** van alle menschen die u aen-
 roepen /
 H. Anna **Bijchap** der **W.** Engelen Godts /
 v. **Den Heere** heeft de H. Anna bemindt.
 w. **Ende** heeft haer schoonheyt lief gehad.

G E B E D T.

Almaachtigen eenwigen Godt / die de H. Anna
 berkozen hebt / om te wesen de Moeder van
 de Moeder van uwen enigigen Sone / verleent ons
 gensedelijck / dat wy dooz haer verdiensten tot het
 eenwigh leven mogen geraken. Dooz Christus
 onsen Heere. Amen.

A P P R O B A T I E.

Dese Historie van S. ANNA van nieuws over-
 sien, ende op veel plaetsen verbeteret, magh
 seer profijtelyck oock voor de Scholen herdrukt
 worden Actum 19. Julii 1621.

MAX. VAN EYNATTEN Can. & Schol. Antv.

T ANTWERPEN, By de Weduwe van
 ANDREAS PAULUS COLPYN, op de
 groote Merckt in de Pauw is
 te Koop.

Gestelyck Kaert-spel met Hertens troef of het
 spel der Liefde, met plaeten verciert,
 Mediatien van Avancinus, voor het geheel jaer,
 getrocken ayt de vier Evangelisten.

Geestelyck Bethleem; ofte Geboorte plaetse van
het Kindken Jesus.

Den Geestelycken Roep.

Novene van den H. Anthonius.

Lof-dichten van Maria.

Cleynen Atlas oft Curieuse beschryvinge van ge-
heel de werelt.

Leven van Geneveva (ofte) de Nederlantsche
wonderlycke Susanna.

Sondaeghsche Schoole.

Licht der Apotekers.

Rees, verligte Reken-konst.

Wonderheden van d'ander Wetelt; door Ros.

Goddelyck Werck.

Oock te bekomen dese naervolgende Spelen ende
Kluchten.

DE droeve Tragedie van den Lydenden ende
stervenden CHRISTUS.

De stantvastige GENOVEVA, oft de herstelde oo-
nooselheyt; bly-eyndigh-Treurspel.

ROSALINDE Herroginne van Savoyen, Treurspel.

Bly-eyndigh-Treurspel van de HH. Martelaeren

EPICIUS ende ASTION.

Beschermde Suyverheyt in de HH. DIDYMUS en
THEODORA, om't Roomsche Geloof onthoofte.
Treur-spel.

Klucht-wyse Comedie van den Ramsaligen Minnaer.

Klucht-wyse Comedie van de Ontmaskerde Liefde.

Klucht van HANS HOLBLOCK den Geusen Pre-
dikant.

JAN GOEDTHALS en GRIET sijn wyf kluchtspel.

Klucht van't lichtveerdigh PLEUYNTJEN, en GYS
den Snuffelaer.

CARTOUCHE of de Roovers, Blyspel.

Den verliefden PERIANDER of de veranderlycke liefde

BON JAN en SANDRYN, Kluchtspel.

Isaac vos singende Klucht van Pekelarioek in de Kist.

Kluchten op de seve Hoofstonden van OGIERS.

En voorts menighvuldige andere.

Inhoud.

1. O. L. V. v. Kevelaar.
2. O. L. V. v. Bijnland.
3. De 7 H. N. Nijdingen.
4. Gouden Jubelf. der 7. Congr.
5. Hillegeer, 1te H. Comm.
6. Kabeckimmus der feestg.
7. De H. Moeder Anna.

